

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

Evidenčné číslo: 19100/I/2013/3374394827

**VPLYV EUROPEIZÁCIE DIPLOMACIE
ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EURÓPSKEJ ÚNIE
NA ICH HOSPODÁRSKU DIPLOMACIU**

Diplomová práca

2013

Ing. Bc. Zuzana Harineková

**EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV**

**VPLYV EUROPEIZÁCIE DIPLOMACIE
ČLENSKÝCH ŠTÁTOV EURÓPSKEJ ÚNIE
NA ICH HOSPODÁRSKU DIPLOMACIU**

Diplomová práca

Študijný program: Hospodárska diplomacia
Študijný odbor: 6221800 Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov
a hospodárskej diplomacie
Vedúci záverečnej práce: JUDr. Peter Rusiňák, PhD.

Bratislava 2013

Ing. Bc. Zuzana Harineková

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že záverečnú prácu som vypracovala samostatne a že som uviedla všetku použitú literatúru.

Dátum:

.....

Pod'akovanie

Úprimné pod'akovanie patrí vedúcemu diplomovej práce JUDr. Petrovi Rusiňákovi, PhD. za jeho cenné podnety a pripomienky. Zvlášť ďakujem svojej rodine a budúcemu manželovi za ich podporu.

ABSTRAKT

HARINEKOVÁ, Zuzana: *Vplyv europeizácie diplomacie členských štátov Európskej únie na ich hospodársku diplomáciu.* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných ekonomických vzťahov a hospodárskej diplomacie. – Vedúci diplomovej práce: JUDr. Peter Rusiňák, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2013, 94 s.

Diplomová práca je venovaná analýze vplyvu europeizácie diplomacie členských štátov Európskej únie na ich hospodársku diplomáciu. Cieľom diplomovej práce je potvrdiť alebo vyvrátiť tézu, že inštitúcie a nástroje EÚ, konkrétne Európska služba pre vonkajšiu činnosť, delegácie EÚ a misie pre rast, by mohli dopĺňať aktivity hospodárskej diplomacie realizované jednotlivými členskými štátmi Európskej únie v tretích štátoch. Podľa druhej tézy dochádza napriek prehlbujúcej sa európskej integrácii a silnejúcemu multilateralizmu na úrovni EÚ k upevňovaniu bilaterálnych diplomatických vzťahov najmä obchodno-ekonomickej povahy medzi členmi Európskej únie.

Predkladaný text je rozdelený do troch kapitol. Obsahuje 3 tabuľky, 4 obrázky a 5 príloh.

Kľúčové slová: Bilaterálne vzťahy, Business Europe, Ekonomická diplomacia, Europeizácia, Európska diplomacia, Európska služba pre vonkajšiu činnosť, Diplomacia EÚ, Hospodárska diplomacia, Obchodno-ekonomické oddelenia, Zastupiteľské úrady.

ABSTRACT

HARINEKOVA, Zuzana: *The influence of europeanisation of EU member states's diplomacy on their commercial diplomacies*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Economic Relations and Economic Diplomacy. – Supervisor: JUDr. Peter Rusiňák, PhD. – Bratislava: FMV EU, 2013, 94 pages.

The thesis is focused on analysis of the influence of europeanisation of EU member states's diplomacy on their commercial diplomacies. The aim of the thesis is to accept or reject a 2 statements. The EU institutions and their instruments, i.e. European External Action Service, EU delegations and missions for growth could complement commercial diplomacy activities performed by individual EU member states in third countries. Despite deepening European integration and growing multilateralism on the EU level, bilateral diplomatic relations among member states are being stronger mostly in commercial terms.

Submitted text is divided into three chapters. It includes 3 tables, 4 pictures and 5 appendixes.

Key words: Bilateral Relations, Business Europe, Commercial Diplomacy, Economic Diplomacy, Embassies, Europeanization, European Diplomacy, European External Action Service, EU Diplomacy, Trade Sections.

Obsah

Úvod.....	11
1. Definícia základných pojmov	15
1.1 Hospodárska diplomacia	15
1.1.1 Základné vymedzenie pojmov ekonomická a hospodárska diplomacia.....	15
1.1.2 Úrovne, kontext a aktéri hospodárskej diplomacie	20
1.2 Europeizácia.....	21
1.2.1 Predpoklady skúmania europeizácie	21
1.2.2 Základné vymedzenie pojmu europeizácia	22
1.2.3 Europeizácia vs. európska integrácia	26
1.2.4 Europeizácia vs. globalizácia	31
2. Europeizácia diplomacie v kontexte Európskej únie	33
2.1 Presadzovanie obchodno-ekonomických záujmov Európskej únie a jej členských štátov prostredníctvom Európskej služby pre vonkajšiu činnosť a delegácií Európskej únie.....	35
2.1.1 Aplikovanie modelov riadenia hospodárskej diplomacie štátu na úrovni Európskej únie....	37
2.1.2 Právomoci Európskeho parlamentu v oblasti vonkajších obchodno-ekonomických vzťahoch a trend ich posilňovania	40
2.1.3 Činnosť delegácií Európskej únie v záujme všetkých jej členských štátov	41
2.2 Vzťah politických a obchodno-ekonomických aspektov externej politiky Európskej únie.....	46
3. Európska únia vs. obchodno-ekonomické záujmy jej členských štátov	47
3.1 Propagácia obchodu členských štátov Európskej únie vo vzťahu k tretím štátom. Misie pre rast	48
3.1.1 Význam a prínos misií pre rast.....	53
3.2 Aktivity európskych záujmových združení.....	55
3.3 Rastúci význam bilaterálnych obchodných vzťahov štátov Európskej únie s tretími štátmi:	58
Príklad vzťahov s Čínskou ľudovou republikou	58
3.3.1 Aktivity záujmových skupín Európskej únie vo vzťahu k Čínskej ľudovej republike	64
3.4 Bilateralizmus v medzieurópskych vzťahoch.	66
3.4.1 Význam bilaterálnych zastupiteľských úradov členských štátov Európskej únie pre hospodársku diplomáciu	66
3.4.2 Činnosť zastupiteľských úradov členských štátov Európskej únie	71
Záver	75
Zoznam použitej literatúry	78
Zoznam príloh	94

Zoznam použitých skratiek

ČR	Česká republika
ČLR	Čínska ľudová republika
ČŠ	členský štát/členské štáty
EK	Európska komisia
EPP	Európska ľudová strana (European People's Party)
ESVČ	Európska služba pre vonkajšiu činnosť
EÚ	Európska únia
EZVO	Európska zóna voľného obchodu
EHS	Európske hospodárske spoločenstvo
ES	Európske spoločenstvo/spoločenstvá
EHP	Európsky hospodársky priestor
EP	Európsky parlament
DG TRADE	Generálne riaditeľstvo EK pre obchod (Directorate-General for Trade)
DG ENTR	Generálne riaditeľstvo EK pre podnikanie a priemysel (Directorate-General for Enterprise and Industry)
DG DEV	Generálne riaditeľstvo EK pre rozvoj (Directorate-General for Development)
MSP	malé a stredné podniky
MH SR	Ministerstvo hospodárstva Slovenskej republiky
MZVaEZ SR	Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky
MZV SR	Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky
NSR	Nemecká spolková republika
EUCCC	Obchodná komora EÚ v ČLR (European Union Chamber of Commerce in China)
OBEO	Obchodno-ekonomické oddelenie
OBSE	Organizácia pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe
PZI	priame zahraničné investície
SOPK	Slovenská obchodná a priemyselná komora
SR	Slovenská republika
SOP	spoločná obchodná politika
SZBP	Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika EÚ
WTO	Svetová obchodná organizácia
FAO	Svetová organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo
TPC	Výbor pre obchodnú politiku Rady EÚ (Trade Policy Committee)
COREPER	Výbor stálych zástupcov (Comité des représentants permanents)
ZFEÚ	Zmluva o fungovaní EÚ

Zoznam tabuliek

Tabuľka č. 1: Misie pre rast pod vedením Antonia Tajaniho a Daniela Calleja Crespa v r. 2011.....	50
Tabuľka č. 2: Misie pre rast pod vedením Antonia Tajaniho a Daniela Calleja Crespa v r. 2012.....	50
Tabuľka č. 3: Misie pre rast pod vedením Antonia Tajaniho a Daniela Calleja Crespa v r. 2013.....	51

Zoznam obrázkov

Obrázok č. 1: Europeizácia podľa Vivien Schmidt.....	27
Obrázok č. 2: Europeizácia a európska integrácia podľa Claudia Radaelliho.....	29
Obrázok č. 3: Europeizácia a európska integrácia podľa Paola Graziana a Maartena Vinka.....	30
Obrázok č. 4: Európske komory v tretích štátoch.....	57

Úvod

Medzištátne vzťahy, formované primárne na politickej úrovni, sú vplyvom globalizácie čoraz viditeľnejšie determinované kvalitou ich obchodnej a ekonomickej interakcie. Štáty pri formulovaní svojich zahranično-obchodných politík nevyhnutne prihliadajú aj na záujmy rastúceho počtu aktérov v medzinárodných ekonomických vzťahoch. Ako nástroj realizácie zámerov a cieľov zahranično-obchodných politík sa do popredia dostáva hospodárska diplomacia.

Medzi významných a vplyvných aktérov na medzinárodnej scéne patrí Európska únia (EÚ), ktorej členské štáty (ČŠ) čelia v podmienkach európskej integrácie spojenej s centralizáciou moci a s presunom kompetencií z národnej úrovne na inštitúcie EÚ špecifickým výzvam. Práca sa opiera o koncept europeizácie, na základe ktorého skúma užšiu súčasť diplomacie štátov – hospodársku diplomáciu. Hospodárska diplomacia je dlhodobo predmetom autorkinho záujmu a téma europeizácie diplomacie ju zaujala svojou komplexnosťou, i preto, že pri jej skúmaní sa teoretická rovina prelína s praktickou.

Vychádzajúc z premisy, že europeizácia diplomacie kladie nové požiadavky na výkon hospodárskej diplomacie ČŠ EÚ, si kladieme za cieľ dokázať nasledujúce tézy:

- Inštitúcie EÚ, predovšetkým Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ), delegácie EÚ a tzv. misie pre rast realizované Európskou komisiou (EK) majú potenciál komplementárne dopĺňať aktivity hospodárskej diplomacie realizované príslušnými štátnymi orgánmi za asistencie zastupiteľských úradov ČŠ EÚ v tretích štátoch.
- Napriek prehlbujúcej sa európskej integrácii a silnejúcemu multilateralizmu na úrovni EÚ má upevňovanie vzájomných, najmä obchodno-ekonomických vzťahov, prostredníctvom nástrojov bilaterálnej diplomacie, stále svoj význam.

Autorka zároveň hľadá odpovede na nasledujúce otázky, ktoré sú predpokladom metodologicky korektného skúmania problematiky europeizácie v podmienkach EÚ:

- Aké formy nadobúda a ako sa vo vnútri EÚ i navonok prejavuje europeizácia diplomacie jej ČŠ?
- Aké úlohy môže teoreticky plniť ESVČ a delegácie EÚ pri presadzovaní obchodno-ekonomických záujmov EÚ a jej členov?

- Aký je vzťah medzi bezpečnostno-politickou a obchodno-ekonomickou stránkou zahraničnej politiky EÚ a aká je ich vzájomná interakcia?
- Ako sa do formovania diplomacie voči nečlenským štátom EÚ zapájajú celoeurópske záujmové skupiny a združenia?
- Reagujú ČŠ EÚ na nejednotný prístup k otázkam obchodu stretími štátmi tým, že posilňujú bilaterálne vzťahy s tretími štátmi?
- Vede zblížovanie členských štátov EÚ k nadbytočnosti ich zastupiteľských úradov?
- Ako sa menia úlohy a funkcie zastupiteľských úradov ČŠ EÚ, ich OBEO a spôsob vykonávania hospodárskej diplomacie?

Parciálnym cieľom bolo zdôrazniť a analyzovať novoobjavujúce sa návrhy, ktoré by ČŠ umožnili pri realizácii ich hospodárskej diplomacie užšiu spoluprácu vo vybraných oblastiach, efektívnejšie využívanie zdrojov (finančných i personálnych), a ktoré by poskytl exportérom z ČŠ EÚ uspokojivú podporu pri prenikaní na zahraničné trhy.

Vzhľadom na stanovené ciele práce sme uplatnili náležité empirické a teoretické metódy skúmania. Z empirických metód sme využili metódu pozorovania, ktorá spočívala v štúdiu odbornej literatúry a sekundárnych zdrojov týkajúcich sa problematiky europeizácie, hospodárskej diplomacie v podmienkach ČŠ EÚ a bilaterálnych vzťahov medzi ČŠ EÚ. Z primárnych zdrojov sme využívali ustanovenia Lisabonskej zmluvy, ako i právne akty inštitúcií EÚ vrátane návrhov stanovísk Výborov Európskeho parlamentu (EP). Informácie sme čerpali i zo sekundárnych zdrojov, t.j. z internetových stránok inštitúcií EÚ a inštitúcií zainvolovaných do realizácie hospodárskej diplomacie štátu – predovšetkým SR, ale do istej miery i Českej republiky (ČR). Zhromaždené materiály nám poskytl základ pre následnú aplikáciu teoretických metód analýzy, syntézy a indukcie.

Dôraz kladieme na funkčný aspekt hospodárskej diplomacie, čo znamená, že sme sa sústredili na spôsoby realizácie praktických úloh hospodárskej diplomacie, ktoré sa v súčasnosti adaptujú novému prostrediu. Dotkli sme sa však i inštitucionálneho aspektu, t.j. vzťahov medzi inštitúciami hospodárskej diplomacie, ich formovaniu a vzájomnej interakcii.¹ Rozsah a hĺbka skúmania zodpovedajú stanoveným cieľom práce.

Kým zahraničná odborná literatúra ponúka množstvo odborných publikácií zaoberajúcich sa problematikou europeizácie nielen v teoretickej rovine, ale i jej

¹ KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In *Medzinárodné vzťahy* [online], roč. 10, 2012, č. 4, s.153-169. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>>.

praktickou aplikáciou v rôznych oblastiach, v podmienkach SR sa téme europeizácie v oblasti medzeurópskych vzťahov venuje úzka skupina odborníkov, z ktorých vynikajú Erik Pajtinka a Radoslava Brhlíková. Zatiaľ čo Brhlíková na základe článkov z anglických písaných zdrojov vymedzuje a bližšie špecifikuje pojem europeizácia, Pajtinka skúma europeizáciu priamo v kontexte bilaterálnych vzťahov medzi ČŠ EÚ, jej multilaterálnu dimenziu na úrovni EÚ a vonkajšie vzťahy EÚ s tretími štátmi a medzinárodnými organizáciami. Pajtinkov prínos je pozoruhodný i v problematike hospodárskej diplomacie štátu, ktorej úlohy a funkcie analyzuje.

Hospodárskou diplomaciou sa zaoberal aj Ľudovít Tóth, ktorý v slovenskej odbornej literatúre položil teoretické východiská a základy jej skúmania. Katarína Majtánová zas obohatila empirickú stránku skúmania hospodárskej diplomacie. Nemožno nespomenúť Mareka Csabaya, ktorý sa venuje hospodárskej diplomácii SR ako prostriedku proexportnej politiky. Do centra záujmu kladie perspektívy rozvoja hospodárskej diplomacie SR najmä v súvislosti s členstvom SR v EÚ.

V našej práci sme vo veľkej miere čerpali aj z odborných článkov Jozefa Bátoru, ktorý sa zaoberá diplomaciou v podmienkach EÚ vrátane ESVČ a charakteru bilaterálnych vzťahov medzi ČŠ EÚ. Za prínosný pokladáme i výskum realizovaný Kristínou Gablovskou, ktorého výsledkom je naznačenie meniaceho sa postavenia a funkcií zastupiteľských úradov ČŠ EÚ v podmienkach prehlbujúcej sa európskej integrácie.

Nakoľko komplexnosť témy našej diplomovej práce si v prvom rade vyžaduje jasnú definíciu jednotlivých pojmov, v prvej kapitole charakterizujeme, čo hospodárska diplomacia znamená, aké činnosti zahŕňa, ako sa líši a čo má spoločné s ekonomickou a obchodnou diplomaciou. Následne špecifikujeme rôzne prístupy k pojmu europeizácia a čo najvýstižnejšie popíšeme jej vzťah k fenoménu globalizácie a európskej integrácie.

Druhá kapitola skúma prejavy europeizácie diplomacie na úrovni EÚ najmä s ohľadom na ESVČ. Zaoberá sa i úlohou EP pri formovaní externých ekonomicko-obchodných vzťahov EÚ a do logiky EÚ inkorporuje model riadenia hospodárskej diplomacie štátu.

Keďže vplyvom procesov európskej integrácie a europeizácie ČŠ EÚ prehodnocujú svoje bilaterálne vzťahy a reagujú na nové podmienky, tretiu kapitolu venujeme vzájomným vzťahom ČŠ EÚ a ich vzťahom s tretími štátmi. Na základe analýzy vzťahov Nemeckej spolkovej republiky (NSR) s Čínskou ľudovou republikou (ČĽR) polemizujeme nad premisou, že najmä ekonomicky silné ČŠ sa bránia iniciatívam EK vystupovať vo vzťahu k ČĽR jednotne tým, že v posilňovaní bilaterálnych vzťahov s ČĽR sledujú

individuálne záujmy. Dôsledkom je tvorba čiastkových politík voči ČĽR namiesto formulovania a realizácie jednotnej, unifikovanej zahraničnej obchodno-ekonomickej politiky, na čo ČĽR odpovedá defragmentáciou jej politiky k EÚ. Záverečnú kapitolu uzatvára úvaha nad významom bilaterálnych vzťahov v rámci EÚ dokazujeme, že „europeizácia nevedie k marginalizácii významu bilaterálnej diplomacie“², práve naopak – ČŠ EÚ redefinujú význam a postavenie svojich zastupiteľských úradov v EÚ, kladúc dôraz na posilnenie vybraných oblastí bilaterálnych vzťahov.

Limitujúcim faktorom práce je paradoxne aktuálnosť jej témy, v dôsledku ktorej nie je možné s dostatočným odstupom a v uspokojivej miere hodnotiť niektoré aspekty. Zároveň je náročné pri skúmaní vplyvov europeizácie na hospodársku diplomaciu ČŠ EÚ abstrahovať od iných vplyvných faktorov, ako svetová hospodárska a finančná kríza, prístup súčasných a minulých vlád štátov alebo postoje ich aktérov k realizácii hospodárskej diplomacie. S cieľom vyhnúť sa prisúdeniu uvedených externých vplyvov europeizácii sme využili tzv. kontrafaktuálnu perspektívu, t.j. pri spracovávaní témy sme zohľadňovali, či sú popisované javy v kauzálnom vzťahu s europeizáciou a ak áno, znamená to, že bez existencie europeizácie by k nim nedošlo.³ Za problémový by sme označili i neverejný charakter kľúčových informácií, ku ktorým je prístup značne obmedzený. Nepochybne zaujímavým diskurzom a žiadaným prínosom práce je čiastočné predikovanie budúceho vývoja na základe trendov v skúmanej oblasti. Zámerom autorky bolo spracovať tému tak, aby ponúkala priestor zamyslieť sa a kriticky zhodnotiť predkladané tvrdenia.

² PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

³ RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26 s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

1. Definícia základných pojmov

1.1 Hospodárska diplomacia

1.1.1 Základné vymedzenie pojmov ekonomická a hospodárska diplomacia

Lepšie vymedzenie skúmanej oblasti – hospodárskej diplomacie – si žiada objasniť, čo konkrétne tento pojem zahŕňa a vymedziť jeho chápanie popri ďalších typoch diplomacie – ekonomickej (*economic*), obchodnej (*trade*) a komerčnej (*commercial*), ktoré sa často zamieňajú, resp. stotožňujú, čo je však – vzhľadom k ich významovej príbuznosti – pochopiteľné. Spomedzi uvedených pojmov je v praxi a v médiách najčastejšie používaným ekonomická diplomacia, ktorý zahŕňa širší okruh vzťahov a súvislostí ako hospodárska, obchodná či komerčná diplomacia. Podľa Kužmovej to súvisí s pomenovaním kľúčovej súčasti hospodárskej diplomacie v zahraničí – obchodno-ekonomického oddelenia (OBEO).⁴ Rozdiel v používaní pojmov ekonomická a hospodárska diplomacia spočíva i v tom, že o ekonomickej diplomacii sa spravidla hovorí v multilaterálnom, resp. globálnom kontexte, kým pre hospodársku diplomáciu je typický bilaterálny aspekt medzištátnych vzťahov.

Keďže pojem ekonomická diplomacia je natoľko široký a komplexný, neexistuje jeho jednotná, všeobecne platná definícia. Úvodom ponúkame definíciu Judity Štouračovej, ktorú považujeme za dostatočne vyčerpávajúcu: „*Ekonomická diplomacia je špecifickou oblasťou, resp. súčasťou diplomacie a diplomatických služieb, zameranou jednak na vytváranie podmienok pre napĺňanie ekonomických záujmov štátu v zahraničí a na prispievanie k vlastnému napĺňaniu ekonomického rozmeru zahraničnej politiky vo väzbe na zapájanie národnej ekonomiky do ekonomiky svetovej, do procesov internacionalizácie, integrácie a ekonomickej globalizácie, jednak na podporu obchodných a investičných aktivít národných podnikateľských subjektov pri ich vstupe na zahraničné trhy, na lobovanie za ich záujmy, na podporovanie aktivít a záujmov predovšetkým zahraničných investorov o podnikanie na českom (t.j. domácom) trhu.*“⁵ V uvedenej definícii ekonomickej diplomacie vieme jasne rozlíšiť dve úrovne aktivít ekonomickej diplomacie – makroúroveň, v rámci ktorej prevažujú aktivity na multilaterálnej úrovni – a mikroúroveň, kde dominuje bilaterálna diplomacia, berúca do úvahy záujmy

⁴ KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In *Medzinárodné vzťahy* [online], roč. 10, 2012, č. 4, s.153-169. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>>.

⁵ ŠTOURÁČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.

podnikateľského sektora. Zároveň podčiarkuje význam internacionalizácie, integrácie a ekonomickej globalizácie, pod vplyvom ktorých štáty postupne inkorporujú ekonomickú dimenziu diplomacie do svojich tradičných diplomatických aktivít.

Hoci je náročné podať ucelený zoznam konkrétnych cieľov a z nich vyplývajúcich aktivít, o ktoré sa ekonomická diplomacia usiluje, Štouračová za hlavné úlohy ekonomickej diplomacie na makroekonomickej úrovni a v multilaterálnom kontexte vyzdvihuje nasledovné:

- vytvárať podmienky pre napĺňanie ekonomických záujmov štátu v zahraničí, teda ekonomických aspektov zahraničnej politiky;
- napĺňať tie ciele vnútornej hospodárskej politiky, ktoré sa realizujú v zahraničnom prostredí;
- prispievať ku skvalitňovaniu fungovania svetových trhov uplatňovaním optimálnych obchodno-politických pravidiel a podmienok s cieľom riešenia problému liberalizácie medzinárodného obchodu;
- účasť na rokovaníach v orgánoch medzinárodných ekonomických organizácií s cieľom ovplyvniť procesy medzinárodného ekonomického prostredia, ako napríklad zlepšovanie podmienok fungovania zahraničných trhov, na dosiahnutie priaznivého medzinárodného prostredia podporujúceho rozvoj obchodných, investičných a ďalších ekonomických vzťahov.

Vo sfére bilaterálnych vzťahov sa ekonomická diplomacia štátu primárne orientuje na podporu podnikateľskej sféry a vo vzťahu k svojim možnostiam odpovedá na jej potreby. Priam vyčerpávajúci zoznam funkcií ekonomickej diplomacie ponúka dokument chválený vládou SR pod názvom *Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2012*, z ktorých uvádzame tie, ktoré sú relevantné pre našu prácu, a ktoré sa prelínajú s hospodárskou diplomaciou. Uvedené funkcie sú so zanedbateľnými rozdielmi aplikovateľné na všetky ČŠ EÚ:

- podpora obchodnej realizácie slovenských firiem v zahraničí, s dôrazom na podporu exportu a pomoc malým a stredným podnikateľom, poskytovanie poradenských, konzultačných a asistenčných služieb pre exportérov,
- podpora prílevu priamych zahraničných investícií, ale aj kapitálových expanzií slovenských firiem v zahraničí,

- politicko-legislatívna funkcia pri vytváraní právneho rámca medzinárodnej ekonomickej spolupráce,
- ekonomicko-informačná funkcia v oblasti monitorovania makroekonomického vývoja, opatrení cudzích štátov v ekonomickej oblasti – napr. na zvýšenie zamestnanosti, ochranné opatrenia v oblasti obchodu, protikrízové opatrenia a pod., spracovávanie všeobecných trhových analýz a ďalších ekonomických informácií o teritóriu dočasného vyslania,
- podpora bilaterálnej hospodárskej spolupráce individuálne spracovávaním dopytov a ponúk pre podnikateľské subjekty, organizovaním alebo spoluorganizovaním podnikateľských misií, prezentácií, konferencií alebo na báze medzivládnych a regionálnych zmiešaných komisií pre hospodársku spoluprácu,
- príprava a organizovanie účasti podnikateľských subjektov na medzinárodných veľtrhoch a výstavách [...],
- podpora cezhraničnej a regionálnej spolupráce [...],
- budovanie dobrého mena Slovenska v zahraničí, účinná propagácia Slovenska v zahraničí a politický lobing za ekonomické záujmy Slovenska a jeho podnikateľských subjektov.⁶

Hoci sa výraz ekonomická diplomacia udomácnil v slovníku predstaviteľov SR i ČR, podľa bývalého ministra zahraničných vecí ČR Karla Schwarzenberga prislúcha pojem ekonomická diplomacia iba veľmociam. Uvádza aj konkrétne príklady: „[...] *keď USA zavedú sankcie voči Kube alebo Iránu. Alebo keď Rusko predáva ropu alebo plyn drahšie alebo lacnejšie. To je ekonomická diplomacia.*“⁷ Václav Hubinger však v diele *Encyklopedie diplomacie* pripúšťa, že medzi aktivity ekonomickej diplomacie patrí – a neobmedzuje sa iba na túto jednu stránku – i vytváranie ekonomického nátlaku za účelom dosiahnuť politický alebo ekonomický účinok na vybrané štáty. Téza, že ekonomický nátlak môže slúžiť na dosiahnutie vybraného politického cieľa, vypovedá o vzájomnej prepojenosti tradičnej politickej diplomacie a diplomacie s ekonomickou

⁶ MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2012*. [online]. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <https://lt.justice.gov.sk/%28X%281%29S%28ev0jd1a23grebj45fnfu3bzq%29%29/Attachment/Spr%C3%A1va%20vlastn%C3%BD%20materi%C3%A1l_doc.pdf?instEID=-1&attEID=54372&docEID=304685&matEID=6178&langEID=1&tStamp=20130516164857360>.

⁷ Schwarzenberg vrací Klausovi: Pojem ekonomická diplomacie je "blbý". In *IHNED.cz*. [online]. 3.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://domaci.ihned.cz/c1-46251560-schwarzenberg-vraci-klausovi-pojem-ekonomicka-diplomacie-je-blby>>.

dimenziou. Využívanie nástrojov ako napríklad ekonomických sankcií, administratívnych prekážok dovozu a vývozu a pod. je charakteristické najmä pre štáty s významným medzinárodnopolitickým, geopolitickým a/alebo ekonomickým postavením,⁸ kam možno SR či ČR sotva zaradiť.

Karel Schwarzenber preto tvrdí, že v prípade ČR je vhodnejšie hovoriť o proexportnej politike.⁹ Príbuzný názor zdieľa i Josef Hladík, podľa ktorého „Česká republika skôr hľadá exportné príležitosti a veľa oficiálnych činiteľov tomu hovorí ekonomická diplomacia“.¹⁰ Štouračová vnáša do tejto diskusie kompromis, keď uvádza, že zahraničnú politiku malých a proexportne orientovaných štátov môžeme stotožniť s ich ekonomickou diplomaciou.¹¹ Pre objasnenie pojmov ešte doplníme, že na podporu exportu a vzájomnej obchodnej výmeny medzi dvoma štátmi sa zameriava obchodná diplomacia, ktorá je chápaná ako jedna z aktivít hospodárskej diplomacie.

Ako sme v úvode načrtli, hospodárska, obchodná a komerčná diplomacia sú natoľko príbuzné, že v praxi je pomerne ťažké identifikovať hranice medzi nimi. Pre zjednodušenie zhrnieme, že hospodárska diplomacia je v súčasnosti chápaná širšie ako obchodná (niekedy sa obchodná považuje za predchodkyňu hospodárskej), pričom obchodná je takmer totožná s komerčnou, ktorej záber aktivít je ešte užší ako v prípade obchodnej.¹²

Spomedzi slovenských autorov zaoberajúcich sa hospodárskou diplomaciou si dovoľíme uviesť Ľudovíta Tótha, ktorý hospodársku diplomáciu chápe ako „špecifický druh činnosti orgánov štátu pre medzinárodné hospodárske styky a ich predstaviteľov pri zastupovaní štátu voči zahraničiu, vykonávaná v rámci celkovej diplomacie štátu za účelom realizácie a zámerov zahranično-hospodárskej politiky štátu prostredníctvom rokovanií a inými legitímnymi prostriedkami“.¹³ Hospodárska diplomacia je teda nástrojom zahranično-hospodárskej politiky štátu, ktorá je zahranično-politickým rozmerom

⁸ HUBINGER, Václav. 2006. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri. 2006. 191 s. ISBN 80-7277-296-1.

⁹ Schwarzenberg vrací Klausovi: Pojem ekonomická diplomacie je "blbý". In *IHNED.cz*. [online]. 3.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://domaci.ihned.cz/c1-46251560-schwarzenberg-vraci-klausovi-pojem-ekonomicka-diplomacie-je-blby>>.

¹⁰ PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

¹¹ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.

¹² PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

¹³ TÓTH, Ľudovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. *Hospodárska diplomacia: bilaterálne vzťahy*. Bratislava : Sprint vfra, 2006. 192 s. ISBN 80-89085-61-X.

hospodárskej politiky štátu. Kým Tóth kladie dôraz na zahranično-ekonomické záujmy štátu, Štouračová poukazuje i na nutnosť podporovať záujmy a aktivity domácich podnikateľských subjektov na zahraničných trhoch. Pojem hospodárska diplomacia podľa nej zahŕňa i diplomatickú podporu investičných a ďalších podnikových aktivít v zahraničí¹⁴, ktoré sú chápané ako podmnožina hospodárskej diplomacie – obchodná diplomacia.

Obchodná diplomacia sa podľa niektorých zdrojov zvykne označovať za predchodkyňu hospodárskej diplomacie¹⁵ a možno ju definovať ako: „*oficiálne aktivity orgánov štátu pre zahraničné styky (najmä zastupiteľských úradov a ich príslušných oddelení) zamerané na podporu činností domácich vývozcov, resp. dovozcov na zahraničných trhoch, diplomatických rokovaní o obchodno-politických podmienkach bilaterálnych zahranično-obchodných vzťahov a transakcií a podobne, aby sa tak posilnila vzájomná obchodná výmena medzi danými štátmi*“.^{16 17} Keďže činnosti obchodnej diplomacie sú jadrom dnešnej hospodárskej diplomacie, môžeme obchodnú diplomáciu chápať ako podmnožinu hospodárskej.

S obchodnou diplomáciou je takmer totožná komerčná, ktorej záber aktivít je však užší ako v prípade obchodnej diplomacie – zahŕňa „*rámcovú spoluprácu s domácimi vývozcami, resp. dovozcami, bez priamej asistencie pri vlastných obchodných transakciách, kedy ide o komerčnú činnosť samotných podnikateľov*“.¹⁸

Hoci Štouračová prisudzuje anglickému výrazu *commercial diplomacy* slovenský ekvivalent komerčná diplomacia, podľa Kužmovej treba termín *commecial diplomacy* v našich podmienkach chápať ako hospodársku diplomáciu, hoci nejde o doslovný a ideálny preklad.¹⁹ Tiež Stephan Woolcock pomenúva ako *commercial diplomacy* činnosť

¹⁴ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.

¹⁵ PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

¹⁶ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.

¹⁷ PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

¹⁸ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.

¹⁹ KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 10, 2012, č. 4, s.153-169. [Citované 30.5.2013]. <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>.

zahraničnej služby štátu zameranú na propagáciu exportu a investícií, ktorú označujeme za podstatu hospodárskej diplomacie.²⁰

1.1.2 Úrovne, kontext a aktéri hospodárskej diplomacie

Erik Pajtinka, uvažujúc o hospodárskej diplomacii v bilaterálnej rovine, vymedzil na základe teórie a praxe 6 základných úloh a funkcií hospodárskej diplomacie, v rámci ktorých rozlišuje makroúroveň a mikroúroveň (podobne ako Štouračová v definícii ekonomickej diplomacie), a ktorú sú vo svojej podstate zahrnuté vo vyčerpávajúcom zozname funkcií ekonomickej diplomacie:

- 1) podpora a rozvoj obchodných vzťahov;
- 2) podpora investícií;
- 3) ekonomicko-informačná funkcia;
- 4) politicko-legislatívna funkcia;
- 5) asistancia pri poskytovaní rozvojovej pomoci;
- 6) propagácia štátu/lobing.

Hospodárska diplomacia na makroúrovni vykonáva obchodno-politické funkcie, ktorých cieľom je vytvárať vhodný politicko-legislatívny rámec pre podnikateľské aktivity ekonomických subjektov vysielajúceho, t.j. domovského štátu. Orientuje sa preto na štátne orgány v hostiteľskom štáte. Na mikroúrovni je cieľom hospodárskej diplomacie podpora vzájomnej obchodno-investičnej spolupráce firiem, čo predstavuje komerčnú funkciu hospodárskej diplomacie orientovanú smerom k podnikateľským subjektom.²¹

Ján Kubiš rozšíril obsah hospodárskej diplomacie o aktivity mimovládnych subjektov a inštitúcií, ktoré tiež prispievajú k vytváraniu podmienok umožňujúcich realizovať ekonomické záujmy štátu v zahraničí.²² Nemožno preto ani v našej práci zanedbať činnosť asociácií a združení podnikateľov a agentúry na podporu zahraničného obchodu, ktoré – hoci sú spravidla štátnymi inštitúciami – môžu byť i v súkromnom vlastníctve.

Pre doplnenie uvedieme dve úrovne aktérov hospodárskej diplomacie podľa Kosteckého a Naraya – na úrovni tzv. vysokej politiky (*high-policy level*) formujú

²⁰ WOOLCOCK, Stephan. 2011. EU Economic Diplomacy: The Factors Shaping Common Action. In *The Hague Journal of Diplomacy*, vyd. 6, 2011, č. 1-2, s. 83 – 99. Leiden: Brill, 2011. ISSN: 1871-1901.

²¹ PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

²² Kubiš in PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

hospodársku diplomáciu hlavy štátov, predsedovia vlád, veľvyslanci, ministri – predovšetkým ministri hospodárstva, zahraničného obchodu, zahraničných vecí, ale i financií – a dá sa povedať, že i členovia parlamentu. Na nižšej úrovni diplomatického zastúpenia (*low-policy level*) sú do hospodárskej diplomacie zaangažovaní obchodní (nazývaní aj ekonomickí) diplomati a obchodní atašé, zástupcovia štátnych/vládnych inštitúcií vrátane organizácií na podporu obchodu a propagáciu investícií.²³

Vyjasnenie pojmov ekonomická, hospodárska, obchodná a komerčná diplomacia predstavuje východisko pre teoretické skúmanie problematiky v našej diplomovej práci a vzhľadom k tomu, že v praxi sa jednotlivé činnosti prelínajú, resp. sú úzko previazané, v práci sme sa usilovali neodkláňať sa od línie hospodárskej diplomacie.

1.2 Europeizácia

1.2.1 Predpoklady skúmania europeizácie

Pojem europeizácia sa v odbornej literatúre používa na popísanie nového, zatiaľ nie veľmi jasne a podrobne popísaného procesu, v dôsledku čoho sa ňou niekedy mylne pomenúvajú javy, ktoré za europeizáciu nepokladáme, resp. sú jej výsledkom alebo dôsledkom. O europeizácii sa dnes hovorí v mnohých súvislostiach – od europeizácie členského štátu EÚ, kandidátskej krajiny na vstup do EÚ cez europeizáciu politického či stranického systému až po europeizáciu práva. Túto skutočnosť môžeme veľmi jednoducho a logicky zdôvodniť narastajúcim počtom oblastí, do ktorých procesy európskej integrácie zasahujú. Východiskovým bodom skúmania v našej diplomovej práci je však europeizácia diplomatických vzťahov v rámci EÚ v bilaterálnej i multilaterálnej rovine.

Na úvod je však potrebné poznamenať, že hoci skúmanie fenoménu europeizácie sa najčastejšie obmedzuje len na EÚ a jej členské štáty, prípadne kandidátske krajiny, pojem europeizácia v širšom ponímaní zahŕňa nielen tzv. EU-izáciu, ale i ďalšie procesy prebiehajúce na európskej úrovni, konkrétne na pôde medzinárodných organizácií v Európe: Európskej zóny voľného obchodu²⁴ (EZVO) v ekonomickej oblasti, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) na poli medzinárodných vzťahov a Rady Európy v oblasti ľudských práv.

²³ Kostecki a Naray in REUVERS, Shirin. 2012. *Research on Commercial Diplomacy: Review and Implications*. [online]. 2012. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <http://essay.utwente.nl/61817/1/2012-07_MSc_SIMReuvers.pdf>.

²⁴ Členskými štátmi EZVO k 30.6.2013 sú Island, Lichtenštajnsko, Nórsko a Švajčiarsko.

Uvedené organizácie sú beztak svojou organizáciou a identitou prepojené s EÚ, ako konštatuje Maarten Vink vo svojom článku *What is Europeanization? and other questions*.²⁵ Kritickejší pohľad k europeizácii zaujíma Marek Loužek, tvrdiac, že „europeizácia by mala zmysel vtedy, ak by integrácia kontinentu nadobudla také rozmery, že by šlo o nezvratný proces a v zásade potvrdený všetkými štátmi“.²⁶

Wallace poukazuje na skutočnosť, že europeizácia má dopad i na štáty (a ich aktérov), ktoré nie sú členmi EÚ, ako Švajčiarsko alebo Nórsko (patriace do zoskupenia EZVO), resp. zasahuje aj štáty, ktoré ešte nie sú členmi EÚ, ale bol im už priznaný status kandidátskej krajiny. Je preto potrebné si uvedomiť, že dĺžka členstva štátu v Európskych spoločenstvách, resp. v EÚ, neindikuje automaticky mieru europeizácie štátu - napr. Veľká Británia a Dánsko sú voči europeizácii značne odolné a Švajčiarsko a Nórsko rovnako podliehajú vplyvom europeizácie.²⁷

V našej diplomovej práci sme si ako predmet skúmania europeizácie zvolili členské štáty EÚ, čo zdôvodňujeme skutočnosťou, že EÚ je dnes jadrovým politickým projektom v Európe, zahŕňajúcim stále väčšiu časť kontinentu (napriek tomu Marek Loužek dodáva, že je nadnesené hovoriť o europeizácii kontinentu²⁸) a je najviac inštitucionalizovaným systémom vládnutia v Európe.²⁹ Navyše s ostatnými štátmi európskeho kontinentu – s členskými štátmi EZVO ju spája vytvorenie spoločného Európskeho hospodárskeho priestoru (EHP) a všetky ČŠ EÚ sú i členmi Rady Európy.

1.2.2 Základné vymedzenie pojmu europeizácia

V závislosti od vedeckej disciplíny a jej vlastných špecifických otázok skúmania europeizácie ponúka odborná literatúra rôzne koncepcie europeizácie, ktoré sa viac dopĺňajú ako vylučujú.³⁰ Kým niektorí autori chápu europeizáciu ako proces, iní ju pokladajú za dosiahnutý stav, resp. situáciu. V nasledujúcej podkapitole ponúkame vyvážený pohľad na fenomén europeizácie, pričom samotné definície a vysvetlenia pojmu sa v mnohých aspektoch prelínajú a hľadáme v nich implikácie pre vytváranie

²⁵ VINK, Maarten. 2002. *What is Europeanization? and Other Questions on a New Research Agenda* [online]. 22.11.2002. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <https://www.essex.ac.uk/ecpr/standinggroups/yen/paper_archive/2nd_yen_rm_papers/vink2002.pdf>.

²⁶ LOUŽEK, Marek. 2006. *Evropizace – užitečný, nebo módní pojem?* [online]. 28.03.2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.cepin.cz/cze/clanek.php?ID=681>>.

²⁷ *Ibid.*

²⁸ *Ibid.*

²⁹ OLSEN, Johan P. 2002. The many faces of europeanisation. In *Journal of Common Market Studies* [online], roč. 40, 2002, č. 5, s. 921–952. Oxford: Blackwell Publishers, 2002. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/77253745/J-olsen-the-Many-Faces-of-Europeanization>>.

³⁰ *Ibid.*

tzv. európskej diplomacie. (Pajtinka pod pojmom európska diplomacia rozumie „*diplomatické aktivity členských štátov EÚ a jej orgánov, ktoré sú spojené s jednotným pôsobením EÚ ako kolektívneho aktéra medzinárodných vzťahov*“.)³¹

Úvodom ponúkame definíciu pojmu europeizácia podľa Johana P.Olsena, ktorý ju chápe ako niekoľko vzájomne súvisiacich javov:

1. expanzia vonkajších európskych hraníc, t.j. zmeny v teritoriálnom dosahu Európy - proces europeizácie v tomto chápaní si žiada vymedziť Európu ako geografický koncept, t.j. kam až siahajú hranice Európy, ktorých expanzia sa uskutočňuje prostredníctvom rozširovania EÚ o nové ČŠ;
2. rozvoj/rozvíjanie inštitúcií vládnutia (v angl. origináli: *governance*) na európskej úrovni
3. prenikanie európskej dimenzie do národných a subnárodných systémov vládnutia, t.j. zmeny v domácich systémoch vládnutia
4. „vývoz“ európskeho modelu politickej organizácie a vládnutia mimo európskeho teritória
5. politický projekt vedúci k zjednotenej a politicky silnejšej Európe.^{32 33}

Proces vytvárania a inštitucionalizácie pravidiel na úrovni EÚ vedie k rozvíjaniu inštitúcií vládnutia na európskej úrovni, čím sa postupne buduje „centrum so schopnosťou kolektívne konať“. Johan P. Olsen ďalej vysvetľuje, že spomínanému centru sa potom prispôsobujú národné a subštátne systémy vládnutia³⁴. Preto Buller a Gamble označili europeizáciu za „*situáciu, kedy sa rôzne spôsoby tzv. európskeho vládnutia menia a transformujú aspekty domácej politiky*“³⁵. Kľúčovým prvkom a hlavnou charakteristikou europeizácie je práve zmena, ktorá je reakciou domáceho politického prostredia daného štátu na procesy prebiehajúce na úrovni EÚ. Budovanie spomínaného centra a prispôbovanie domácich štruktúr prispievajú k posilňovaniu postavenia EÚ ako

³¹ PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

³² LOUŽEK, Marek. 2006. *Evropeizace – užitečný, nebo módní pojem?* [online]. 28.03.2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.cepin.cz/cze/clanek.php?ID=681>>.

BRHLÍKOVÁ, Radoslava. 2007. Teoretické prístupy k európskej integrácii. In *Súbor textov z európskej integrácie*. 2007. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.kpes.ff.ukf.sk/files/citanka.pdf>>.

³³ OLSEN, Johan P. 2002. The many faces of europeanisation. In *Journal of Common Market Studies* [online], roč. 40, 2002, č. 5, s. 921–952. Oxford: Blackwell Publishers, 2002. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/77253745/J-olsen-the-Many-Faces-of-Europeanization>>.

³⁴ *Ibid.*

³⁵ BULLER, Jim – GAMBLE, Andrew. *Conceptualising europeanisation*. [online]. [Citované 5.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://aei.pitt.edu/1724/1/bullerandgamble.pdf>>.

plnoprávnej politickej entity na medzinárodnej scéne, čím vzrastá jej význam v medzinárodných vzťahoch.³⁶

Dovoľme si tvrdiť, že Olsen svojou definíciou zachytil pojem europeizácie v celej jej šírke a komplexnosti, no pre účely našej diplomovej práce vychádzame z druhej, tretej a šastej i piatej koncepcie. Východisko našej práce predstavovuje objasnenie toho, ako uvedené procesy vytvárajú rámec pre výkon spoločnej európskej diplomacie a aké miesto v tejto spleti vzťahov prislúcha hospodárskej diplomacii ČŠ. Na nasledujúcich riadkoch však ponúkame i ďalšie, príbuzné vysvetlenia toho, čo pojem europeizácia znamená a zahŕňa.

Podľa Vivien A. Schmidtovej ide o „*súbor regionálnych ekonomických, inštitucionálnych a tvorivých (ideational) síl vedúcich k zmene a ovplyvňujúcich národné politiky, postupy a politiku*“.³⁷ Jej charakterizovanie europeizácie teda zodpovedá tretiemu bodu Olsenovej definície. Radaelli definuje europeizáciu nasledovne: „*Europeizácia sa skladá z procesov vytvárania, šírenia a inštitucionalizácie formálnych a neformálnych pravidiel, postupov (procedures), politických paradigiem, štýlov, spôsobov, ako robiť veci a zdieľaných hodnôt a noriem, ktoré sú najskôr definované a konsolidované v politickom procese EÚ a následne inkorporované do logiky domáceho (národného a subnárodného) diskurzu, identít, politických štruktúr a verejných politik*“³⁸ čím poukazuje na vplyv vytvárania inštitúcií na európskej úrovni (Olsenov bod č. 2) na politiky jednotlivých štátov na národnej úrovni (bod č. 3). Napriek tomu, že Radaellimu možno vyčítať pomerne široké definovanie europeizácie, jeho definícia je výstižná a to i preto, že vo svojej podstate zahŕňa tie javy, ktoré Johan P. Olsen popísal ako europeizáciu.

Risse a kolektív formulujú podobnú definíciu europeizácie, označujúc ju za vynáranie sa a vývoj rôznych štruktúr vládnutia na európskej úrovni. V rámci existujúcich štruktúr vládnutia na nadnárodnej a medzivládnej úrovni sa zameriame na postavenie a vzťahy medzi jednotlivými inštitúciami EÚ, predovšetkým EK, Rady EÚ ale i EP a ESVČ a na to, aký vplyv na diplomaciu členských štátov majú ich snahy koordinovať vonkajšiu politiku EÚ. Keďže štúdium europeizácie podľa Irondelle a Radaelliho nevyžaduje

³⁶ RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26 s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

³⁷ SCHMIDT, Vivien. 2001. Europeanization and the Mechanics of Economic Policy Adjustment. In *European Integration online Papers* [online], roč. 5, 2001, č. 6. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2001-006.pdf>>.

³⁸ RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

formuláciu spoločných politík EÚ³⁹, v nasledujúcej kapitole sa zaoberáme ESVČ, ktorá sa pokladá za samostatnú, osobitú a veľmi špecifickú inštitúciu EÚ⁴⁰. Hoci ESVČ je predovšetkým politickým projektom, pri skúmaní dopadu europeizácie diplomacie na hospodársku diplomáciu členských štátov EÚ má jej analýza svoj opodstatnený význam z toho hľadiska, že presadzovanie obchodno-ekonomických záujmov EÚ ako celku patrí medzi vonkajšie činnosti EÚ, i keď nie sú jadrovými kompetenciami ESVČ a delegácií EÚ v tretích krajinách.⁴¹

Nemusíme sa však obmedzovať na chápanie europeizácie iba ako procesu inštitucionalizácie. Podľa Kohler-Kocha a Eisinga predstavuje europeizácia zmenu chápania spôsobu vládnutia v EÚ v tom zmysle, že vniesla do ponímania vládnutia princíp partnerstva medzi súkromnými a verejnými aktérmi.⁴² Práve vďaka adekvátnej spolupráci medzi orgánom štátu, ktorý formuluje ciele zahraničnej politiky vrátane zahranično-ekonomickej, a súkromnou sférou, teda podnikateľským sektorom realizujúcim svoje obchodné aktivity v zahraničí, môže štát úspešne sledovať svoje zahraničnopolitické záujmy. Pre efektívne fungovanie hospodárskej diplomacie štátu je zblížovanie jeho súkromného a verejného sektora priam nevyhnutné a oficiálne návštevy politických predstaviteľov štátov EÚ za účasti zástupcov podnikateľskej sféry sa stávajú bežnou praxou pri realizácii hospodárskej diplomacie štátu.⁴³

Po vysvetlení významu a fungovania europeizácie je dôležité poukázať na to, čo europeizácia nie je. Europeizáciu si nemožno zamieňať s politickou integráciou, konvergenciou či harmonizáciou národných politík.⁴⁴ Konvergencia však môže byť

³⁹ RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

⁴⁰ Rozhodnutie Rady z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Úradný vestník Európskej únie*. [online]. 8.7.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:351E:0454:0472:SK:PDF>>.

⁴¹ ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2010. Systém řízení ekonomické diplomacie v České republice. In *Portál Businessinfo.cz*. [online]. 2010. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/spcr_analyza_rizeni_ek_diplomacie.pdf>

⁴² RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26 s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

⁴³ ECHAGUE, Ana. 2012. European Commercial Diplomacy: the hunt for growth. In *Policy Brief* [online], 2012, č. 138, 5 s. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_138_European_Commercial_Diplomacy.pdf>. ISSN: 1989-2667.

⁴⁴ VINK, Maarten. 2002. *What is Europeanization? and Other Questions on a New Research Agenda* [online]. 22.11.2002. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <https://www.essex.ac.uk/ecpr/standinggroups/yen/paper_archive/2nd_yen_rm_papers/vink2002.pdf>.

výsledkom europeizácie,⁴⁵ kým harmonizácia národných politík je cieľom európskej integrácie.⁴⁶

1.2.3 Europeizácia vs. európska integrácia

Otázkou chápania vzťahu europeizácie a európskej integrácie sa zaoberajú mnohí odborníci v oblasti medzinárodných vzťahov – kým jedni na základe istých predpokladov oba pojmy takmer stotožňujú, iní sú schopní presvedčivo špecifikovať rozdiely medzi nimi. Napríklad Olsen, ktorého definíciu europeizácie sme spomínali v predchádzajúcej podkapitole, dospel k záveru, že EÚ je politickým projektom, a preto európsku integráciu a europeizáciu stotožnil.⁴⁷ Podobný postoj zaujíma i Anna Gwiazda, ktorá europeizáciu vníma v rámci jej širšej definície ako európsku integráciu spolu s vytváraním inštitúcií⁴⁸ a hoci Radaelli nestotožňuje europeizáciu s politickou integráciou, tvrdí, že europeizácia by bez integrácie neexistovala.⁴⁹

Europeizácia spolu s európskou integráciou sú prevažne pokladané za dva osobitné aspekty jedného vzájomne previazaného javu. Vzťah medzi nimi sa dá podľa Vivien A. Schmidt graficky zakresliť v podobe nasledujúcej schémy.

⁴⁵ BALKIR, Canan et al. 2006. *The impact of europeanisation on the institutional and administrative transformation*. 2006. [online]. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.academia.edu/1199854/The_Impact_of_Europeanization_on_the_Institutional_and_Administrative_Transformation_Case_Study_of_Public_Private_and_Civil_Society_Institutions_in_Izmir>.

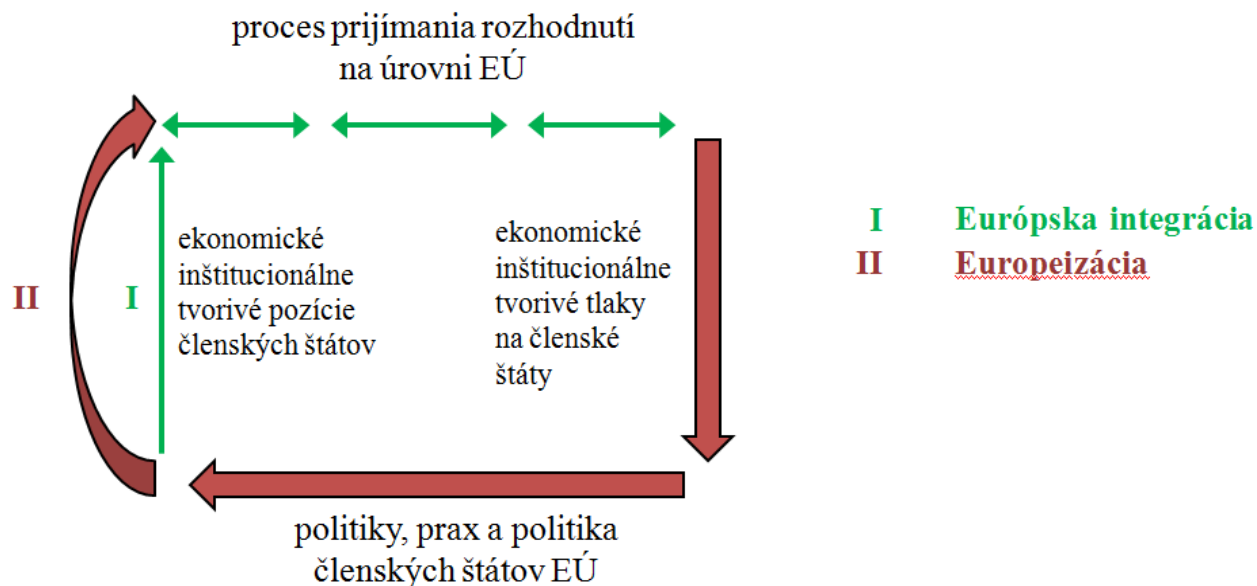
⁴⁶ VINK, Maarten. 2002. *What is Europeanization? and Other Questions on a New Research Agenda* [online]. 22.11.2002. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <https://www.essex.ac.uk/ecpr/standinggroups/yen/paper_archive/2nd_yen_rm_papers/vink2002.pdf>.

⁴⁷ HOWELL, Kery. 2002. *Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies*. [online]. 29.11.2002. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://aei.pitt.edu/1720/1/Howell.pdf>>.

⁴⁸ GWIAZDA, Anna. 2002. *Europeanisation in Candidate Countries from Central and Eastern Europe*. [online]. 2002. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://aei.pitt.edu/737/1/C2W3_Gwiazda.pdf>.

⁴⁹ Radaelli in BALKIR, Canan et al. 2006. *The impact of europeanisation on the institutional and administrative transformation*. 2006. [online]. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.academia.edu/1199854/The_Impact_of_Europeanization_on_the_Institutional_and_Administrative_Transformation_Case_Study_of_Public_Private_and_Civil_Society_Institutions_in_Izmir>.

Obrázok č. 1: Europeizácia podľa Vivien Schmidt



Prameň: SCHMIDT, Vivien. 2001. Europeanization and the Mechanics of Economic Policy Adjustment. In *European Integration online Papers* [online], roč. 5, 2001, č. 6. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2001-006.pdf>>.

Kým európsku integráciu znázorňuje zelená zvislá šípka smerom nahor od členských štátov k EÚ spolu s vodorovnými šípkami na úrovni EÚ, europeizácia je naznačená ako zvislá šípka smerujúca nadol znamenajúca vplyv EÚ na domáce politiky a následne šípka nahor značí spätnú väzbu, teda reakciu členských štátov, ktorá determinuje ich pozície k ďalšiemu daniu na európskej úrovni.⁵⁰ Súčasťou europeizácie nie sú výlučne vertikálne procesy, popísané zvislými šípkami, ale zahŕňa i horizontálne procesy (tzv. *crossloading*), ktoré sú výsledkom cezhraničnej interakcie a výmeny informácií medzi rôznymi aktérmi, napríklad štátnymi úradníkmi, podnikateľmi a lobistami – tie sú znázornené vodorovnou šípkou.⁵¹ V konečnom dôsledku tak môže horizontálna europeizácia podnecovať ČŠ EÚ k prehĺbovaniu a rozvíjaniu ich bilaterálnych diplomatických vzťahov.⁵²

⁵⁰SCHMIDT, Vivien. 2001. Europeanization and the Mechanics of Economic Policy Adjustment. In *European Integration online Papers* [online], roč. 5, 2001, č. 6. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2001-006.pdf>>.

⁵¹ GRAZIANO, Paolo – VINK, Maarten P. *Chapter 2 - Europeanization: concept, theory and methods*. [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.fdcw.unimaas.nl/staff/files/users/215/Graziano_Vink_chapter2_Bulmer&Lesquene_2012.pdf>.

⁵² PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickvedy.fpv.mv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

Podľa Vivien A. Schmidt európska integrácia znamená proces vytvárania EHS/ES/EÚ a formulovania politik aktérmi (štátnymi aj mimovládny) zaangažovanými do prijímania rozhodnutí na úrovni EÚ⁵³, kým europeizáciu označuje za domáci vplyv integrácie⁵⁴, ktorý sa prejavuje v preberaní smerníc, nariadení a inštitucionálnych štruktúr na domácu úroveň.⁵⁵

Vivien A. Schmidt zároveň popisuje europeizáciu ako „výkon politik, ktoré umožňujú európskej integrácii napredovať.“⁵⁶ Vzhľadom k tomu, že SZBP a SOP bez pochyb politikami, vďaka ktorým integrácia postupuje, konštatovanie Schmidt implicitne potvrdzuje, že môžeme hovoriť aj o europeizácii diplomacie.

Heather Grabbe popisuje rozdiel medzi oboma pojmami veľmi jednoducho a zrozumiteľne – teórie integrácie podľa neho skúmajú dôvody, *prečo* sa európske štáty rozhodli vzdať sa časti svojej suverenity na úkor nadnárodnej organizácie, akou je EÚ, kým teórie europeizácie sa zaoberajú tým, *ako* sa európska integrácia prejavuje na politikách členských, resp. kandidátskych krajín po tom, čo sa pre takéto obmedzenie svojej suverenity rozhodli.⁵⁷

Radaelli tiež veľmi jednoducho a názorne zobrazuje európsku integráciu (Obrázok č. 2), pričom rozlišuje europeizáciu *top-down* (t.j. zhora nadol, označuje sa aj *downloading*) a *bottom-up* (zdola nahor – *uploading*).⁵⁸ Radaelliho prístup reflektuje tzv. dvojúrovňovú europeizáciu (pozri prílohu č. 1). Z vyššie uvedenej definície europeizácie, ktorú sme uviedli, je zrejماً preferencia *top-down* prístupu, ktorý v súčasnosti prevláda nad

⁵³ Schmidt in PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

⁵⁴ PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

⁵⁵ HOWELL, Kery. 2002. *Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies*. [online]. 29.11.2002. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://aei.pitt.edu/1720/1/Howell.pdf>>.

⁵⁶ PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

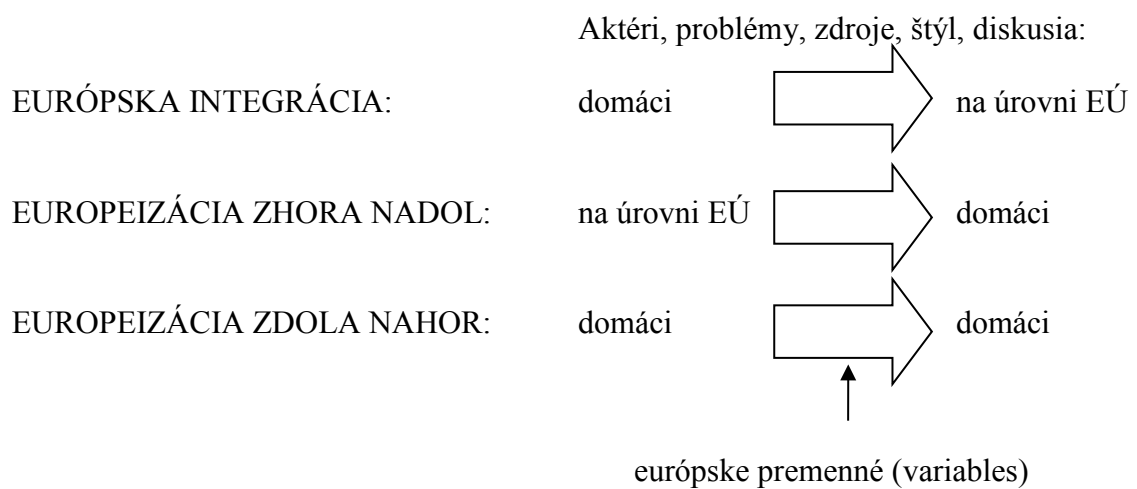
⁵⁷ GRABBE, Heather. 2006. The EU's Transformative Power. Europeanization Through Conditionality in Central and Eastern Europe. In *Palgrave Studies in European Union Politics*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2006. 250s. ISBN 1-4039-9511-7.

⁵⁸ SCHMIDT, Vivien. 2001. Europeanization and the Mechanics of Economic Policy Adjustment. In *European Integration online Papers* [online], roč. 5, 2001, č. 6. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2001-006.pdf>>.

bottom-up prístupom. *Top-down* prístup znamená, že zmeny, ktoré európska integrácia prináša, si vyžadujú prispôbenie sa, adaptáciu zo strany členských štátov. Podľa Wonga je tento proces národnej adaptácie v oblasti diplomacie dôsledkom účasti štátov pri tvorbe zahraničnej politiky na úrovni EÚ.⁵⁹

Pre *bottom-up* prístup je charakteristické premietanie národných modelov do štruktúr a fungovania EÚ, čím sa vytvára tlak na inštitúcie EÚ. Teórie neofunkcionalizmu a liberálneho intergovernalizmu stotožňujú európsku integráciu s *bottom-up* procesom.

Obrázok č. 2: Europeizácia a európska integrácia podľa Claudia Radaelliho

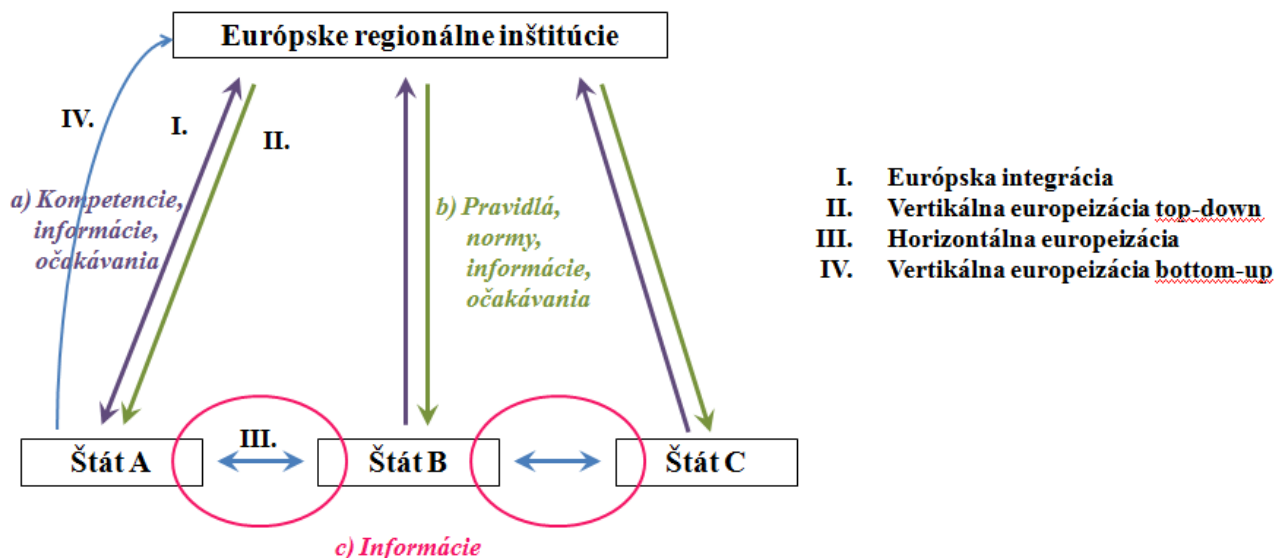


Prameň: RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In European Integration online Papers [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26 s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <<http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>>.

⁵⁹ BOWEN, Norman. 2007. *Is French Foreign Policy Dead?* [online]. 25.5.2007. Dostupné na internete: <http://www.politicalreviewnet.com/polrev/reviews/MISR/R_1521_9488_266_1007315.asp>.

Pre čo najkomplexnejšie zobrazenie sme uvedené schémy inkorporovali do tej, ktorej autormi sú Paolo Graziano a Maarten Vink⁶⁰:

Obrázok č. 3: Europeizácia a európska integrácia podľa Paola Graziana a Maartena Vinka



Prameň: GRAZIANO, Paolo R. – VINK, Maarten P. *Chapter 2 - Europeanization: concept, theory and methods.* [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.fdcw.unimaas.nl/staff/files/users/215/Graziano_Vink_chapter2_Bulmer&Lesquene_2012.pdf>.

Na základe predchádzajúcich vysvetlení môžeme vyvodiť, v čom spočíva rozdiel medzi europeizáciou a integráciou – integráciu treba chápať ako vplyv pôsobenia EÚ na členské štáty a europeizáciu ako obojstranný proces zmeny politiky medzi EÚ a „domácim prostredím“, v dôsledku čoho oblasti domácej politiky stále viac podliehajú európskemu vytváraniu politiky⁶¹. (Wong výstižne popisuje tento jav ako „rekonštrukcia identity“ a „redefinícia národných záujmov“.⁶²)

⁶⁰ GRAZIANO, Paolo – VINK, Maarten P. *Chapter 2 - Europeanization: concept, theory and methods.* [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.fdcw.unimaas.nl/staff/files/users/215/Graziano_Vink_chapter2_Bulmer&Lesquene_2012.pdf>.

⁶¹ LADI, Stella. 2006. *Globalization and Europeanization: Analysing Change.* [online], 2006. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.recerat.net/bitstream/handle/2072/4274/WP_IBEI_4.pdf?sequence=1>. ISSN: 1886-2802.

⁶² BOWEN, Norman. 2007. *Is French Foreign Policy Dead?* [online]. 25.5.2007. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politicalreviewnet.com/polrev/reviews/MISR/R_1521_9488_266_1007315.asp>.

1.2.4 Europeizácia vs. globalizácia

V našej diplomovej práci budeme vychádzať z premisy, že europeizácia a globalizácia sú príbuzné, vzájomne prepojené, resp. komplementárne javy, hoci nie je presne jasné, ktorý z javov predchádza tomu druhému (Stella Ladi prirovnáva túto dilemu k otázke, čo bolo skôr – či vajce alebo sliepka). Keďže základom oboch sú neo-liberalizmus a otvorená trhová ekonomika, predpokladáme, že v mechanizmoch ich fungovania nie je markantný rozdiel,⁶³ hoci Sophie Meunier predsa len istý rozdiel v ich podstate identifikuje. Globalizáciu, ktorú vníma ako urýchlený pohyb tovarov, kapitálu, služieb, technológií, ľudí a myšlienok, podľa nej „ťahajú“ predovšetkým trhové sily, kým europeizáciu popisuje ako postupnú integráciu ekonomík patriacich do EÚ, za ktorou vidí rozhodnutia prijímané elitami mimo dohľadu verejnosti.⁶⁴

Za príčinu zmien, ktoré v súčasnosti na poli hospodárskej diplomacie pozorujeme, máme tendenciu označovať najmä spomínané globalizačné tlaky.⁶⁵ I diskutujúci na konferencii *Economic Diplomacy Beyond 2010: Geo-Economic Challenge of Globalization and Economic Security* uviedli, že za „renesanciou“ hospodárskej diplomacie štátov stojí práve globalizácia,⁶⁶ na ktorú reaguje i EÚ. S cieľom určiť, ako europeizácia vplýva na hospodársku diplomáciu, musíme v prvom rade rozlíšiť, ktoré zmeny sú dôsledkom globalizácie, a ktoré špecificky podmienila práve europeizácia. Takto položená otázka si žiada jasné vymedzenie vzťahu oboch fenoménov, ktoré sú podľa väčšiny autorov príbuzné.

Zástancami vyššie uvedeného názoru sú napríklad Helmut Kohl, ktorý vyjadril prevedčenie, že „europeizácia je odpoveď Európy na globalizáciu“⁶⁷ a Wallace, ktorý

⁶³ LADI, Stella. 2006. *Globalization and Europeanization: Analysing Change*. [online], 2006. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.recercat.net/bitstream/handle/2072/4274/WP_IBEI_4.pdf?sequence=1>. ISSN: 1886-2802.

⁶⁴ MEUNIER, Sophie. 2004. Globalization and Europeanization: A Challenge to French Politics. In *French Politics* [online], 2004, č. 2, s. 125–150. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.princeton.edu/~smeunier/Meunier%20Globalization%20Europeanization%20French%20Politics.pdf>>.

⁶⁵ RAO, NIRUPAMA. *Economic Diplomacy – Changing Contours*. [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.cuts-international.org/pdf/Foreword_Nirupama-M-Rao.pdf>.

⁶⁶ KESTELEYN, Jennifer – GHIONE, André. 2009. *Economic diplomacy beyond 2010: Geo-Economic Challenges of Globalization and Economic Security: Správa z konferencie* [online], Haag, 15.-16. 10. 2009. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/cdsp/events/20091016/20091016_economic_diplomacy_beyond_2010_conference_report.pdf>.

⁶⁷ Kohl in ESCRIBANO, Gonzalo – LORCA, Alejandro. 2004. The Ups and Downs of Europeanisation in External Relations: Insights from the Spanish Experience. In *Perceptions*. [online], 2004-2005, s. 131-158. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/Gonzalo-Escribano-and-Alejandro-Lorca.pdf>>.

pokladá europeizáciu za regionálnu podmnožinu, teda súčasť globalizácie⁶⁸. Wallace zároveň vidí v europeizácii akýsi filter globalizácie, t.j. EÚ podľa neho selektívne reaguje na globalizačné tlaky tým, že prehľbuje spoluprácu iba vo vybraných oblastiach.⁶⁹ Už pri vytváraní Európskych spoločenstiev (ES) ich zakladajúce štáty deklarovali, že majú záujem prehľbovať spoluprácu najmä v oblasti hospodárskej politiky a obchodu. Dnes sa tento cieľ odráža vo výlučných právomociach EÚ, ktoré vymedzuje článok č. 3 ZFEÚ, a ktoré majú predovšetkým obchodno-ekonomický charakter:

- colná únia;
- pravidlá hospodárskej súťaže;
- menová politika pre členské štáty, ktorých menou je euro;
- spoločná obchodná politika;
- právo uzatvárať medzinárodné zmluvy vrátane medzinárodných investičných zmlúv a dohôd o voľnom obchode.

Podľa Schmidt je európska integrácia silnejšia ako globalizácia z dôvodu postavenia europeizácie do centra myšlienok a projektov tvorcov politik. Europeizácia ako súbor ekonomických tlakov je podľa nej motorom globálnych síl a zároveň chráni pred ich destabilizujúcimi prvkami prostredníctvom menovej integrácie a jednotného trhu, ktoré, ako sme už uviedli, patria do výlučných právomocí EÚ.

Schmidt ďalej dodáva, že hoci oba procesy majú primárne ekonomický charakter, každý z nich má potenciál narušiť hospodársky rast,⁷⁰ čo je paradoxne v protiklade so všeobecne deklarovanými cieľmi štátu ale i medzinárodných organizácií – posilňovať ekonomický rast, ktorý je i jedným z primárnych cieľov hospodárskej diplomacie.

Cowles pri skúmaní europeizácie odhliada od ekonomického základu a považuje ju za proces, ktorý nie je spätý s globalizáciou. Zastáva názor, že europeizácia nie je spojená

⁶⁸PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

⁶⁹ Wallace in LADI, Stella. 2006. *Globalization and Europeanization: Analysing Change*. [online], 2006. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.recercat.net/bitstream/handle/2072/4274/WP_IBEI_4.pdf?sequence=1>. ISSN: 1886-2802.

⁷⁰ Schmidt in PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

s globalizáciou⁷¹, zato globalizácia predstavuje pre ňu potenciálnu hrozbu. Samotná europeizácia môže na procesy globalizácie odpovedať posilňovaním ich trendov alebo chránením členských štátov EÚ pred ich neželanými následkami.⁷² Príkladom môžu byť rôzne druhy opatrení s protekcionistickým pozadím, ktoré EÚ prijíma, resp. prijatie spoločnej pozície k otázkam diskutovaným na pôde Svetovej obchodnej organizácie (WTO – World Trade Organisation), keď EÚ v mnohých oblastiach odmieta väčšiu liberalizáciu služieb a obchodu s poľnohospodárskymi produktmi.

2. Europeizácia diplomacie v kontexte Európskej únie

Aby sme mohli ďalej uvažovať nad tým, čo znamená, ako sa prejavuje a čo spôsobuje europeizácia v oblasti diplomacie, musíme si najskôr vymedziť úrovne vzťahov, ktoré v rámci EÚ existujú, a aké sú ich formy:

1. bilaterálne vzťahy medzi ČŠ EÚ (môžeme ich označiť ako bilaterálne „intra-EÚ“ vzťahy)
2. multilaterálne vzťahy medzi ČŠ na úrovni EÚ (multilaterálne „intra-EÚ“ vzťahy)
3. ČŠ vo vzťahu k inštitúciám EÚ
4. ČŠ vo vzťahu k tretím štátom
5. EÚ ako organizácia vo vzťahu k tretím štátom (bilaterálne „extra-EÚ“ vzťahy)
6. EÚ ako organizácia vo vzťahu k iným regionálnym celkom/entitám/organizáciám (medziregionálne vzťahy)
7. EÚ ako organizácia pôsobiaca na pôde iných medzinárodných organizácií (multilaterálne extra-EÚ vzťahy) paralelne s jej ČŠ (pozri prílohu č. 2)⁷³.

Na základe úvah predchádzajúcej kapitoly sme dokázali a Erik Pajtinka i explicitne potvrdzuje, že europeizácia diplomacie EÚ sa prejavuje na multilaterálnej úrovni, pričom jej základom sú bilaterálne vzťahy jej ČŠ: „*Časť úloh bilaterálnej diplomacie sa stala*

⁷¹ PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf>.

⁷² *Ibid.*

⁷³ K vrcholnému úspechu diplomatických snáh EÚ v medzinárodných ekonomických vzťahoch patrí plnoprávny členský status EÚ v medzinárodných organizáciách s globálnou pôsobnosťou, ako je WTO, Svetová organizácia pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO – Food and Agriculture Organisation), World Customs Organisation (WCO) či Codex Alimentarius Commission. Vzhľadom k tomu, že podľa čl.3 ZFEÚ patrí medzi výlučné právomoci EÚ určovanie pravidiel v oblasti colnej únie, SOP a taktiež právo uzatvárať medzinárodné zmluvy v mene jej 27 členských štátov, EÚ má vo WTO a FAO svoje zastúpenie ako organizácia spolu s jej ČŠ ako riadnymi členmi.

súčasťou politických procesov na multilaterálnej úrovni EÚ.“⁷⁴ Bilaterálne vzťahy sú základom regionálnej, a teda i multilaterálnej diplomacie, lebo – ako píše Kishnan S. Rana v knihe *21st Century Diplomacy* – „všetka diplomacia je bilaterálna“ a ďalej vysvetľuje, že štáty zaujímajú pozície k prerokovávaným témam podľa kvality vzťahov s tým štátom, ktorý danú tému predkladá⁷⁵. Zároveň bývalý veľvyslanec NSR Karl Th. Paschke zdôrazňuje, že fungovanie EÚ závisí od pevného základu bilaterálnych vzťahov medzi ČŠ.⁷⁶

Členstvo v Európskych spoločenstvách a neskôr v EÚ zaiste prispelo k zlepšeniu bilaterálnych vzťahov medzi jej ČŠ, či už medzi dávnymi rivalmi Francúzskou republikou a NSR alebo medzi štátmi západnej a južnej Európy s novopristupujúcimi členskými štátmi strednej Európy, Pobaltia a Balkánu. Prehlbovanie vzájomných bilaterálnych vzťahov v EÚ vedie o.i. k tomu, že orgány tvoriace zahraničné politiky na národnej úrovni zohľadňujú pri určovaní ich smerovania konanie iných ČŠ (na túto skutočnosť poukazuje Lorena Ruano na príklade vzťahov štátov EÚ s Latinskou Amerikou). Preto je „zahraničná politika vo vzťahu k tretím štátom [...] vedľajším produktom ich vzťahov s inými ČŠ EÚ“.⁷⁷ Ruano vysvetľuje, že hoci navonok sa zahraničná politika EÚ javí ako výsledok bruselských inštitúcií, najmä EK, v skutočnosti sú jej základom zahraničné politiky ČŠ.⁷⁸

Predkladané tvrdenie poukazuje na existenciu *bottom-top* europeizácie diplomacie ČŠ, ktoré sa v našom skúmaní prelína a dopĺňa s *top-down* europeizáciou diplomacie, na ktorú poukazuje i Csabay, keď uvádza, že „[...] „europeizácia“ diplomacie SR [...] zahŕňa i transformáciu hospodárskej diplomacie SR,“ preto sú jej orgány ako MZVaEZ SR a sčasti MH SR „nútené prispôbovať sa meniacim sa podmienkam výkonu diplomacie – osobitne hospodárskej – v Európe“⁷⁹. Hoci Csabay uvažuje v intenciách SR, jeho tvrdenia sú s prijateľnými odchýlkami aplikovateľné na všetky ČŠ EÚ.

⁷⁴ PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

⁷⁵ RANA, Kishan S. 2011. *21st Century Diplomacy: a practitioner's guide (Key Studies in Diplomacy)*. Londýn: Continuum, 2011. 372 s. ISBN 978-1-4411-6838-2.

⁷⁶ PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

⁷⁷ RUANO, Lorena. 2010. *The Europeanization of national foreign policies towards Latin America*. [online]. 2010. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <http://euce.org/eusa/2011/papers/3i_ruano.pdf>.

⁷⁸ *Ibid.*

⁷⁹ CSABAY, Marek. 2005. Dôsledky členstva v Európskej únii pre slovenskú hospodársku diplomáciu. In *Ekonomické, politické a právne otázky medzinárodných vzťahov: zborník príspevkov zo 4. medzinárodnej doktorandskej konferencie*, s. 140-145. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2005.

Europeizácia ekonomického rozmeru diplomacie EÚ napokon položila základ pre sformovanie tzv. európskej ekonomickej diplomacie. Je však potrebné poznamenať, že Woolcock vidí v pojmoch „európska ekonomická diplomacia“ a „ekonomická diplomacia EÚ“ podstatný rozdiel. Pod ekonomickou diplomaciou EÚ chápe prijímanie rozhodnutí, spôsob a proces, akým ČŠ a inštitúcie EÚ dosahujú spoločné ciele a ako sa EÚ snaží propagovať dohodnutú pozíciu EÚ v rokovaníach s tretími štátmi. Ekonomická diplomacia EÚ tak odkazuje na vonkajšie politiky EÚ, kým európska ekonomická diplomacia zahŕňa okrem politik EÚ aj politiky jej ČŠ.⁸⁰ Rovnako Pajtinka je v používaní pojmu európska diplomacia obozretný a odporúča hovoriť radšej o „európskej dimenzii bilaterálnej a multilaterálnej diplomacie.“⁸¹ V našej práci sme za zreteľný prejav európskej ekonomickej diplomacie označili tzv. misie pre rast, prostredníctvom ktorých eurokomisár Tajani a Crespo aktívne propagujú podnikateľské subjekty EÚ prostredníctvom interakcie usilujú sa im takto asistovať pri prenikaní na trhy tretích štátov.

2.1 Presadzovanie obchodno-ekonomických záujmov Európskej únie a jej členských štátov prostredníctvom Európskej služby pre vonkajšiu činnosť a delegácií Európskej únie

Vízia ČŠ EÚ (najmä Francúzskej republiky a NSR) o spoločnej diplomacii EÚ zhmotnená v jej diplomatickej službe známej ako ESVČ je primárne postavená na spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politike EÚ (SZBP), ktorá v tzv. predlisabonskom období predstavovala druhý pilier EÚ, charakteristický medzivládny prístupom (t.j. jednomyseľným prijímaním rozhodnutí).⁸²

Spočiatku sa predpokladalo, že ESVČ, ktorej vytvorenie je ustanovené v Lisabonskej zmluve a na čele ktorej stojí Vysoká predstaviteľka EÚ pre SZBP Catherine Ashton, bude navonok predstavovať všetky aspekty SZBP EÚ (reprezentujúcej medzivládny princíp), ako i spoločné politiky (komunitárny princíp) s vonkajšou dimenziou, vrátane SOP a spoločnej investičnej politiky, energetickej politiky a politiky

⁸⁰ WOOLCOCK, Stephan. 2011. EU Economic Diplomacy: The Factors Shaping Common Action. In *The Hague Journal of Diplomacy*, vyd. 6, 2011, č. 1-2, s. 83 – 99. Leiden: Brill, 2011. ISSN: 1871-1901.

⁸¹ PAJTINKA, Erik. 2006. Európska diplomacia: mýtus, alebo realita? In *Mezinárodní politika*, roč. 30, 2006, č. 11, s. 33-35. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. ISSN 0543-7962.

⁸² Hoci prijímanie jednomyseľných rozhodnutí v otázkach SZBP bolo Lisabonskou zmluvou upravené a boli rozšírené oblasti, vo vzťahu ku ktorým sa uplatňuje rozhodovanie kvalifikovanou väčšinou, SZBP *de facto* stále predstavuje medzivládny prvok EÚ.

rozvojovej pomoci.⁸³ Podľa Jakuba Žabku má ESVČ potenciál zjednotiť niekedy si navzájom konkurujúce politiky s vonkajšou dimenziou, ako sú obchodná politika a politika rozvojovej pomoci.⁸⁴ Kompetencie v uvedených oblastiach, ktorých podpora predstavuje jadro hospodárskej diplomacie štátov, neboli do ESVČ zahrnuté a zostali v rukách príslušných eurokomisárov,⁸⁵ hoci v diskusiách a polemikách o formovaní ESVČ sa objavili návrhy začleniť vybrané aspekty obchodu do ESVČ. (Napríklad asociácia Business Europe, žiadala, aby bola ekonomická dimenzia v centre európskej zahraničnej politiky.⁸⁶)

Catherine Ashton svoje rozhodnutie oddeliť ESVČ od záležitostí EÚ súvisiacich s obchodom avizovala už dňa 27.5.2010 odpoveďou na otázku poslanca EP za Veľkú Britániu grófa Williama Dartmoutha⁸⁷: „*Môže Komisia potvrdiť, že všetky záležitosti týkajúce sa obchodu budú úplne oddelené od aktivít ESVČ?*“⁸⁸ Barónka upresnila, že pri vykonávaní všetkých oblastí SOP EÚ, teda i zahraničnopolitických, sa EÚ bude naďalej opierať o Generálne riaditeľstvo EK pre obchod (DG TRADE – Directorate General for Trade)⁸⁹, čo je zároveň v súlade s článkami 207 a 218 Zmluvy o fungovaní EÚ (ZFEÚ). Uvedené články pojednávajú o tom, že za vymedzenie, riadenie a vykonávanie obchodnej politiky EÚ vo vzťahu k tretím štátom zodpovedá komisár EÚ pre obchod, ktorému

⁸³ VAN REISE, Mirjam. 2010. *Establishing the EU External Action Service*. [online]. 21.4.2010. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eepa.be/wcm/dmdocuments/20100421_Briefing_EEAS.pdf>.

⁸⁴ ŽABKA, Jakub. *Európska služba pre vonkajšiu činnosť*. [online]. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.fes.sk/file/161/ESVC.pdf>>.

⁸⁵ Komisarí zastrešujúci vonkajšie vzťahy EÚ:

- komisár pre obchod – Karel De Gucht
- komisárka pre medzinárodnú spoluprácu, humanitárnu pomoc a krízové opatrenia – Kristalina Georgieva
- komisár pre energetiku – Günther Oettinger
- komisár pre rozšírenie a susedskú politiku – Štefan Füle

⁸⁶ VAN PRAET, Johan. 2011. *Le pragmatisme l'emporte sur la forfanterie*. In *Forward* [online], 2011, s. 64-65. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://fr.scribd.com/doc/49924871/Bilan-de-la-presidence-belge-de-l%E2%80%99UE-le-pragmatisme-l%E2%80%99emporte-sur-la-forfanterie>>.

⁸⁷ William Dartmouth patrí do frakcie Európa slobody a demokracie a je členom Výboru pre pre medzinárodný obchod.

EURÓPSKY PARLAMENT. *William (The Earl of) DARTMOUTH*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/96958/WILLIAM_%28THE%20EARL%20OF%29%20DARTMOUTH.html>.

⁸⁸ EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. *Parliamentary questions: Written question by William (The Earl of) Dartmouth (EFD) to the Commission*. [online]. 26.3.2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2010-1942&language=SK>>.

⁸⁹ EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. *Parliamentary questions: Answer given by High Representative/Vice President Ashton on behalf of the Commission*. [online]. 27.5.2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2010-1942&language=SK>>.

pomáha DG TRADE. Karlis Bukovskis k rozhodnutiu barónky Ashton dodáva, že DG TRADE má v oblasti obchodu viac skúseností.⁹⁰

Isté prepojenie obchodných činností EÚ s ESVČ predsa len existuje a odráža sa vo vzťahu medzi EK a ESVČ. Spočíva v tom, že komisári zodpovedajúci za vonkajšie vzťahy EÚ, vrátane komisára pre obchod, pôsobia ako zástupcovia Catherine Ashton nesúci politickú zodpovednosť a reprezentujúci ESVČ vo vzťahu k EP.⁹¹ Zároveň časť personálu delegácií EÚ patriacich pod ESVČ, ktorá sa zaoberá otázkami obchodu, pochádza zo štruktúr EK. Na základe *Rozhodnutia Rady z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní ESVČ* platí, že Vysoký predstaviteľ udeľuje pokyny vedúcemu delegácie EÚ, ktorý následne zodpovedá za ich plnenie. EK môže delegáciám vydávať pokyny prostredníctvom zodpovedného komisára iba v oblastiach, ktoré sú jej zverené zmluvami (v súlade s čl. 221 ods. 2 ZFEÚ), t.j. v oblasti SOP, pričom za ich plnenie je zodpovedný vedúci delegácie EÚ.⁹² To znamená, že hoci obchod primárne nepatrí medzi právomoci ESVČ, časť personálu delegácií EÚ, ktorá sa zaoberá agendou obchodu s tretími štátmi, spadá pod DG TRADE EK.

2.1.1 Aplikovanie modelov riadenia hospodárskej diplomacie štátu na úrovni Európskej únie

Model fungovania delegácií EÚ – ako sme ho popísali v predchádzajúcej podkapitole – usilujúci o spoluprácu personálu DG TRADE s ostatnými pracovníkmi delegácie EÚ do značnej miery pripomína tzv. duálny model realizácie hospodárskej diplomacie štátu, ktorý je vlastný ČR, a ktorý do konca roku 2010 aplikovala aj SR⁹³. Pre SR to znamenalo, že ekonomickí diplomati pôsobiaci na OBEO tvoriacich integrálnu

⁹⁰ BUKOVSKIS, Karlis. 2011. *The European External Action Service in the light of diplomatic service transformation*. [online]. 31.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.sipri.org/research/security/old-pages/euroatlantic/eu-seminar/documentation/bukovskis>>.

KESTELEYN, Jennifer – GHIONE, André. 2009. *Economic diplomacy beyond 2010: Geo-Economic Challenges of Globalization and Economic Security: Správa z konferencie* [online], Haag, 15.-16. 10. 2009. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/cdsp/events/20091016/20091016_economic_diplomacy_beyond_2010_conference_report.pdf>.

⁹¹ GAVAS, Mikaela – MAXWELL, Simon. 2010. *Indicators of a successful EEAS. Overseas Development Institute*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.odi.org.uk/resources/download/4981.pdf>>

⁹² Rozhodnutie Rady z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Úradný vestník Európskej únie*. [online]. 8.7.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:351E:0454:0472:SK:PDF>>.

⁹³ Novelizáciou tzv. kompetenčného zákona (Zákon č. 575/2001 o organizácii činnosti vlády) prešli kompetencie v oblasti riadenia OBEO pod MZV k 1.1. 2011.

súčasť zastupiteľských úradov SR boli primárne riadení z Ministerstva hospodárstva SR (MH SR), no v oblasti politického a diplomatického pôsobenia podliehali vedúcemu zastupiteľskému úradu vyslanému z Ministerstva zahraničných vecí SR (MZV SR).⁹⁴

Pri hlbšom nahliadnutí do organizácie ESVČ si všimame, že pracovníci DG TRADE pôsobiaci v rámci delegácií EÚ sa svojím spôsobom ocitajú v úlohe ekonomických diplomatov EÚ⁹⁵, ktorí nekomunikujú požiadavky jednotlivých národných štátov, ale riadi ich EK a zároveň ako súčasť personálu delegácie EÚ patria i pod ESVČ, na ktorú v našom abstraktnom modeli nazeráme ako na „ministerstvo zahraničných vecí“ EÚ.⁹⁶ Po uvedení tejto paralely medzi organizáciou ekonomickej dimenzie diplomacie SR a EÚ by sme radi poukázali na možnú slabinu duálneho modelu hospodárskej diplomacie v podmienkach EÚ.

Najvýraznejším problémom, ktorému čelilo duálne usporiadanie hospodárskej diplomacie SR bolo nejasné definovanie úloh a kompetencií v oblasti hospodárskej diplomacie medzi MH SR a MZV SR, čo v konečnom dôsledku viedlo k rôznym kompetenčno-mocenským sporom, ktoré sa často prenášali aj na pôdu zastupiteľských úradov.^{97 98} Preto je v podmienkach diplomacie EÚ potrebné klásť dôraz na zabezpečenie relevantného prenosu informácií medzi EK a ESVČ, na čo upozornil i Výbor pre medzinárodný obchod EP. Výbor navrhol zaviesť taký systém pracovno-informatívnych vzťahov, ktorým by sa zabezpečila „plynulá komunikácia a koordinácia činností medzi hlavnou kanceláriou ESVČ, DG TRADE a delegáciami a ich pracovníkmi zaoberajúcimi

⁹⁴ TÓTH, Ľudovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. *Hospodárska diplomacia: bilaterálne vzťahy*. Bratislava: Sprint v.fra, 2006. 192 s. ISBN 80-89085-61-X.

⁹⁵ Prvým štátom, ktorý priznal delegácii EK diplomatický status, boli Spojené štáty americké. Potrebnú legislatívu schválili obe komory Kongresu v r. 1972. Dnes je delegáciám EÚ priznaný diplomatický status na základe Viedenského dohovoru o Diplomatických stykoch z r. 1961.

MORAN, James. – CANTO, Fernando Ponz. *Taking Europe to the World*. [online]. 2.6.2011. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/docs/50_years_brochure_en.pdf>.

⁹⁶ ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE V ČESKEJ REPUBLIKE. 2011. *European External Action Service - The Role of New EU Diplomats (Panelová diskusia)*. [online]. 2.6.2011. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.keynote.cz/events/49-the-role-of-new-eu-diplomats>>.

⁹⁷ PAJTINKA, Erik. 2007. *Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé?* [online]. 26.10.2007. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.czechtrade.cz/reference/czechtrade-media/hospodarska-diplomacia-hladanie-efektivneho-modelu-riadenia-alebo-boj-o-obchodnych-atase/>>.

⁹⁸ Premiér Róbert Fico na tlačovej konferencii konanej pri príležitosti uvedenia Miroslava Lajčáka do funkcie ministra zahraničných vecí dňa 13. apríla 2012 sa na adresu duálneho modelu riadenia hospodárskej diplomacie SR vyjadril nasledovne: „Mohol by som [...] porozprávať niekoľko príhod počas mojich návštev v zahraničí, ako sa komentovali vzťahy medzi veľvyslancom a obchodným radcom na niektorých zastupiteľstvách, jednoducho nefungovalo to.”

TA3. 2012. *Spoločná tlačová beseda Róberta Fica a Miroslava Lajčáka*. [online]. 13.4.2012. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ta3.com/clanok/12931/spolocna-tb-roberta-fica-a-miroslava-lajcaka.html>>.

sa obchodom”⁹⁹. Z toho vyplýva i podmienka, aby informácie určené pracovníkom delegácií patriacich pod DG TRADE EK neobchádzali vedúcich delegácií EÚ ani kanceláriu ESVČ,¹⁰⁰ čo si bude vyžadovať jasné definovanie úloh a rozdelenie právomocí v tejto oblasti.

V dôsledku neefektívnosti duálneho modelu v podmienkach SR sa vláda rozhodla pre novelizáciu kompetenčného zákona (Zákona č. 575/2001 o organizácii činnosti vlády) a prijatie zákona č. 151/2010 o zahraničnej službe, na základe ktorých boli kompetencie v oblasti riadenia OBEO presunuté z MH SR na MZV SR s platnosťou od 1. januára 2011.¹⁰¹

Akoby kopírujúc rozhodnutie štátnych činiteľov SR uprednostniť jednotný, tzv. unitárny model riadenia hospodárskej diplomacie, sa v EP – najmä medzi *eurofederalistami* – vynárajú myšlienky pričleniť ESVČ k EK, teda *de facto* centralizovať zahraničnú politiku EÚ, vrátane jej ekonomickej dimenzie, na úrovni EK: „Niektorí europoslanci sa ju [ESVČ] snažia skoncipovať ako orgán, ktorý bude pracovať pri EK, čo sa pôvodne vôbec neplánovalo. [...] Chcú ESVČ pričleniť k EK, [...] hoci [ESVČ] mala byť nezávislým orgánom.”¹⁰²

Na základe teoretického vymedzenia europeizácie v prvej kapitole tvrdíme, že modelovanie organizačnej štruktúry ekonomickej diplomacie EÚ podľa vzoru národných modelov, ako sme uviedli na príklade SR, je odrazom europeizácie diplomacie zdola nahor. Aby však bol záver predkladanej úvahy dôveryhodný, je potrebné doplniť, že jednotný model riadenia hospodárskej diplomacie uplatňujú i ďalšie ČŠ EÚ, napr. Belgicko, Švédsko, Portugalsko a Veľká Británia.

⁹⁹ VÝBOR PRE MEDZINÁRODNÝ OBCHOD EURÓPSKEHO PARLAMENTU. 2010. *Návrh stanoviska k návrhu rozhodnutia Rady, ktorým sa ustanovuje organizácia a fungovanie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť*. [online]. 4.5.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/am/815/815429/815429sk.pdf>.

¹⁰⁰ *Ibid.*

¹⁰¹ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj. In *Portál vlády Slovenskej republiky Rokovania.sk*. [online]. 2012. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-148808?prefixFile=m_>.

¹⁰² Zahradil in HASLINGEROVÁ, Ivana. 2013. Lisabonskou smlouvu má nahradiť “Evropská smlouva vnější akce”. In *Fragmenty*. [online]. 2013. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fragmenty.cz/archiv/iz000812.html>>.

2.1.2 Právomoci Európskeho parlamentu v oblasti vonkajších obchodno-ekonomických vzťahoch a trend ich posilňovania

V posledných rokoch sme svedkami posilňovania právomocí EP v takmer všetkých oblastiach a politikách EÚ a SOP nie je výnimkou. Článok č. 207 Lisabonskej zmluvy prisúdil EP právo aktívne sa podieľať na rozhodovacích procesoch v rámci SOP tým, že prijala mimoriadny, spolurozhodovací proces Rady a EP za riadny. Väčšie zapojenie EP do oblasti vonkajších obchodných vzťahov EÚ sa odrazilo i v návrhoch týkajúcich sa ich organizácie.

Výbor pre medzinárodný obchod EP v *Správe k návrhu rozhodnutia Rady o organizácii a fungovaní ESVČ* zo 6.7.2010 navrhol, aby vedúcich obchodných oddelení v rámci delegácií EÚ menoval komisár pre obchod spolu s EP. Úloha EP by v tomto procese spočívala vo vypočutí kandidátov a predložení stanovísk k nim.¹⁰³ Poslanec EP pre Výbor pre medzinárodný obchod Metin Kazak¹⁰⁴ šiel v pôvodnom návrhu stanoviska ešte ďalej a s cieľom zaručiť demokratickú legitimitu a kontrolu nad vonkajšou činnosťou EÚ žiadal, aby mal EP v delegáciách EÚ kontaktné osoby zaoberajúce sa tými aspektmi zahraničnej a bezpečnostnej politiky, ktoré súvisia s obchodom.¹⁰⁵ Kazak argumentoval ustanoveniami Lisabonskej zmluvy, ktorá EP v oblasti obchodu prisúdila právomoc konať spolu s Radou ako spoluzákonodarca.

Jan Zahradil¹⁰⁶, poslanec EP za ČR, poukazuje na to, že v EP už prebiehajú federalistické iniciatívy smerujúce k pričleneniu ESVČ k EK. ESVČ, pôvodne formovaná ako nezávislá inštitúcia EÚ, by tak bola podriadená EP, ktorý by získal značné právomoci v procese vyjednávania a tvorby medzinárodných obchodných zmlúv. Uvedené zmeny by

¹⁰³ EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. Správa EP k návrhu rozhodnutia Rady o organizácii a fungovaní ESVČ. [online]. 6.7.2010. [Citované 28.5.2013]. Dostupné na internete: <[www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2010/0228/P7_A\(2010\)0228_SK.doc](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2010/0228/P7_A(2010)0228_SK.doc)>.

¹⁰⁴ Metin Kazak, poslanec EP za Bulharsko, pôsobí v EP v Aliancii liberálov a demokratov za Európu. EURÓPSKY PARLAMENT. *Metin Kazak*. [online]. [Citované 28.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/38613/METIN_KAZAK.html>.

¹⁰⁵ VÝBOR PRE MEDZINÁRODNÝ OBCHOD EURÓPSKEHO PARLAMENTU. 2010. *Návrh stanoviska k návrhu rozhodnutia Rady, ktorým sa ustanovuje organizácia a fungovanie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť*. [online]. 4.5.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/am/815/815429/815429sk.pdf>.

¹⁰⁶ Jan Zahradil je poslancom EP za Českú republiku a je členom frakcie Európskych konzervatívcov a reformistov. EURÓPSKY PARLAMENT. *Jan Zahradil*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/23712/JAN_ZAHRADIL.html>.

podľa Zahradila mala zaviesť tzv. Európska zmluva pre vonkajšiu činnosť, ktorá údajne nahradí príslušné ustanovenia Lisabonskej zmluvy.¹⁰⁷

2.1.3 Činnosť delegácií Európskej únie v záujme všetkých jej členských štátov

Ako sme uviedli v úvode predchádzajúcej kapitoly, formovaniu ESVČ prechádzali diskusie o možnosti presadzovať ekonomické záujmy EÚ prostredníctvom siete delegácií EÚ¹⁰⁸ v tretích štátoch (pred prijatím Lisabonskej zmluvy sa nazývali zastupiteľstvá EK), ktoré dnes spadajú pod ESVČ. Napriek tomu, že personálne obsadenie delegácií pozostáva z jednej tretiny z úradníkov príslušných oddelení Generálneho sekretariátu Rady, tretinu predstavujú pracovníci EK (z DG TRADE a DG DEV) a zvyšnú tretinu tvoria diplomati dočasne vyslaní diplomatickými službami členských štátov (tzv. národní diplomati)¹⁰⁹, niektoré štáty sa k návrhom realizácie spoločných obchodno-ekonomických záujmov prostredníctvom delegácií EÚ stavali pesimisticky. Obávali sa, že národné záujmy diplomatov prevládnu nad komunitárnymi¹¹⁰

Obavy Fínskej republiky z ohrozenia jej záujmov v oblasti obchodu vyjadrili fínski diplomati veľmi výstižne: „*Ťažko si viem predstaviť talianskeho diplomata, ako v zahraničí podporuje fínske spoločnosti... keby som ja bol talianskym diplomatom, presadzoval by som talianske spoločnosti,*“ alebo „*[Európska] Komisia nikdy nepredala žiadnu Nokiu, sme pripravení vzdať sa svojich záujmov?*“¹¹¹ I bývalý prezident ČR Václav Klaus presvedčivo vyhlásil, že „*vznikajúca európska diplomatická služba záujmy českých firiem presadzovať nebude*“.¹¹² Uvedené vyjadrenia sa však ukázali ako predčasné a neopodstatnené, vzhľadom k tomu, že propagácia obchodu a podnikateľského prostredia

¹⁰⁷ HASLINGEROVÁ, Ivana. 2013. Lisabonskou smlouvu má nahradit “Evropská smlouva vnější akce”. In *Fragmenty*. [online]. 2013. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fragmenty.cz/archiv/iz000812.html>>.

¹⁰⁸ ZABKA, Jakub. *Európska služba pre vonkajšiu činnosť*. [online]. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.fes.sk/file/161/ESVC.pdf>>.

¹⁰⁹ Od 1. júla 2013 sa budú môcť o voľné pracovné miesta v ESVČ uchádzať aj ostatní úradníci Európskej únie.

Rozhodnutie Rady z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Úradný vestník Európskej únie*. [online]. 8.7.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:351E:0454:0472:SK:PDF>>.

¹¹⁰ RUA, Savino. 2008. The Europeanization of the Ministry for Foreign Affairs of Finland. In *ARENA Report*. [online], 2008, č. 8. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/reports/2008/Report_08_08.pdf>. ISSN 1504-8152.

¹¹¹ *Ibid.*

¹¹² Klaus: Ambasády v malých evropských zemích pro nás už nemají význam. In *IHNED.cz*. [online]. 1.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46207100-klaus-ambasady-v-malych-evropskych-zemich-pro-nas-uz-nemaji-vyznam>>.

štátov, vrátane podpory exportu patria medzi výsostné záujmy a činnosti jednotlivých štátov, sú preto „doménou diplomatických misií ČŠ“¹¹³ a nepatria do agendy delegácií EÚ. Potvrzuje to i delegácia EÚ v Pekingu, ktorá na svojej oficiálnej internetovej stránke explicitne uvádza, že „sa nezaobrá propagáciou obchodu [...] ani inými záležitosťami, ktoré tradične vykonávajú veľvyslanectvá ČŠ“, ale jej úlohou je „uľahčovať realizáciu a rozvoj bilaterálnych dohôd o spolupráci [medzi EÚ a ČLR]“¹¹⁴.

Hoci delegácie EÚ vyhľadávajú, spracúvajú a analyzujú informácie, ktoré pokladajú za relevantné z pohľadu inštitúcií EÚ a nie z pohľadu jej ČŠ,¹¹⁵ výsledky ich činnosti môžu byť prínosom pre tie štáty EÚ, ktoré nedisponujú dostatočnými finančnými prostriedkami, ktoré by im umožnili realizovať hospodársku diplomaciu prostredníctvom stálych diplomatických zastúpení vo väčšine štátov sveta. Obchodné sekcie/oddelenia delegácií EÚ majú potrebné predpoklady prevziať na seba, či už čiastočne alebo úplne, ekonomicko-informačnú funkciu hospodárskej diplomacie, t.j. poskytovať podnikateľským subjektom z ČŠ EÚ informácie o politickej a ekonomickej situácii v tretích štátoch, spolu s analýzou tunajšieho podnikateľského prostredia.

Aj kolektív autorov štúdie *Upgrading the EU's role as global actor* je presvedčený, že úlohou podávania správ o ekonomických trendoch a o obchodnej politike tretích štátov môžu byť poverené delegácie EÚ, čím by ich činnosť – za predpokladu, že by bola vykonávaná efektívne a s dostatočným personálnym obsadením – mala vyššiu pridanú hodnotu, ako keď ju vykonáva paralelne dvadsaťsedem štátov.^{116 117} Napokon, čl. 221 Lisabonskej zmluvy ukladá delegáciám EÚ *de facto* povinnosť „konať v úzkej spolupráci s diplomatickými a konzulárnymi zastúpeniami členských štátov“. Kľúčovou je zatiaľ spolupráca delegácie EÚ v treťom štáte s príslušnou diplomatickou misiou ČŠ, ktorý

¹¹³ PAJTINKA, Erik. 2011. Delegácie Európskej únie a ich funkcie v súčasnej diplomatickej praxi. In *Mezinárodní politika*, roč. 35, 2011, č. 9, s. 18-20. Praha : Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISSN 0543-7962.

¹¹⁴ DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V ČÍNE. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/china/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.

¹¹⁵ PAJTINKA, Erik. 2011. Delegácie Európskej únie a ich funkcie v súčasnej diplomatickej praxi. In *Mezinárodní politika*, roč. 35, 2011, č. 9, s. 18-20. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISSN 0543-7962.

¹¹⁶ KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Upgrading the EU as Global Actor*. [Citované 17.5.2013]. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011. 152 s. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/59055567/Upgrading-the-Eu-as-Global-Actor-E-Version>>. ISBN 978-94-6138-052-4.

¹¹⁷ V ekonomických termínoch by sme mohli povedať, že zjednotené zastupiteľské úrady by umožnili dosiahnuť úspory z rozsahu.

aktuálne EÚ predsedá.¹¹⁸ Zdieľanie informácií môže byť prvým krokom, ktorým delegácie odpovedia na kritiku predchádzajúceho ministra zahraničných vecí ČR Karla Schwarzenberga, ktorý v máji 2011 označil zdieľanie informácií medzi delegátmi EÚ a miestnymi veľvyslancami za nedostatočné.¹¹⁹

Výsledky informačno-analytickej činnosti obchodných sekcií delegácií EÚ majú neoceniteľný význam i pre samotný Brusel, pretože poskytujú základ pre prijímanie rozhodnutí a stratégií EÚ vo vzťahu k tretím štátom. Ako príklad môžeme uviesť Sekciu pre obchod a ekonomické záležitosti delegácie EÚ v Dillí, ktorá zohrala neoceniteľnú úlohu pri vyjednávaní Dohody o voľnom obchode EÚ s Indiou.¹²⁰

Delegácie EÚ majú zároveň potenciál informovať podnikateľské subjekty v tretích štátoch o podmienkach podnikania na jednotnom trhu EÚ, či o ochrane investícií, ktorú EÚ poskytuje. Je logické domnievať sa, že diplomati sa budú snažiť pritiahnúť zahraničného investora do svojho domovského štátu, no pokiaľ by si investor zvolil hoci aj iný ČŠ EÚ, z jeho etablovania sa na spoločnom trhu EÚ môžu profitovať (sub)dodávatelia i spotrebiteľia z domovskej krajiny diplomata.

Za predpokladu, že diplomati „majú lepší prístup [...] k tým, čo prijímajú politické rozhodnutia“¹²¹, veľvyslancovi delegácie EÚ je – z titulu významnosti jeho funkcie a v súvislosti s vnímaním EÚ ako vplyvného aktéra v medzinárodných vzťahoch – umožnený oveľa jednoduchší prístup k vláde a iným štátnym inštitúciám hostiteľského štátu na najvyššej úrovni.¹²² Delegácia EÚ v Dillí potvrdzuje, že jej každodenná náplň práce zahŕňa

¹¹⁸ DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V ČÍNE. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/china/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.

¹¹⁹ ŠUPOVÁ, Tereza. 2011. Zahradil: Ashtonovou nikdo nebere vážne. In *Lidovky.cz*. [online]. 25.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.lidovky.cz/zpravy-svet.aspx?c=A110525_141945_ln_zahranici_mtr>.

¹²⁰ DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V INDIÍ. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/india/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.

¹²¹ V tomto kontexte hospodárskej diplomacie štátu odkazujeme na jej politicko-legislatívnu funkciu. Kostecki – Naray in PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

¹²² HURNÁ, Lucia. 2008. K niektorým aspektom Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie* [online], Bratislava, 14.-15.5.2008, s. 131-136. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf>. ISBN 978-80-225-2630-2.

i „pravidelné kontakty s inštitúciami Indickej republiky počnúc vládou až po občiansku spoločnosť“.¹²³

Vrátíme sa ešte k tvrdeniu, že z práce delegácií EÚ môžu benefitovať predovšetkým malé štáty, ktoré si môžu dovoliť zriadiť a viesť veľvyslanectvo s obchodným oddelením iba v obmedzenom počte štátov (z dôvodu limitovaného objemu finančných prostriedkov).¹²⁴ Získajú tak prístup k cenným obchodno-ekonomickým informáciám, ktoré by boli pre ne buď nedostupné alebo nákladné na získanie.¹²⁵ Malé štáty EÚ sa taktiež prikláňajú k myšlienke, aby delegácie EÚ poskytovali priestor pre akési mini-diplomatické misie, ktoré by mali k dispozícii jednu alebo dve kancelárie, vďaka čomu by štáty mohli svoje diplomatické misie v niektorých štátoch zavrieť.¹²⁶

Pre tie štáty, ktoré chcú svojim malým a stredným podnikom (MSP) poskytnúť pomoc pri prenikaní na rýchlo rastúce trhy rozvojových štátov, no zároveň sa usilujú šetriť zdrojmi, ešte existuje možnosť, ktorú presadzuje europoslanec za Európsku ľudovú stranu (EPP – *European People's Party*) a bývalý minister hospodárstva, obchodu a priemyslu Dánskeho kráľovstva Bendt Bendtsen. Navrhuje zriadiť na delegáciách EÚ sieť jednoduchých kancelárií slúžiacich MSP zo štátov EÚ na niekoľko mesiacov, počas ktorých by skúmali, či majú na daných trhoch šancu uspieť so svojím výrobkom/službou. Bendtsen ešte vo funkcii ministra sám založil kancelárie pre dánske MSP napríklad v Bangalore, Hočiminovom meste, Novom Dilí, Pekingu, Sao Paole, Šanghaji a Tokiu a vraví, že keď tento systém fungoval v prípade zahraničnej služby štátu, mal by byť realizovateľný a byť prínosom i pod záštitou ESVČ.^{127 128}

¹²³ DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V INDII. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/india/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.

¹²⁴ BUKOVSKIS, Karlis. 2011. *The European External Action Service in the light of diplomatic service transformation*. [online]. 31.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.sipri.org/research/security/old-pages/euroatlantic/eu-seminar/documentation/bukovskis>>.

¹²⁵ HURNÁ, Lucia. 2008. K niektorým aspektom Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie* [online], Bratislava, 14.-15.5.2008, s. 131-136. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf>. ISBN 978-80-225-2630-2.

¹²⁶ KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Upgrading the EU as Global Actor*. [online]. [Citované 17.5.2013]. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011. 152 s. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/59055567/Upgrading-the-Eu-as-Global-Actor-E-Version>>. ISBN 978-94-6138-052-4.

¹²⁷ Dánsky ľudový europoslanec Bendt Bendtsen (EPP) presadzuje vytvorenie siete jednoduchých dočasných kancelárií pre európske malé a stredné podniky v rýchlo rastúcich ekonomikách ako Brazília, ktoré by administrovala ESVČ. Podľa jeho slov by tieto úrady mohli firmám efektívne a s minimalizovaným finančným zaťažením pomôcť zistiť, aké sú ich šance na úspech na týchto trhoch.

Predchádzajúce úvahy nás privádzajú k záveru, že vplyvom europeizácie diplomacie rastie počet oblastí, v ktorých kompetencie na seba postupne preberajú delegácie EÚ. ČŠ sú zároveň vystavené tlaku prispôbiť sa novej situácii a reagovať na potrebu čo najefektívnejšie využívať výsledky činností oboch typov diplomatického zastúpenia – národných delegácií i delegácií EÚ. Diplomatické zastúpenia tak čelia výzve, ako prebiehajúce zmeny využiť vo svoj prospech.

Istý člen EP poukázal na trend centralizácie a presunu činností z národných diplomatických zastúpení na delegácie EÚ porovnaním počtu personálu delegácie EK¹²⁹ a personálu na zastupiteľskom úrade v Lime. Konštatuje, že personálne zastúpenie EK v počte 50 zamestnancov¹³⁰ prevládajúce nad diplomatickým obsadením na zastúpení ktoréhokolvek ČŠ odráža postupný presun právomocí, najmä v oblasti obchodu a rozvojovej pomoci, na EÚ: „*Keď som sa spýtal „euro-diplomatov“, čo zostáva v kompetencii ich národných náprotivkov, pousmiali sa a zamrmlali niečo o propagácii turizmu.*“¹³¹

Napriek tomu, že význam delegácií EÚ – ako sme uviedli v závere – postupne rastie, cieľom práce je zároveň poukázať na zmenu postavenia bilaterálnych zastupiteľských úradov v EÚ a na ich nové možnosti pri realizácii hospodárskej diplomacie.

EURACTIV. 2011. SMEs' European future: Foreign embassies and easy cash? In *Európska únia: portál o EÚ*. [online]. 23.12.2011. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.com/specialreport-smes-access-financ/smes-european-future-foreign-emb-news-508023>>.

¹²⁸ Podľa oficiálnej internetovej stránky Ministerstva zahraničných vecí Dánskeho kráľovstva dočasné kancelárie, tzv. inkubátory (podľa výkladového slovníka www.thefreedictionary.com: miesta, ktoré umožňujú alebo napomáhajú realizácii a rozvoju nových nápadov), sú často súčasťou zastupiteľského úradu, generálneho konzulátu alebo obchodnej komisie, so samostatným vchodom a recepciou. Vďaka inkubátorom môžu byť MSP fyzicky zastúpené na danom trhu, a keďže majú s uvedenými štátnymi inštitúciami pre zahraničnú politiku spoločné priestory, je im z ich strany poskytnutý prístup k relevantným informáciám a trhovým výskumom, ale i poradenstvo a asistenčné služby, najmä administratívneho charakteru.

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ DÁNSKA. *Setting up abroad*. [online]. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://um.dk/en/tradecouncil/services/retention-and-development-of-the-market/setting-up-abroad/>>.

¹²⁹ Zdroj pochádza z r. 2008, kedy hovoríme ešte o delegáciách EK. Pojem delegácie EÚ sa začal používať v súvislosti s vytvorením ESVČ, na čele ktorej stojí barónka Catherine Ashton. Delegácie už viac nezastupujú výlučne EK, ale všetky inštitúcie EÚ a teda EÚ ako celok.

AUSTERMANN, Frauke. 2012. *Towards Embassies for Europe: EU Delegations in the Unions Diplomatic System*. [online]. 8.1.2012. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://dseu.lboro.ac.uk/Documents/Policy_Papers/DSEU_Policy_Paper08.pdf>.

¹³⁰ Podľa štúdie Frauke Austermann sa priemerný počet pracovníkov delegácie EK/EÚ v priebehu rokov 2000 – 2008 zdvojnásobil (z 20 na 40 osôb).

AUSTERMANN, Frauke. 2012. *Towards Embassies for Europe: EU Delegations in the Unions Diplomatic System*. [online]. 8.1.2012. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://dseu.lboro.ac.uk/Documents/Policy_Papers/DSEU_Policy_Paper08.pdf>.

¹³¹ ROTHERHAM, Lee. *EU Diplomats*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.taxpayersalliance.com/EUDiplomats.pdf>>.

2.2 Vzťah politických a obchodno-ekonomických aspektov externej politiky Európskej únie

Ako sme v predchádzajúcej kapitole uviedli a analyzovali, Catherine Ashton sa rozhodla pri formovaní ESVČ oddeliť politické otázky od obchodu i napriek tomu, že SZBP sa do istej miery prelína s obchodnou politikou EÚ, najmä ak berieme do úvahy obchodné sankcie či embargá, ktoré EÚ prijíma vo vzťahu napr. k Bielorusku, Iránu alebo ČLR. Formovanie ESVČ tak potvrdzuje tradičný prístup k diplomacii založený na presadzovaní predovšetkým politických záujmov ako ekonomických. Rozhodnutie Catherine Ashton môže byť podľa Karlsa Bukovskisa opodstatnené argumentom, že ak by bola zahranično-ekonomická spolupráca EÚ s tretími štátmi zahrnutá do ESVČ, jej realizácia by teoreticky mohla byť narušená politickými vyjadreniami na adresu ľudských práv, demokracie alebo bezpečnosti.¹³²

Na druhej strane Ludmila Štěrbová, prodekanka Fakulty medzinárodných vzťahov Vysokej školy ekonomickej v Prahe sa domnieva, že napriek vnímanej nadradenosti SZBP nad SOP bude SOP EÚ s väčšou pravdepodobnosťou slúžiť na presadzovanie zahraničnopolitických požiadaviek EÚ ako SZBP na presadzovanie obchodných záujmov EÚ. Ako konkrétny príklad uvádza Dohodu o voľnom obchode s Indiou, ktorej podpísanie EÚ podmienila zahrnutím klauzuly o dodržiavaní ľudských práv a nešírení jadrových zbraní.¹³³ Amil Magerramov a Hajiag Rustambekov sú však presvedčení, že európska ekonomická diplomacia nie je na prvý pohľad politicky motivovaná, vďaka čomu je prijateľná pre obchodných partnerov.¹³⁴

Vysoká predstaviteľka pre SZBP si je pri budovaní a smerovaní ESVČ zaiste vedomá skutočnosti, že „*najlepším moderným politickým argumentom je práve ekonomický*“,¹³⁵ preto sa usiluje o čo možno najužšiu spoluprácu s komisármi poverenými ostatnými aspektmi zahraničných vzťahov EÚ. Klasická, politická diplomacia štátu,

¹³² BUKOVSKIS, Karlis. 2011. *The European External Action Service in the light of diplomatic service transformation*. [online]. 31.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.sipri.org/research/security/old-pages/euroatlantic/eu-seminar/documentation/bukovskis>>.

¹³³ ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. 2010. Impacts of the Lisbon Treaty on the EU Trade Policy. In *E-Leader Budapest 2010*. [online]. 2010. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.g-casa.com/conferences/budapest/papers/Sterbova.pdf>>.

¹³⁴ MAGERRAMOV, Amil – RUSTAMBEKOV, Hajiaga. *Economic Diplomacy As A Tool For Realizing National Interests*. [online]. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.ca-c.org/c-g/2011/journal_eng/c-g-1-2/06.shtml>.

¹³⁵ BUKOVSKIS, Karlis. 2011. *The European External Action Service in the light of diplomatic service transformation*. [online]. 31.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.sipri.org/research/security/old-pages/euroatlantic/eu-seminar/documentation/bukovskis>>.

resp. v tomto prípade skupiny štátov zoskupených v EÚ, by teoreticky i prakticky mala vytvárať vhodné podmienky pre rozvoj a úspešné napredovanie ekonomickej dimenzie diplomacie ale i *vice versa*, pretože vďaka vzájomnej interakcii sa hospodárska a politická diplomacia dopĺňajú¹³⁶. Neoddeliteľnosť ekonomickej a politickej stránky diplomacie EÚ demonštrovala Ashton i tým, že sprevádzala eurokomisára pre priemysel a podnikanie Antonia Tajaniho na jeho misii pre rast v Egypte v novembri 2012.¹³⁷

Zároveň zahraničná politika jednotlivých ČŠ EÚ by mala byť v súlade so zahraničnou politikou EÚ, teda s cieľmi a smerovaním SZBP. ČŠ EÚ však vo svojich individuálnych zahraničných politikách čoraz viac sledujú obchodné záujmy ako politické princípy, napríklad NSR podpísala s Kazachstanom dohodu o prístupe k vzácnym zeminám napriek problému nedodržiavania ľudských práv, ktoré EÚ odsudzuje. Ani Španielsko pri uzatváraní obchodnej zmluvy so Saudskou Arábiou o skonštruovaní rýchlovlaku nebralo do úvahy odolávanie kráľovstva politickým reformám.¹³⁸

3. Európska únia vs. obchodno-ekonomické záujmy jej členských štátov

Je pochopiteľné, že na jednej strane môžu z výsledkov spoločných postupov EÚ profitovať mnohé jej ČŠ, no v niektorých prípadoch môžu jej aktivity paradoxne brzdiť snahy iných štátov a vyvolať tzv. renacionalizačný reflex. Prvé tvrdenie vyplýva z predpokladu, že záujmy EÚ môžu byť realizované efektívnejšie, ak EÚ zastáva pozíciu, ku ktorej sa prikláňa všetkých jej 27 ČŠ, čím jej názor získava väčšiu váhu. Na medzinárodných konferenciách a fórach, ale i na pôde medzinárodných organizácií a pri uzatváraní medzinárodných zmlúv teda vystupuje ako uznávaný globálny hráč.

Konkrétnym príkladom sú preferenčné a nepreferenčné obchodné dohody rôzneho druhu, ktoré EÚ dojednáva a uzatvára v mene jej ČŠ. Preferenčné zmluvy nielen

¹³⁶ MAJTÁNOVÁ, Katarína. 2007. Vybrané otázky súčasného chápania hospodárskej diplomacie. In *Almanach: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. [online], roč. 2, 2007, č. 1, s. 112-124. Bratislava: Ekonóm, 2007. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2007-1.pdf>>. ISSN 1337-0715.

¹³⁷ EURÓPSKA KOMISIA. *Missions to help EU businesses benefit from world growth regions*. [online]. [Citované 13.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6318&lang=en&tpa_id=0&title=Missions-to-help-EU-businesses-benefit-from-world-growth-regions->>.

¹³⁸ KEOHANE, Daniel – YOUNGS, Richard. 2012. *Is the EU trading foreign policy for commercial gain?* [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://esharp.eu/big-debates/external-action/28-is-the-eu-trading-foreign-policy-for-commercial-gain/>>>.

vymedzujú rámec obchodno-ekonomických vzťahov medzi EÚ, resp. jej členskými štátmi, ktoré zastupuje, a príslušným tretím štátom, ale zároveň otvárajú európskym obchodným spoločnostiam prístup na trhy týchto krajín, s ktorými chce EÚ prioritne nadväzovať a prehĺbovať vzťahy.¹³⁹

Na druhej strane je nutné poukázať i na skutočnosť, že pokiaľ nie sú priority EÚ do určitej miery totožné s prioritami jej členských štátov, t.j. keď sa EÚ nezasadzuje za rozvíjanie vzťahov s tými štátmi, ktoré sú pre jej ČŠ kľúčovými ekonomickými partnermi a významnými či už existujúcimi alebo potenciálnymi trhmi, môže to dané ČŠ brzdiť v realizácii ich národných záujmov a podnecovať tak prehĺbovanie bilaterálnych vzťahov.

Na inom mieste našej práce sme sa v skratke venovali možnostiam delegácií EÚ napomáhať pri realizovaní niektorých cieľov hospodárskej diplomacie, najmä čo sa týka podpory obchodu a investícií a hoci delegácie EÚ patria formálne i funkčne do ESVČ, zostal tu i istý priestor i pre aktívnu realizáciu cieľov EK (DG TRADE).

3.1 Propagácia obchodu členských štátov Európskej únie vo vzťahu k tretím štátom. Misie pre rast

V priebehu posledných rokov sa zdá, že EK pri presadzovaní spoločných ekonomických záujmov zaujala aktívnejší prístup a zvolila agresívnejšiu stratégiu – svedčia o tom tzv. misie pre rast, ktoré začal koncom roku 2011 uskutočňovať eurokomisár pre priemysel a podnikanie a zároveň podpredseda EK Antonio Tajani a generálny riaditeľ DG Enterprise and Industry Daniel Calleja Crespo za spoluúčasti vedúcich predstaviteľov najvýznamnejších európskych spoločností, ale i zástupcov združení MSP. Za uskutočňovaním misií sa skrývajú nasledujúce ciele:

- posilnenie politickej, ale i ekonomickej spolupráce EÚ s tretími štátmi, ale i s ostatnými regiónmi sveta;
- posilnenie spolupráce v oblastiach spoločného záujmu podnikateľských sektorov;

¹³⁹ Posledná uzatvorená dohoda o voľnom obchode (Free Trade Agreement – FTA), ktorá vstúpila do platnosti (1. júla 2011), bola dohoda s Južnou Kóreou. Dohoda s Kolumbiou, podpísaná v júni 2012, a dohoda so Singapurom, podpísaná 16. decembra 2012, ešte nevstúpili do platnosti. Momentálne EK rokuje a dojednáva obdobné dohody s Indiou, Kanadou, MERCOSUrom, Malajziou a Vietnamom. EURÓPSKA KOMISIA. *The EU's free trade agreements - where are we?* [online]. 18.6.2013. [Citované 19.6.2013]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150129.pdf>.

- oboznámenie sa s podnikateľským prostredím v tretích štátoch a zároveň propagácia európskeho obchodu / investícií;
- propagácia internacionalizácie európskych spoločností, najmä MSP;¹⁴⁰
- propagácia vnútorného trhu EÚ ako vhodného miesta pre investovanie, t.j. realizácia „vonkajšieho marketingu pre vnútorný trh EÚ.“¹⁴¹

Nazerajúc na misie optikou hospodárskej diplomacie môžeme za už neaktuálne označiť tvrdenie Stephena Woolcocka, že „EÚ sa neangažuje v hospodárskej (commercial) diplomacii“, ktorá je doménou jednotlivých ČŠ. Kým EÚ doposiaľ pri propagovaní obchodu proklamovala snahu o odstránenie prekážok pre obchod a investície, od realizácie prvej obchodnej misie v decembri 2011 EÚ aktívne pomáha podnikateľským subjektom pri prenikaní na trhy tretích štátov.

Prvú obchodnú misiu celoeurópskeho charakteru predstavovala oficiálna návšteva Brazílie¹⁴², na ktorej bolo prítomných i 25 podnikateľov – generálnych riaditeľov významných európskych spoločností ako napríklad Shell, Fiat, Rolls-Royce, LVMH a GlaxoSmithKline¹⁴³. Nasledovali podobné návštevy USA, Mexika a ďalších štátov Latinskej Ameriky, menovite Uruguaja, Argentíny, Čile a Kolumbie. Výrazný rastový potenciál ich trhov je jedným z dôvodov, prečo sa predstavitelia EK rozhodli navštíviť práve tieto štáty. Usudzujeme, že nemenej významným dôvodom oficiálnej návštevy je skutočnosť, že vďaka smerodajnej úlohe EK pri formulovaní vzťahov medzi EÚ a Latinskou Amerikou sa diplomatické služby latinskoamerických štátov zameriavajú na EK viac ako na iné inštitúcie EÚ.¹⁴⁴

¹⁴⁰ Podľa oznámenia Komisie z 10. 10. 2012 je medzinárodne aktívnych až 13% malých a stredných podnikov EÚ.

EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov: Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva*. [online]. 10. 10. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0582:FIN:SK:PDF>>.

¹⁴¹ EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Written Information on Missions for Growth*. [online]. 6. 2. 2013. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06011-re01.en13.pdf>>.

¹⁴² EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Antonio Tajani on mission for growth in the US, Mexico and Colombia with a delegation of CEOs*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/headlines/news/2012/05/120508_en.htm>.

¹⁴³ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁴⁴ RUANO, Lorena. 2010. *The Europeanization of national foreign policies towards Latin America*. [online]. 2010. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <http://euce.org/eusa/2011/papers/3i_ruano.pdf>.

Na misii v Maroku a v Tunisku v novembri 2012 sprevádzali Tajaniho predstavitelia 38 európskych spoločností z 10 ČŠ EÚ, napríklad holandského Philips Electronics, fínskej Nokie, talianskeho Enelu, ale i francúzskej poisťovacej skupiny Axa. Na misii v „novom“, porevolučnom Egypte už podnikateľskú vrstvu EÚ reprezentovalo 101 spoločností resp. asociácií z 13 ČŠ EÚ, medzi nimi Lufthansa, Siemens či British American Tobacco. O spomínanej neoddeliteľnosti ekonomickej a politickej stránky diplomacie EÚ svedčí i skutočnosť, že na Tajaniho misii v Egypte participovala i Catherine Ashton.

Tajaniho misie v r. 2013 zatiaľ viedli do Peru, Čile a Ruskej federácie. Ďalšie misie v tomto roku majú smerovať do Ázie.¹⁴⁵

Tabuľka č. 1: Misie pre rast pod vedením Antonia Tajaniho a Daniela Calleja Crespa v r. 2011

Misie Daniela Calleja Crespa:	Misie pod vedením Antonia Tajaniho:
	9. jún – Čile
	15. - 16. december – Brazília
	17. - 19. december – Argentína
	20. december – Uruguaj

Tabuľka č. 2: Misie pre rast pod vedením A. Tajaniho a D. Crespa v r. 2012

Misie Daniela Calleja Crespo:	Misie Antonia Tajaniho:
23. - 24. apríl – Brazília	10. - 11. máj – Spojené štáty americké
25. apríl – Uruguaj	14. - 15. máj – Mexiko
26. - 27. apríl – Čile	16. máj – Kolumbia
	13. - 14. november – Egypt
	25. - 27. november – Maroko
	28. november – Tunisko

¹⁴⁵ EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Antonio Tajani on mission for growth in the US, Mexico and Colombia with a delegation of CEOs*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/headlines/news/2012/05/120508_en.htm>.

Tabuľka č. 3: Misie pre rast pod vedením A. Tajaniho a Daniela C. Crespa v r. 2013

Misie Daniela Calleja Crespo:	Misie Antonia Tajaniho:
15. - 16. apríl 2013 – Mexiko	23. - 24. január – Peru
17. - 19. apríl – Kolumbia	25. - 26. január – Čile
	17. - 19. jún – Ruská federácia
	18. - 20. júl – Čínska ľudová republika
	12-16. november 2013 –Vietnam, Mjanmarsko a Thajsko

Prameň: Vlastné spracovanie na základe: EURÓPSKA KOMISIA. *Mission Growth*. [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/antonio-tajani/index_en.htm>. <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/daniel-calleja/index_en.htm>.

Hoci oficiálne návštevy politických predstaviteľov za účasti zástupcov podnikateľskej sféry sú bežnou praxou pri realizácii hospodárskej diplomacie štátu a svedčia o zblížovaní súkromného a verejného sektora, misie realizované pod záštitou EK označil jej podpredseda Tajani za prvý príklad európskej ekonomickej diplomacie¹⁴⁶.¹⁴⁷ Usudzujeme, že významnú úlohu pri ich iniciovaní zohral nátlak podnikateľských združení (europeizácia zdola), najmä asociácie Business Europe, ktorá žiada, aby bola ekonomická dimenzia v centre európskej zahraničnej politiky.¹⁴⁸

Je v skutku zaujímavé bližšie sa pozrieť na spôsob, akým Tajani a Crespo európsku ekonomickú diplomaciu uskutočňujú. Tajaniho misie pre rast za účasti najvýznamnejších

¹⁴⁶ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-21-12/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁴⁷ Pajtinka už v r. 2006 pripúšťal, že i predstavitelia inštitúcií EÚ môžu príležitostne zastávať úlohu „euro-diplomatov“.

PAJTINKA, Erik. 2006. Európska diplomacia: mýtus, alebo realita? In *Mezinárodní politika*, roč. 30, 2006, č. 11, s. 33-35. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. ISSN 0543-7962.

¹⁴⁸ VAN PRAET, Johan. 2011. Le pragmatisme l'emporte sur la forfanterie. In *Forward* [online], 2011, s. 64-65. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://fr.scribd.com/doc/49924871/Bilan-de-la-presidence-belge-de-l%E2%80%99UE-le-pragmatisme-l%E2%80%99emporte-sur-la-forfanterie>>.

európskych spoločností s charakteristikami multinárodných spoločností dopĺňajú misie pod vedením Daniela C. Crespa, na ktorých sa prezentujú európske MSP.¹⁴⁹

Je zrejmé, že veľkosť zúčastnených obchodných spoločností určuje ciele oboch typov misií. Olivier Naray poukazuje na to, že diplomatické kanály slúžia veľkým korporáciám k „získaniu podpory v medzinárodných tendroch a k ovplyvneniu politického rozhodovania a prijímania regulačných nariadení v prijímajúcom štáte“, kým MSP potrebujú predovšetkým pomoc a asistenciu pri prenikaní na nové trhy.¹⁵⁰ Súhlasíme preto snáď s Wouterom ten Haafom, že viac ako podporovať jednotlivé nadnárodné spoločnosti je úlohou hospodárskeho diplomata asistovať širšej skupine MSP.¹⁵¹ Keďže MSP predstavujú 99,8% všetkých obchodných spoločností v EÚ a tvoria 67% z celkového počtu pracovných miest v nefinančnom podnikateľskom sektore,¹⁵² zohrávajú nenahraditeľnú úlohu pri obnove ekonomického rastu EÚ. Z tohto uhla pohľadu by mal byť väčší dôraz kladený na Crespove misie, ktoré propagujú MSP.

Proklamovaným záujmom EK je však vyvážené personálne zloženie obchodných delegácií na misiách EÚ v nasledujúcich aspektoch:

- zodpovedajúce zastúpenie európskych podnikateľských združení;
- primerané „geografické“ zastúpenie ČŠ – hoci EK v nóte adresovanej delegáciám EÚ realisticky uvádza, že nie je možné zabezpečiť, aby boli na misiách zastúpené všetky ČŠ;
- rovnováha medzi MSP a veľkými spoločnosťami/korporáciami;
- rovnováha medzi novými a existujúcimi investormi.¹⁵³

Do akej miery však misie propagujú a budú propagovať záujmy všetkých ČŠ (pozri prílohu č. 3), resp. všetkých odvetví a sektorov všetkých veľkostí je však otázne (pozri

¹⁴⁹ EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Written Information on Missions for Growth*. [online]. 6. 2. 2013. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06011-re01.en13.pdf>>.

¹⁵⁰ Naray, O. in REUVERS, Shirin. 2012. *Research on Commercial Diplomacy: Review and Implications*. [online]. 2012. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <http://essay.utwente.nl/61817/1/2012-07_MSc_SIMReuvers.pdf>.

¹⁵¹ TEN HAAF, Wouter. 2010. *Commercial diplomacy and the role of embassies: From a target group perspective; In the case of the Royal Netherlands Embassy in Malaysia*. [online]. 2010. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://essay.utwente.nl/60184/1/MA_thesis_W_ten_Haaf.pdf>.

¹⁵² Údaje pochádzajú z r. 2010 a sú uvádzané pre obchodné spoločnosti pôsobiace v nefinančných sektoroch. KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Do SMEs create more and better jobs?* [online]. 2011. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2012/do-smes-create-more-and-better-jobs_en.pdf>.

¹⁵³ EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Written Information on Missions for Growth*. [online]. 6. 2. 2013. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06011-re01.en13.pdf>>.

prílohu č. 4). Odpoveď na ňu môže poskytnúť nasledovné zhrnutie ich personálnej účasti – Tajaniho misie v Brazílii a v Egypte sa zúčastnili podnikatelia a lobisti z 13 štátov EÚ, v Maroku a v Tunisku malo svoje zastúpenie 10 členských štátov, v Čile a v Peru 9 a v Mexiku a Kolumbii 8 členských štátov.¹⁵⁴

3.1.1 Význam a prínos misií pre rast

Ak sa pozeráme na jednotlivé členské štáty EÚ, väčšina z nich nemá vo svetovej ekonomike dostatočnú váhu na to, aby ich ekonomické mocnosti ako Brazília, ČLR alebo India brali vážne,¹⁵⁵ preto je žiaduce, aby činnosť národných diplomatických misií dopĺňali aktivity propagujúce obchod s EÚ realizované pod záštitou EK.¹⁵⁶ Účasť významných predstaviteľov EÚ na misiách zdôvodňuje Leander van Laerhoven z Business Europe nasledovne: „*spoločnosti sa stále menej obmedzujú na jeden štát a jeden národný politický predstaviteľ nemôže hájiť celý súbor ich záujmov*“.¹⁵⁷ Prínos misií pre rast preto spočíva v tom, že zastupujú i celé priemyselné sektory.

Misie umožňujú podnikateľom z EÚ nadviazať kontakty s novými obchodnými partnermi a zároveň im sprostredkujú kontakty s politickými predstaviteľmi tretích štátov, čo je zaiste prínosom, najmä ak má obchodná spoločnosť z EÚ záujem uchádzať sa napr. o verejnú zakázku v treťom štáte.¹⁵⁸ Zástupca francúzskej poisťovne Axa ohodnotil získanie nových kontaktov na misii v Maroku a Tunisku nasledovne: „*Tvár skrytá za vizitkou pomôže, keď potrebujete kontaktovať kabinet ministra alebo zavolať dôležitému*

¹⁵⁴ EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Mission Growth: Missions for Growth in Mediterranean countries*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/antonio-tajani/africa/index_en.htm>.

EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Mission Growth: Missions for Growth in America*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/antonio-tajani/america/index_en.htm>.

¹⁵⁵ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁵⁶ EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Written Information on Missions for Growth*. [online]. 6. 2. 2013. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06011-re01.en13.pdf>>.

¹⁵⁷ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁵⁸ Európska komisia v dokumente „Obchod, rast a svetové záležitosti - obchodná politika ako hlavná súčasť stratégie Európa 2020“ proklamovala iniciatívu odstrániť bariéry, ktoré bránia firmám z krajín EÚ zapojiť sa do verejných obstarávaní v tretích štátoch.

ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE V ČESKEJ REPUBLIKE A EURÓPSKY PARLAMENT (INFORMAČNÁ KANCELÁRIA V ČR). *Spoločná obchodná politika EÚ a podpora exportu*. [online]. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/20110916_reader.pdf>.

obchodnému partnerovi.“¹⁵⁹ Istý lobista dokonca prirovnáva význam misií pre rast – ak by sa ich zúčastnil samotný predseda EK José Manuel Barosso – k návštevám amerického prezidenta Baracka Obamu a tvrdí, že v budúcnosti tomu tak naozaj bude.¹⁶⁰

Misie pre rast nielen poukazujú na význam, ktorý EK prisudzuje ekonomickým vzťahom s tretími štátmi a prispievajú k zviditeľneniu aktivít európskeho podnikateľského sektora v tretích štátoch, ale i vyvolávajú záujem podnikateľských subjektov európskych štátov¹⁶¹ o trhy krajín, ktoré majú významný rastový potenciál a s ktorými mnohé členské štáty EÚ zatiaľ realizujú obchodnú výmenu iba v obmedzenej miere.

Diskutujúci na konferencii *Economic Diplomacy Beyond 2010: Geo-Economic Challenge of Globalization and Economic Security* sa na základe dostupných štatistík zhodli, že oficiálne návštevy významných politických činiteľov prispeli k rastu exportu medzi partnerskými štátmi v roku uskutočnenia návštevy a v nasledujúcom roku, no po týchto 2 rokoch pozitívny vplyv návštevy na vzájomný obchod pominul.¹⁶² Spomínané misie pre rast preto môžu predstavovať prvý impulz k prehĺbeniu hospodárskej spolupráce štátov EÚ s tretími štátmi, avšak o ďalšie rozvíjanie existujúceho obchodného a investičného potenciálu vo vzájomných vzťahoch by sa mali starať príslušní ekonomickí diplomati na zastupiteľských úradoch a/alebo diplomati tvoriaci súčasť delegácie EÚ, (ktorým by mohli okrem ich národných obchodných komôr asistovať Obchodné komory EÚ a asociácie či združenia podnikateľov pôsobiace v tretích štátoch).

¹⁵⁹ EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Antonio Tajani on mission for growth in the US, Mexico and Colombia with a delegation of CEOs*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/headlines/news/2012/05/120508_en.htm>.

¹⁶⁰ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁶¹ NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

¹⁶² KESTELEYN, Jennifer – GHIONE, André. 2009. *Economic diplomacy beyond 2010: Geo-Economic Challenges of Globalization and Economic Security: Správa z konferencie* [online], Haag, 15.-16. 10. 2009. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/cdsp/events/20091016/20091016_economic_diplomacy_beyond_2010_conference_report.pdf>.

3.2 Aktivity európskych záujmových združení

S prenášaním právomocí z úrovně ČŠ na instituce EÚ, které ovplyvňuje možnosti a způsob realizácie ich hospodárskych politík vo vzťahu k tretím štátom, sa otvára priestor pre pôsobenie záujmových skupín, združených v celoeurópskych asociáciách a zväzoch, t.j. nielen z ČŠ EÚ, ale i z ČŠ EZVO a iných.¹⁶³ Aby sa podarilo zvýšiť konkurencieschopnosť spoločností pôsobiacich v ČŠ EÚ a aby tieto mohli maximalizovať exportné príležitosti, asociácie sa v mene podnikateľských subjektov, ktoré zastupujú, aktívne angažujú pri určovaní výslednej podoby legislatívnych aktov SOP EÚ (napr. vo vzťahu k jej nečlenským štátom). Na nasledujúcich riadkoch bližšie predstavíme tri vybrané zoskupenia – Business Europe, UEAPME a Eurochambres. Nemožno opomenúť, že ich členská základňa nesiahá iba po hranice EÚ – združujú zväzy a asociácie z 35 štátov Európy, teda z ČŠ EÚ, EFTA, asociovaných štátov východnej Európy a dokonca i Turecka.

Svoje aktivity na európskej úrovni však orientujú najmä na EK, ktorá je hlavným subjektom vo vonkajších obchodných vzťahoch EÚ, preto sociálny dialóg so zástupcami príslušných zoskupení vedie DG TRADE EK. EK však nie je jediným aktérom, ktorému uvedené asociácie a združenia venujú pozornosť – predmetom ich záujmu naďalej zostávajú vlastné vlády, ktorých zástupcovia sa v Rade EÚ spolupodieľajú na prijímaní rozhodnutí na úrovni EÚ, a EP, ktorého právomoci v oblasti obchodnej politiky majú tendenciu posilňovať sa.

Business Europe¹⁶⁴ je najväčšou organizáciou svojho druhu v Európe – združuje 41 priemyselných a zamestnávateľských zväzov. Business Europe sa primárne usiluje o podporenie rastu a posilnenie konkurencieschopnosti malých, stredných i veľkých európskych podnikov na zahraničných trhoch. S týmito cieľmi udržiava pravidelné kontakty s inštitúciami EÚ a vyjadruje sa k aktuálnym otázkam obchodných vzťahov EÚ.¹⁶⁵

UEAPME (vo francúzskom origináli: Union Européenne de l'Artisanat et des Petites et Moyennes, po anglicky: European Association of Craft, Small and Medium-Sized Enterprises) združuje zamestnávateľov z rôznych sektorov hospodárstva. Má 80

¹⁶³ EUROCHAMBERS. *Horizontal trade issues*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=40>>.

¹⁶⁴ Do r. 2007 vystupovala pod názvom Union of Industrial and Employers' Confederations of Europe – UNICE.

¹⁶⁵ BUSINESS EUROPE. *41 members in 35 countries*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.bussinesseurope.eu/content/default.asp?PageID=600#LT>>.

členských organizácií, kým **Eurochambres**¹⁶⁶ (Asociácia európskych obchodných a priemyselných komôr, v angl. origináli: Association of Chambers of Commerce and Industry) združuje viac ako 1 300 obchodných a priemyselných komôr, vďaka čomu reprezentujú okolo 14 miliónov podnikateľských subjektov.¹⁶⁷ Eurochambres predstavuje komunikačný kanál medzi Obchodnými a priemyselnými komorami, podnikateľským sektorom, ktorý zastupuje, a inštitúciami EÚ.¹⁶⁸ Ťažiskom aktivít UEAPME a Eurochambres sú MSP.

V oblasti vonkajších vzťahov sa UEAPME zameriava na štáty oblasti Stredozemného mora, Latinskej Ameriky a USA,¹⁶⁹ kým Eurochambres sa prostredníctvom iniciatívy Global Chamber Platform zapája do spolupráce s obchodnými komorami z Ruskej federácie, štátov Latinskej Ameriky, ČĽR, Indie, Iránu, štátov z oblasti Stredozemného mora, Afriky, Karibskej a Tichomorskej oblasti. Komory sledujú cieľ uľahčovať európskym spoločnostiam medzinárodný obchod a prístup na zahraničné trhy,¹⁷⁰ k čomu im napomáhajú tzv. centrá obchodu (business centres). Eurochambres koordinuje činnosť týchto centier za finančnej pomoci EÚ – v Indii sa napríklad jedná o Business and Technology Centre (EBTC), v ČĽR sa nazýva Centrum EÚ pre MSP (v angl. origináli: EU SME Centre).¹⁷¹

Všimnime si paralelnú existenciu organizácie Eurochambres, ktorá združuje obchodné a priemyselné komory z celej Európy na jednej strane a tzv. európskych komôr v tretích štátoch na druhej strane, (tzv. ECAs – European Chambers Abroad). Európskymi komorami sa nazývajú zoskupenia, ktoré spájajú európske obchodné a priemyselné komory a podnikateľské asociácie pôsobiace v inom neeurópskom štáte. Eurochambres najviac rozvíja spoluprácu s nasledovnými ECAs.

¹⁶⁶ Eurochambres bola založená v r. 1958.

¹⁶⁷ KOVÁČIKOVÁ, Gabriela. 2001. *Bratislavský kongres Eurochambres*. [online]. 17. 10. 2001. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=950>.

¹⁶⁸ EUROCHAMBERS. *Horizontal trade issues*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=40>>.

¹⁶⁹ UEAPME. *External relations*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ueapme.com/spip.php?rubrique67>>.

¹⁷⁰ EUROCHAMBERS. *Global Chamber Platform*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=104>>.

¹⁷¹ ABRUZZINI, Arnaldo. Promoting European Competitiveness. In *The Metropolitan Corporate Counsel*. [online]. 23.4.2012 [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.metrocorpocounsel.com/articles/18819/eurochambres-promoting-european-competitiveness>>.

Obrázok č. 4: Európske komory v tretích štátoch

Štát	Názov ECA	Logo
Japonsko	European Business Council in Japan EBC	
Ruská Federácia	Association of European Business in the Russian Federation AEB	
Uruguaj	EUROCÁMARA Uruguay	
Egypt	Confederation of Egyptian-European Business Associations CEEBA	
Kanada	European Union Chamber of Commerce in Toronto EUCOCIT	
Maroko	EuroCham Maroc	

Prameň: Vlastné spracovanie na základe: EUROCHAMBERS. *ECAs Recognised Partners*. [online]. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=231>>.

Pre ilustráciu uvedieme, že Európska komora v Japonsku sa nazýva the European Business Council (EBC) a spája 17 komôr a asociácií nielen z členských štátov EÚ, ale i z Islandu, Nórska a Švajčiarska.^{172 173} Spolupráca európskych komôr s delegáciami EÚ a zastupiteľskými úradmi európskych štátov je samozrejmosťou.

Osobitný význam Business Europe, UEAPME a Eurochambres pre vzťahy EÚ s tretími štátmi spočíva v tom, že práve im a ich členom sú adresované pravidelné pozvánky na misie pre rast, ktoré vedie komisár pre obchod Antonio Tajani.¹⁷⁴ Misie im poskytujú primeraný priestor k hájeniu záujmov ich členov a predstavujú významný krok pri nadväzovaní obchodných vzťahov so štátmi, ktoré pre daný ČŠ EÚ nemusia predstavovať prioritného obchodného partnera.

¹⁷² THE EUROPEAN BUSINESS COUNCIL IN JAPAN. *Promoting the interests of European businesses in Japan*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ebc-jp.com/index.php/about-the-ebc>>.

¹⁷³ THE EUROPEAN BUSINESS COUNCIL IN JAPAN. *About the EBC*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ebc-jp.com/files/2012%20About%20the%20EBC.pdf>>.

¹⁷⁴ EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *“Mission for Growth” to Morocco and Tunisia from 26 to 29 November 2012*. [online]. 7.9.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6169&lang=en&tpa_id=0&title=%E2%80%9CMission-for-Growth%E2%80%9D-to-Morocco-and-Tunisia-from-26-to-29-November-2012&goback=.gde_4084324_member_164469106>.

3.3 Rastúci význam bilaterálnych obchodných vzťahov štátov

Európskej únie s tretími štátmi:

Príklad vzťahov s Čínskou ľudovou republikou

Snaha EÚ koordinovane presadzovať spoločné zahranično-ekonomické záujmy v tretích štátoch však paradoxne môže brzdiť členské štáty, ktoré sa usilujú o užšiu spoluprácu s danými štátmi. Najmä mocensky silnejšie a ekonomicky významnejšie členské štáty EÚ v takomto prípade prirodzene reagujú uprednostnením národných záujmov pred nadnárodnými, európskymi (v súlade s realistickou teóriou medzinárodných vzťahov) a posilňujú svoje bilaterálne vzťahy s vybranými strategickými partnermi, najmä s rýchlo rastúcimi ekonomikami ako Brazília, India alebo ČLR.¹⁷⁵

Zoči-voči výzve presadiť sa na trhoch tzv. vynárajúcich sa ekonomík (z angl. originálu: emerging economies) sa štáty EÚ ocitajú skôr v pozícii vzájomných konkurentov ako partnerov.^{176 177} Dôsledkom toho, že väčšinu kompetencií v oblasti obchodnej a investičnej politiky odovzdali EK, realizujú bilaterálnu hospodársku diplomaciu spôsobmi, akými im to zostávajúce diplomatické nástroje umožňujú.

V úsilí získať pozornosť najmä ČLR, 2. najväčšieho svetového importéra v r. 2012, uskutočňujú mnohí európski štátnici oficiálne návštevy Pekingu, pričom sledujú cieľ sprostredkovať domácim firmám uzatvorenie zmlúv s čínskymi partnermi¹⁷⁸ najlepšie v hodnote desiatok miliónov alebo miliárd eur¹⁷⁹. Napríklad prezident Francúzskej

¹⁷⁵ Frauke Austermann zároveň poukazuje na paradox toho, že zatiaľ čo vo vzťahoch s veľkými a "vynárajúcimi sa" ekonomikami, medzi ktoré jednoznačne patrí i ČLR, prevládajú bilaterálne kontakty na úrovni členských štátov, realizáciu politik vo vzťahu k Afrike ponechávajú štáty EÚ radšej na jej nadnárodné orgány.

AUSTERMANN, Frauke. 2011. Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations. In *EU External Affairs Review* [online], 2011, s. 37-59. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

¹⁷⁶ *Ibid.*

¹⁷⁷ Pajtinka poukazuje na to, že nie je prakticky možné zveriť komerčné funkcie ekonomických diplomatov inštitúciám EÚ vzhľadom k tomu, že v snahe pritiahnúť čo najviac investícií a podporiť domáce podnikateľské subjekty na zahraničných trhoch vystupujú štáty EÚ ako vzájomní konkurenti.

PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

¹⁷⁸ ECHAGUE, Ana. 2012. European Commercial Diplomacy: the hunt for growth. In *Policy Brief* [online], 2012, č. 138, 5 s. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_138_European_Commercial_Diplomacy.pdf>. ISSN: 1989-2667.

¹⁷⁹ Bývalý prezident Francúzskej republiky Chirac podpísal v prvý deň oficiálnej návštevy ČLR v r. 1997 dohody v oblasti letectva pre Airbus and Aerospatiale v hodnote 1,5 miliardy USD a v r. 2004 pomohol delegácii 52 businessmanov podpísať kontrakty za viac ako 4 miliardy USD.

republiky každoročne smeruje svoje kroky do ČĽR, sprevádzaný niekoľkými lietadlami plnými podnikateľov.¹⁸⁰ Hoci návštevy predsedov vlády Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska sú v ČĽR menej časté ako v prípade prezidentov Francúzskej republiky, Stephen Perry, predseda 48 Group Club združujúcej britský podnikateľský sektor, upozorňuje na to, že ak chce Veľká Británia zahájiť „novú éru britských záujmov v ČĽR“, potrebuje postupovať podobne ako Francúzsko.¹⁸¹ Snaha prekonať krízu a urýchliť ekonomický rast núti štáty EÚ čoraz agresívnejšie hľadať exportné a investičné príležitosti¹⁸², ktorých je vo vzťahoch s ČĽR dostatok, preto sa „európska diplomacia (v zmysle diplomacie európskych štátov) príliš zameriava na národné obchodné záujmy“¹⁸³. Aj odborníčka na vzťahy EÚ-ČĽR a európsku diplomáciu Frauke Austermann¹⁸⁴ prisudzuje rozvíjanie a prehĺbovanie bilaterálnych kontaktov štátov EÚ s ČĽR práve jej veľkosti a pozoruhodnému ekonomickému rastu.¹⁸⁵

Dôležitosť bilaterálnych vzťahov štátov EÚ s ČĽR sa odráža i vo vzájomnom diplomatickom zastúpení – každý z členských štátov EÚ, vrátane najmenších ostrovných republík Cypru a Malty, má v Pekingu svoj zastupiteľský úrad a naopak – veľvyslanectá ČĽR nájdeme vo všetkých 27 štátoch EÚ, vrátane stálej misie ČĽR v Bruseli. Od r. 1988 vedie i EK stálu misiu v ČĽR. Vo vzťahoch EÚ-ČĽR existuje preto istá dualita – o rozvoj bilaterálnych vzťahov na úrovni členských štátov EÚ sa starajú jednotlivé zastupiteľské orgány, kým na nadnárodnej úrovni je aktívna delegácia EÚ (predtým: delegácia EK)

BROOKS, David. 2010. *Convergence but competition in French and German China-policies: Toward an understanding of underdeveloped EU foreign policy*. [online]. 2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete:

<https://circle.ubc.ca/bitstream/handle/2429/23494/ubc_2010_spring_brooks_david.pdf?sequence=1>.

¹⁸⁰ Moules in DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁸¹ Perry in MOULES, Jonathan. 2005. Businesses Raise Their Profile in China. In *Financial Times* [online]. 21.2.2005. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/3757a998-83ad-11d9-bee3-00000e2511c8.html#axzz2KXKpjFm>>.

¹⁸² ECHAGUE, Ana. 2012. European Commercial Diplomacy: the hunt for growth. In *Policy Brief* [online], 2012, č. 138, 5 s. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_138_European_Commercial_Diplomacy.pdf>. ISSN: 1989-2667.

¹⁸³ Crossick, Cameron a Berkofsky in DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁸⁴ Frauke Austermann je absolventkou doktorandského štúdia na Berlínskej univerzite a v súčasnosti pôsobí na ESSCA School of Management v Šanghaji.

¹⁸⁵ AUSTERMANN, Frauke. 2011. Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations. In *EU External Affairs Review* [online], 2011, s. 37-59. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

v Pekingu.^{186 187} To znamená, že vzťahy medzi EÚ a ČĽR sú formované oficiálnymi postojmi a vyjadreniami EK a zároveň ich determinujú aktivity jednotlivých členských štátov v kontexte ich bilaterálnej diplomacie. Zásadný problém EÚ však tkvie v nekonzistentnom prístupe k ČĽR, ktorý je výsledkom rôznych, často protichodných záujmov členských štátov vo vzťahu k ČĽR. Ich bilaterálne aktivity môžu svojím spôsobom podkopávať jednotný postup EÚ a prekryvanie iniciatív na európskej a národnej úrovni môže v konečnom dôsledku viesť k tomu, že pokrok vo vzájomných vzťahoch nebude dosiahnutý ani na jednej úrovni.¹⁸⁸

Hoci EK predstavovala od 80. rokov ústredného aktéra v hospodárskych vzťahoch medzi štátmi Európskych spoločenstiev a ČĽR¹⁸⁹ a každoročné summity EÚ-ČĽR konajúce sa od r. 1998 vyvolávajú dojem zintenzívňovania vzájomných vzťahov^{190 191}, po odmietnutí Zmluvy o Ústave pre Európu vo francúzskom a holandskom referende v r. 2005 začala ČĽR vo vzťahu k EÚ preferovať bilaterálne vzťahy s jej jednotlivými členskými štátmi na medzivládnej úrovni pred vzťahmi s inštitúciami EÚ na nadnárodnej úrovni.¹⁹² Je preto pochopiteľné, že keď samotní členovia EÚ neprejavili v r. 2005 podporu hlbšej integrácii, i ČĽR preorientovala svoju pozornosť z nadnárodnej úrovne vzťahov s EÚ na národnú. Stalo sa presne to, čo popísal Stephan Woolcock – čím viac bude nečlenský štát vnímať EÚ ako aktéra, ktorý zastupuje záujmy všetkých svojich ČŠ, tým menej sa bude sa usilovať o kontakty s vládami ČŠ.¹⁹³

¹⁸⁶ AUSTERMANN, Frauke. 2011. Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations. In *EU External Affairs Review* [online], 2011, s. 37-59. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

¹⁸⁷ DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁸⁸ *Ibid.*

¹⁸⁹ BOWEN, Norman. 2007. *Is French Foreign Policy Dead?* [online]. 25.5.2007. Dostupné na internete: <http://www.politicalreviewnet.com/polrev/reviews/MISR/R_1521_9488_266_1007315.asp>.

¹⁹⁰ DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁹¹ Podľa Crossicka, Camerona and Berkofskyho by mala EÚ prestať uskutočňovať pravidelné bilaterálne summity s ČĽR, pretože vyvolávajú zmätok v otázke úlohy EÚ a sú náročné na koordináciu. Crossick, Cameron a Berkofsky in DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁹² Noesselt in KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.

¹⁹³ WOOLCOCK, Stephan. 2011. EU Economic Diplomacy: The Factors Shaping Common Action. In *The Hague Journal of Diplomacy*, vyd. 6, 2011, č. 1-2, s. 83 – 99. Leiden: Brill, 2011. ISSN: 1871-1901.

Dôvod silnejúceho bilateralizmu medzi ČĽR a ČŠ EÚ však môžeme nájsť i v štúdiu *Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making*, ktorej autor Xiudian Dai poukazuje na to, že „ČĽR si nemôže dovoliť venovať všetku svoju politiku a diplomatické zdroje rozvíjaniu nadnárodného rozmeru vzťahov s EÚ“. Xiudian Dai ponúka i ďalšie vysvetlenie, prečo je ČĽR aktívnejšia v bilaterálnych vzťahoch so štátmi EÚ – vďaka dobrým kontaktom s vládami štátov EÚ, ktorých zástupcovia spolurozhodujú v Rade ministrov, môže ČĽR nepriamo ovplyvňovať zahraničnú politiku celej EÚ.¹⁹⁴

Pragmatickejším zdôvodnením, prečo ČĽR zameriava svoju pozornosť na jednotlivé členské štáty EÚ, predovšetkým na NSR a nie na EÚ ako celok, je – okrem toho, že si môžu ekonomicky vzájomne pomáhať a dopĺňať sa (ČĽR potrebuje technológie, NSR zas trhy)¹⁹⁵ – zmena v rovnováhe síl v rámci Európy, ktorá je okrem iného dôsledkom tzv. eurokrízy. NSR z nej vychádza v porovnaní s Francúzskom či V. Britániou ako silnejší hráč, preto je logické očakávať, že v budúcnosti bude mať v EÚ rozhodujúcu úlohu.¹⁹⁶ Vediac že „ČĽR zameriava svoju pozornosť skôr na silné štáty“,¹⁹⁷ ako tvrdí Yinhong Shi, si EÚ volí veľvyslancov do svojej delegácie v ČĽR práve z ekonomicky a politicky významných štátov.¹⁹⁸ Nie je preto náhoda, že do decembra r. 2010 plnil funkciu veľvyslanca EÚ Francúz Serge Abou a v r. 2011 ho nahradil Nemeck Markus Ederer.¹⁹⁹

Na základe uvedených skutočností je pochopiteľné, že namiesto jednaní s lisabonskými inštitúciami pre spoločnú zahraničnú politiku EÚ sa ČĽR primárne usiluje o priblíženie sa Európe skrz Nemecko. Potvrdzujú to to i slová istého predstaviteľa ČĽR:

¹⁹⁴ DAI, Xiudian. 2006. *Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making*. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

¹⁹⁵ KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. *China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe*. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.

¹⁹⁶ Ulrich Speck však upozorňuje na to, že vnímanie NSR ako vynárajúceho sa hegemóna je zavádzajúce – NSR sa ujala riešenia krízy v eurozóne preto, lebo jeho ekonomika hrá v eurozóne kľúčovú úlohu, samotná NSR však podľa Specka nemá veľké zahraaničnopolitické ambície.

SPECK, Ulrich. 2012. *Why Germany Is Not Becoming Europe's Hegemon*. In *Policy brief* [online], 2012, č. 126, 5 s. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_126_Germany_not_becoming_Europe_hegemon.pdf> ISSN: 1989-2667.

¹⁹⁷ SHI, Yinhong. *China's Change and China's Foreign Policy*. In *Journal of Renmin University of China*, roč. 1, 2006, č. 1.

¹⁹⁸ AUSTERMANN, Frauke. 2011. *Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations*. In *EU External Affairs Review* [online], 2011, s. 37-59. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

¹⁹⁹ DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V ČÍNE. *Curriculum Vitae: Markus Ederer*. [online]. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eeas.europa.eu/delegations/china/documents/about_us/me_cv_en.pdf>.

„Ak chcete niečo vybaviť v Bruseli, idete do Berlína.“²⁰⁰ O takéto vnímanie NSR sa zaiste pričiniла Angela Merkel, ktorá počas oficiálnej návštevy v ČĽR vo februári 2012 otvárala témy týkajúce sa EÚ a diskutovala najmä o eurozóne. Hoci NSR nie je oprávnená hovoriť v mene štátov EÚ ani eurozóny, jeho významné politické i ekonomické postavenie (ako najvýznamnejšieho európskeho obchodného partnera ČĽR) ho predurčujú k vedúcej úlohe pri formovaní zahranično-obchodnej politiky vo vzťahu k ČĽR. Nemeckej kancelárke sa preto podarilo v Pekingu vyvolať dojem, že hovorí v mene celej EÚ.^{201 202} Wong to vystihol jednou vetou: „politika EÚ vo vzťahu k Číne bola značne germanizovaná“ (najmä v zmysle sledovania ekonomického liberalizmu).²⁰³

Ekonomické záujmy NSR v ČĽR sú dnes natoľko podstatné, že NSR si nemôže dovoliť, aby ju nevôľa ostatných členských štátov brzdila v ich realizácii, preto začína konať nezávislejšie.²⁰⁴ Minister zahraničných vecí NSR Guido Westerwelle už v novembri 2010 písomne žiadal Vysokú predstaviteľku Catherine Ashton o vytvorenie celistvého rámca/konceptu pre vzťahy EÚ s jej strategickými partnermi, ktorý by popri zahraničnopolitickej agende zahŕňal i ekonomické otázky, vrátane energetickej politiky a prístupu k nerastným surovinám. Westerwelle mal ako strategického partnera na mysli predovšetkým ČĽR. Napriek tomu, že Vysoká predstaviteľka pre SZBP načrtla istý prístup vo vzťahu k ČĽR, samotné európske inštitúcie ani ostatné členské štáty v tomto smere neprejavili záujem o spoločnú stratégiu,²⁰⁵ pretože v nemecko-čínskom vzťahu vtedy nevideli možnosť realizovať svoje ekonomické záujmy.²⁰⁶

²⁰⁰ KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.

²⁰¹ *Ibid.*

²⁰² Rovnako znepokojujúca bola pre členské štáty i oficiálna návšteva kancelárky NSR v Kanade v auguste 2012, ktorá si kládla za cieľ urýchlene podpísať Dohodu o voľnom obchode medzi EÚ a Kanadou. Výkonný generálny tajomník *ESVČ* Pierre Vimont však počínanie Angely Merkelovej obhajoval nasledovne: „Pani Merkelová nešla do Kanady vyjednávať Dohodu o partnerstve (economic partnership agreement), na ktorej momentálne pracuje EÚ s Ottawou. Kancelárka mohla – a je to úplne prirodzené – pripomenúť svojim kanadským náprotivkom záujmy NSR v tomto dokumente, ale rokuje napokon EÚ.“

Non, la diplomatie européenne ne fait pas concurrence aux États. In *L'Express.fr.* [online]. 29.8.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/europe/non-la-diplomatie-europeenne-ne-fait-pas-concurrence-aux-etats_1153961.html>.

²⁰³ BOWEN, Norman. 2007. *Is French Foreign Policy Dead?* [online]. 25.5.2007. Dostupné na internete: <http://www.politicalreviewnet.com/polrev/reviews/MISR/R_1521_9488_266_1007315.asp>.

²⁰⁴ KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.

²⁰⁵ *Ibid.*

²⁰⁶ Pätnásť mesiacov po tom, čo Westerwelle žiadal C. Ashton o vypracovanie stratégie EÚ voči Číne a ostatným jej strategickým partnerom, aj minister zahraničných vecí Francúzskej republiky vyjadril v liste

ČS EÚ však nevyhnutne nezdieľajú víziu NSR²⁰⁷, ba priam vidia silné bilaterálne vzťahy medzi NSR a ČLR ako hrozbu. Majú obavy, že NSR sa bude čoraz viac usilovať o presadzovanie národných záujmov pred spoločnými, európskymi. Skutočnosť, že spomínaný veľvyslanec delegácie EÚ v ČLR, Nemecký Markus Ederer je nemeckým kariérom diplomatom a nie nadnárodným „eurokratom“ môže tieto obavy ešte umocňovať.²⁰⁸

Zástupcovia NSR v Pekingu však tvrdia, že namiesto účasti na niektorých oficiálnych stretnutiach s predstaviteľmi ČLR sú otvorení možnosti vyslať na ne niekoho z delegácie EÚ, no to by musel byť najskôr vyriešený kompetenčný spor, ktorý ohľadom delegácií EÚ vedú Francúzsko a Veľká Británia.²⁰⁹ Prehlbujúce sa a silnejúce vzťahy NSR s ČLR – najmä v ekonomickej oblasti – teda nemusia pre ostatné členské štáty EÚ predstavovať výlučne hrozbu, ale i príležitosť – v prípade, že EÚ bude konať koherentne a jej stratégia bude v súlade s nemeckou.

Nielen NSR však začala posilňovať svoje bilaterálne vzťahy – i ostatné ČS EÚ sa ešte rozhodnejšie pustili do rozvíjania bilaterálnych obchodných (a aj investičných) dohôd²¹⁰. Nejednotný prístup ČS zmaril i snahy EÚ o podpísanie zmlúv o obchodnej spolupráci s Indonéziou a Vietnamom. Štáty EÚ sa následne predbiehali v tom, kto ázijským tigrikom ponúkne preferenčnejšiu investičnú dohodu.²¹¹

adresovanom Vysokej predstaviteľke pre SZBP, že „obchodná politika je prioritnou oblasťou vo vzťahoch EÚ s jej strategickými partnermi, ako napríklad s Čínou“.

MOFFETT, Sebastian. 2012. EU ministers want diplomacy for hard economic times. In *Reuters*. [online]. 9.3.2012. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://uk.reuters.com/article/2012/03/09/uk-eu-foreign-idUKBRE82814P20120309>>.

²⁰⁷ DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.

²⁰⁸ AUSTERMANN, Frauke. 2011. Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations. In *EU External Affairs Review* [online], 2011, s. 37-59. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

²⁰⁹ Príčinou nesúlady názorov medzi Veľkou Britániou a Francúzskom sú rozdielne predstavy o tom, ako by mala ESVČ fungovať a kam až by mali siahať jej kompetencie. Veľká Británia nesúhlasila s návrhmi Francúzska orientovaných na posilnenie úloh ESVČ.

KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.

²¹⁰ YOUNGS, Richard. 2012. Upgrading EU commercial diplomacy in 2012. In *NEWEUROPE Online* [online]. 23.1.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <www.fride.org/download/neweurope_upgrading_RY.pdf>.

²¹¹ KEOHANE, Daniel – YOUNGS, Richard. 2012. *Is the EU trading foreign policy for commercial gain?* [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://esharp.eu/big-debates/external-action/28-is-the-eu-trading-foreign-policy-for-commercial-gain/>>.

3.3.1 Aktivity záujmových skupín Európskej únie vo vzťahu k Čínskej ľudovej republike

Z už predstavených záujmových skupín operujúcich na celoeurópskej úrovni sa v ČĽR realizujú Business Europe a Eurochambers, významnú úlohu však plní i Obchodná komora EÚ v ČĽR a Združenie podnikateľov EÚ-ČĽR (EU-China Business Association - EUCBA)²¹².

Motto **Obchodnej komory EÚ v ČĽR** (EUCCC - European Union Chamber of Commerce in China), vystihuje cieľ azda všetkých obchodne orientovaných organizácií celoeurópskeho charakteru pôsobiacich v ČĽR, t.j. prezentovať sa ako „jednotný hlas európskeho podnikania v Číne“²¹³. Skutočnosť, že EUCCC založilov r. 2000 51 zástupcov spoločností, ktoré v danom období pôsobili v ČĽR²¹⁴, je dôkazom horizontálneho pôsobenia europeizácie. To znamená, že EUCCC sa zrodila z potrieb a z iniciatívy podnikateľského sektora ČŠ EÚ a nie z rozhodnutia inštitúcií EÚ (hoci delegácia EK v Pekingu prijala ideu veľmi pozitívne a založenie EUCCC podporila).

Je paradoxné, že na úrovni mikroekonomickej diplomacie je založenie EUCCC z presvedčenia samotných podnikateľov vyjadrením záujmu a potreby podnikateľského sektora EÚ hovoriť a prezentovať sa jednohlasne vo vzťahu k ČĽR, zatiaľ čo ČŠ EÚ vo vzťahoch s ČĽR na úrovni makroekonomickej diplomacie kladú väčší dôraz na povahu ich bilaterálnych vzťahov ako na charakter vzťahov EÚ-ČĽR (tento postulát sme uviedli a zdôvodnili v predchádzajúcej podkapitole). Business Europe preto už v dokumente z r. 2011 *Priorities for EU-China relations* vyzvala ČŠ EÚ, aby „neobetovali spoločné ciele pre individuálne záujmy“ a namiesto toho vystupovali ako koherentný celok.²¹⁵

²¹² Združenie podnikateľov EÚ-ČĽR je platformou pre posilnenie ekonomických a obchodných vzťahov medzi európskymi MSP a MSP z ČĽR je EU-China Business Association (EUCBA), ktorá spolupracuje s Business Europe a EK.

²¹³ VELVYSLANECTVO ČESKEJ REPUBLIKY V PEKINGU. 2011. *Další úspěch PPF v Číně*. [online]. 25.05.2011 [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/dalsi_uspech_ppf_v_cine.html>.

²¹⁴ Dnes EUCCC združuje viac ako 1100 spoločností a pôsobí v 7 mestách: Pekingu, Chengdu, Nanjing, Pearl River Delta, Šanghaji, Shenyang a Tianjine.

EUROPEAN UNION CHAMBER OF COMMERCE IN CHINA. *Basic Information*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.chinacsrmap.org/Org_Show_EN.asp?ID=880>.

²¹⁵ BUSINESS EUROPE. 2011. *Priorities for EU-China relations*. In *Policy briefing* [online]. 28.11.2011. [Citované 16.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.business europe.eu/content/default.asp?PageID=568&DocID=29526>>.

EUCCC deklaruje ako svoj cieľ umožniť európskym obchodným spoločnostiam lepší prístup na trh ČĽR²¹⁶ a zároveň slúži aj ako komunikačný kanál medzi vysokými politickými a ekonomickými kruhmi EÚ a ČĽR, o čom svedčí ďalšia z jej činností – organizovanie pravidelných podnikateľských summitov EÚ-ČĽR (EU-China Business Summit). Tieto summity, považované za najvyššiu úroveň vzťahov medzi podnikateľmi z EÚ a ČĽR a politickými predstaviteľmi, vedú nielen k prehĺbovaniu politických kontaktov, ale i kontaktov medzi ekonomickými subjektmi navzájom. Posledný sa konal 20. Septembra 2012 v Bruseli, súbežne s politickým.²¹⁷

Na organizovaní summitov sa popri EUCCC podieľajú i **Business Europe**, **Eurochambers** a **Združenie podnikateľov EÚ-ČĽR**, zo strany ČĽR je zapojená **Rada ČĽR pre propagáciu medzinárodného obchodu** (CCPIT - China Council for the Promotion of International Trade).²¹⁸ Summit je tak stelesnením spolupráce záujmových skupín podnikateľov a demonštruje ich vôľu spolupracovať na európskej úrovni a jednotne vystupovať vo vzťahu k ČĽR.

Ďalšou platformou spolupráce medzi EUCCC a Eurochambers je **Centrum EÚ pre MSP** (v angl. origináli: EU SME Centre), otvorené v Pekingu v r. 2010. Do jeho prevádzky sú popri ZÚ ČŠ EÚ zainvolované i obchodné komory ČŠ EÚ v ČĽR, konkrétne Britská, Belgicko-holandsko-luxemburská, Francúzska, Nemecká, Talianska a Španielska. Projekt finančne závisí od prostriedkov EÚ a podporu mu poskytuje i delegácia EÚ v Pekingu.²¹⁹

²¹⁶ THE EUROPEAN UNION CHAMBER OF COMMERCE IN CHINA. *About the Chamber*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europeanchamber.com.cn/cms/page/en/about-the-chamber/3>>.

²¹⁷ BUSINESS EUROPE. *EU-China Business Summit*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.businesseurope.eu/Content/Default.asp?PageID=752>>.

²¹⁸ EUROPEAN UNION CHAMBER OF COMMERCE IN CHINA. *Basic Information*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.chinacsrmmap.org/Org_Show_EN.asp?ID=880>.

²¹⁹ EU SME CENTRE. *Founding partners*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eusmecentre.org.cn/content/founding-partners>>.

3.4 Bilateralizmus v medzieurópských vzťahoch.

3.4.1 Význam bilaterálnych zastupiteľských úradov členských štátov Európskej únie pre hospodársku diplomaciu

Procesy európskej integrácie a europeizácie dávajú jednotlivým úrovňam diplomacie novú tvár, vrátane bilaterálnej, ktorá je najtradičnejšou formou realizácie medzištátnych vzťahov.²²⁰ V dôsledku rastúceho významu európskej agendy sa diplomati zastupujúci jednotlivé členské štáty stretávajú v rámci multilaterálnych rokovaní na úrovni EÚ čoraz častejšie²²¹, aby sa tak spolupodieľali na vytváraní spoločných pravidiel fungovania EÚ a jej jednotného trhu. Intenzita ich stretnutí na pôde EÚ preto vyvoláva dojem klesajúceho významu bilaterálnej diplomacie vo vzťahoch medzi členskými štátmi EÚ.²²² Napríklad bývalý prezident ČR, známy euroskeptik Václav Klaus, sa vyjadril, že nevidí dôvod k zachovaniu českých zastupiteľských úradov v niektorých štátoch EÚ: „EÚ už nie je zahraničím v štandardnom zmysle slova.“²²³

Ani Miroslav Lajčák už nepovažuje ostatné ČŠ EÚ za „zahraničie“. Takéto vnímanie ho viedlo k rozhodnutiu premenovať – k 1.10.2012 – Ministerstvo zahraničných vecí Slovenskej republiky na Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí. Svoje rozhodnutie obhajuje nasledovne: „[...] sme si položili filozofickú otázku, či politika vo vzťahu k EÚ je zahraničnou politikou alebo nie. Správna odpoveď je nie, pretože zahraničná politika je politika vo vzťahu k nejakým externým subjektom, kým EÚ, to sme my.“²²⁴

²²⁰ PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

²²¹ Najintenzívnejšie sú stretnutia stálych predstaviteľov členských štátov vo Výbore stálych zástupcov (COREPER) v Bruseli, ktorí sa stretávajú 2 krát týždenne. COREPER pripravuje a koordinuje zasadnutia Rady EÚ konajúce sa raz za mesiac.

CONSILIUM. 2008. *Základné informácie o Rade Európskej únie*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2008. [Citované 16.5.2013]. 71 s. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC8107177SKC_001.pdf>. ISBN 978-92-824-2292-2.

²²² BÁTORA, Jozef – HOCKING, Brian. 2008. *Bilateral Diplomacy in the European Union: Towards “post-modern” patterns?* [online]. Leiden: Brill, 2008. [Citované 16.5.2013]. 37 s. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20080400_cdsp_diplomacy_batora.pdf>. ISSN 1569-2981.

²²³ Klaus: Ambasády v malých evropských zemích pro nás už nemají význam. In *IHNED.cz*. [online]. 1.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46207100-klaus-ambasady-v-malych-evropskych-zemich-pro-nas-uz-nemaji-vyznam>>.

²²⁴ LAJČÁK, Miroslav. *Slovensko v novej Európe – význam zahraničnej politiky v záležitostiach EÚ*. [prednáška na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave]. 12.3.2013. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=%2FApp%2FWCM%2Fmain.nsf%2Fvw_ByID%2FID_C0B1D00>

Poukazujúc na stále užšiu spoluprácu medzi ČŠ EÚ sa politici (ale i odborná verejnosť a novinári) často pýtajú, či je nutné v ČŠ EÚ prevádzkovať zastupiteľské úrady, najmä s ohľadom na finančné náklady spojené s ich činnosťou.²²⁵ Podobné otázky sa ešte viac vynárajú v súčasnom období dlhovej krízy EÚ, keď štáty rozličnými úspornými opatreniami konsolidujú stav verejných financií. Potrebujeme zastupiteľské úrady²²⁶ (v štruktúre ktorých fungujú i OBEO²²⁷) v ostatných ČŠ EÚ? Nebolo by lepšie presunúť diplomatov do centra politickej aktivity v Bruseli, ako to urobilo napríklad Švédske kráľovstvo, ktoré (napriek bezproblémovému stavu verejných financií) zlúčilo diplomatov pôsobiacich na zastupiteľskom úrade v Bruseli s personálom svojej Stálej misie pri EÚ?²²⁸

Bývalý veľvyslanec NSR pôsobiaci i v OSN Karl Th. Paschke vidí za názormi spochybňujúcimi potrebu zastupiteľských úradov tzv. „ilúziu familiarity“, pretože „*blízkosť v medzieurópskych vzťahoch (t.j. medzi ČŠ EÚ) nevytvára dôveru*“. V štúdiu, vypracovaním ktorej ho v r. 2000 poveril vtedajší minister zahraničných vecí NSR Joschka Fischer, Paschke argumentuje, že ministri participujúci na zasadnutiach Rady EÚ zvyknú – takpovediac na chodbe – neformálne a priateľsky diskutovať o bilaterálnych otázkach

4B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=%2FApp%2FWCM%2FAktualit.nsf%2F%28vw_ByID%29%2FID_E2777D043450851EC1257B2C006C4929>.

²²⁵ Prax posledných rokov ukazuje, že členské štáty ES, ktoré v 90. rokoch zatvorili svoje zastupiteľské úrady v niektorých členských štátoch, si s prehľujúcou sa európskou integráciou v prvom desaťročí 21. storočia uvedomili ich pridanú hodnotu a mnohé obnovili. Zároveň vplyvom dvoch rozšírení v r. 2004 a 2007 pribudli zastupiteľské úrady v nových členských štátoch a *vice versa*. Avšak prebiehajúca finančná a hospodárska kríza núti opätovne prehodnocovať význam jednotlivých diplomatických zastúpení v EÚ a optimalizovať ich rozmiestnenie. Napríklad Ministerstvo zahraničných vecí Švédskeho kráľovstva zatvorilo v r. 2010 päť zastupiteľských úradov v štátoch EÚ, konkrétne v Bratislave, Dubline, Ľubľane, Luxemburgu a Sofii. Slovinská republika v r. 2012 zrušila svoje diplomatické zastúpenia v Dubline, Helsinkách, Lisabone a Štokholme a v r. 2012 boli rovnako zatvorené zastupiteľské úrady Portugalskej republiky v Estónsku, Litve a na Malte.

PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

²²⁶ Zastupiteľskými úradmi máme v predkladanej kapitole na mysli tie zastupiteľské úrady členských štátov EÚ, ktoré as nachádzajú v inom členskom štáte.

²²⁷ Kužmová: „*[Ekonomické oddelenia] Spravidla fungujú v štruktúre zastupiteľského úradu vysielajúceho štátu, hoci ich sídlo nemusí byť totožné so sídlom zastupiteľského úradu.*”

KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In *Medzinárodné vzťahy* [online], roč. 10, 2012, č. 4, s.153-169. [Citované 30.5.2013]. <http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>.

²²⁸ KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Upgrading the EU as Global Actor*. [Citované 17.5.2013]. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011. 152 s. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/59055567/Upgrading-the-Eu-as-Global-Actor-E-Version>>. ISBN 978-94-6138-052-4.

štátov, ktoré zastupujú, no „veriť, že politickí lídri budú pripravení obetovať národný záujem iba kvôli priateľstvu s európskym partnerom“ nazýva ilúziou.²²⁹

Paschke napokon prichádza k záveru, že vzťahy medzi ČŠ EÚ nie sú formované výlučne za rokovacím stolom v Bruseli, ale i za asistencie diplomatických zastúpení v štátoch EÚ, ktoré vďaka strednodobej resp. dlhodobej prítomnosti môžu predstaviteľom vysielajúceho štátu poskytnúť hĺbkovú analýzu politického zmýšľania ich európskych kolegov z prijímajúceho štátu.²³⁰ Význam existencie zastupiteľských úradov potvrdzuje i *Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012*, ktorá uvádza, že „aktívna európska politika si vyžaduje dôslednú komunikáciu s európskymi partnermi nielen v Bruseli, ale aj v jednotlivých hlavných mestách členských štátov EÚ.“²³¹ Prikláňame sa preto k Paschkeho názoru, že „zastupiteľské úrady zostávajú nanajvýš relevantné,²³² ale ich činnosti, medzi ktoré patrí i propagácia obchodu a ponikateľského prostredia štátu, prechádzajú dôležitými zmenami. Napriek tomu, že v r. 2000, keď Paschke štúdiu vypracoval, mala EÚ 15 ČŠ, sme presvedčení, že jeho závery platia i o 13 rokov neskôr s takmer dojnásobným počtom členov. Potvrdzuje to i citát anonymného autora z Paschkeho správy: „Zastupiteľské úrady v štátoch EÚ budú potrebné, pokiaľ budú existovať národné záujmy.“²³³

Národné záujmy už nie sú na prelome 20. a 21. storočia formulované a realizované výlučne prostredníctvom vojensko-politických zásahov, ale stále viac sa do popredia dostáva ich dosahovanie prostredníctvom ekonomických nástrojov. Preto Václav Klaus k svojmu vyjadreniu o nadbytočnosti niektorých veľvyslanectiev v štátoch EÚ jedným dychom dodáva, že „činnosť českých diplomatických zastúpení možno obhájiť, pokiaľ je ich zásadnou prioritou ekonomická diplomacia.“²³⁴ Rovnako Pajtinka je presvedčený, že najmä komerčné aktivity hospodárskej diplomacie, zamerané na podporu exportu a

²²⁹ PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

²³⁰ PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

²³¹ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. *Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj*. In *Portál vlády Slovenskej republiky Rokovania.sk*. [online]. 2012. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-148808?prefixFile=m_>.

²³² PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

²³³ *Ibid.*

²³⁴ Klaus: *Ambasády v malých evropských zemích pro nás už nemají význam*. In *IHNED.cz*. [online]. 1.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46207100-klaus-ambasady-v-malych-evropskych-zemich-pro-nas-uz-nemaji-vyznam>>.

prítahovanie PZI v rámci EÚ možno sotva realizovať mimo rámca bilaterálnej diplomacie.²³⁵ Pre výkon hospodárskej diplomacie je totiž podstatné, aby diplomatický zástupca skutočne porozumel ekonomickej situácii daného štátu a vedel o nej podať spoľahlivú analýzu spolu s odporúčaniami podnikateľskému sektoru vysielajúceho štátu. Tento cieľ si vyžaduje dlhodobé sledovanie prebiehajúcich procesov a udalostí, čo dokážu najlepšie zabezpečiť diplomati prítomní priamo v cieľovej krajine, na zastupiteľskom úrade.²³⁶ I zástupca veľvyslanectva Švédskeho kráľovstva v Bratislave na margo jeho zrušenia v júni r. 2010 uviedol, že pridaná hodnota práce diplomatov – teda i ekonomických diplomatov – pôsobiacich v cieľovej krajine spočívala v tom, že podávali správy zo švédskeho uhla pohľadu: „*Ak bude mať Švédske kráľovstvo niekoho, kto bude podávať správy o Slovensku a nebude Švéd, v jeho správach sa nebude odrážať švédska perspektíva, ktorá by bola potrebná.*“²³⁷ Rovnako Paschke, bývalý veľvyslanec NSR, uvádza, že iba zastupiteľský úrad v prijímajúcom štáte môže podať uspokojivé ohodnotenie vzťahov medzi NSR a prijímajúcim štátom a poskytnúť „*spoľahlivé informácie o politickom zmýšľaní ich kolegov z EÚ*“.²³⁸

Rastúci význam hospodárskej diplomacie v zahraničnej službe štátu potvrdil i veľvyslanec SR v Holandskom kráľovstve Radomír Boháč v televíznom vysielaní TV Europa, keď za základné činnosti zastupiteľského úradu SR v Amsterdame označil podporu vzájomného obchodu, propagáciu turizmu a vytváranie pozitívneho obrazu o vysielajúcom štáte.²³⁹ Budovanie pozitívneho obrazu štátu Pajtinka označil za osobitnú

²³⁵ V praxi si nemožno predstaviť, aby tieto úlohy (t.j. úlohy komerčnej diplomacie) realizovali stále zastúpenia členských štátov v Bruseli, keďže uvedené činnosti si vyžadujú permanentnú osobnú prítomnosť diplomatických zástupcov priamo v cieľovej krajine.

PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.

²³⁶ KNEISSL, Karin. Une ambition extérieure pour l'Union européenne. Réinventer la diplomatie ou perdre sur tous les plans économiques. In *La Revue Parlementaire*. [online], č. 884. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.larevueparlementaire.fr/pages/RP884/RP884_debats_karin_kneissl.htm>.

²³⁷ GABLOVSKÁ, Kristína. 2010. Time to close the shop? The role of bilateral embassies of France, Poland, Slovenia, Sweden and Turkey in Bratislava. In *Working papers* [online], 2010, č. 3. [Citované 30.5.2013]. 55s. Dostupné na internete: <http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_3_2010_Gablovska.pdf>. ISSN 1337-5466.

²³⁸ PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

²³⁹ TV EUROPA. 2011. *Slovakian Ambassador Radomir Bohac*. [videozáznam z rozhovoru]. Holandsko, 2011. 29 min. Dostupné na internete: <<http://www.tveuropahd.com/video/422/slovakian-ambassador-radomir-bohac>>.

funkciu hospodárskej diplomacie²⁴⁰, ktorá prezentuje štát ako atraktívneho prijímateľa investícií a spoľahlivého obchodného partnera a zároveň podnecuje aktívny cestovný ruch.

Vzhľadom na to, že uvedené činnosti hospodárskej diplomacie sa prelínajú s verejnou diplomaciou, Paschke odporúča, aby sa aj propagácia obchodu zastupiteľskými úradmi v EÚ uberala cestou verejnej diplomacie, pričom mal na mysli udržiavanie kontaktov s podnikateľskými kruhmi a predstaviteľmi vlády pôsobiacimi v oblasti obchodu.²⁴¹

Potenciál nadväzovať a udržiavať obchodné kontakty majú okrem diplomatických orgánov honorárni konzuli, ktorí predstavujú kategóriu nediplomatických zástupcov štátu v zahraničí (pozri prílohu č. 5). Ich agenda sa však nemusí obmedzovať výlučne na konzulárne činnosti, ale v danom štáte môžu byť do veľkej miery nápomocní v službe podnikateľom. Predovšetkým v prípade absencie zastupiteľského úradu v štáte môže byť ich prítomnosť kľúčová – potvrdzuje to vedúci Honorárneho generálneho konzulátu ČR na Malte Tonio Casapinta. Napriek tomu, že ČR nemá na Malte zriadený zastupiteľský úrad (hoci Malta je členom EÚ), vďaka Casapintovej asistencii sa desiatky spoločností z ČR mohli etablovať na maltskom trhu a dokonca rozšíriť svoje vplyv do štátov severnej Afriky.²⁴²

Minister zahraničných vecí Litvy Audronius Ažubalis dokonca vidí príležitosť pre honorárnych konzulov využiť obdobie predsedníctva EÚ nielen ako nástroj verejnej diplomacie, ale zviditeľnenie sa vďaka predsedaniu Rade EÚ vytvára predpoklady pre realizovanie cieľov hospodárskej diplomacie.²⁴³

V prospech honorárnych konzulov hovorí i argument, že mať konzula je pre štát menej nákladné ako zriadiť zastupiteľský úrad, pretože nie je zamestnancom MZV a túto

²⁴⁰ Úloha prezentovať štát ako ideálneho recipienta investícií je v diplomatickej praxi súčasťou budovania celkového pozitívneho imidžu (alebo marketingu) štátu ako samostatnej funkcie hospodárskej diplomacie. PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

²⁴¹ PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.

²⁴² MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ ČESKEJ REPUBLIKY. 2013. *Desatero: Ekonomické záujmy ČR v zahraničí aneb co nabízí MZV podnikatelům a firmám*. [online]. 2013. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.cz/file/962230/Desatero.pdf>>.

²⁴³ Foreign minister sets out key tasks for Lithuania's economic diplomacy. In *the Lithuania Tribune*. [online]. 11.6.2012. [Citované 29.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.lithuaniatribune.com/13363/foreign-minister-sets-out-key-tasks-for-lithuania%E2%80%99s-economic-diplomacy-201213363/>>.

čestnú funkciu vykonáva na vlastné náklady. Neoceniteľnými aktívami honorárnych konzulov je ich spoločenské postavenie a dobrá znalosť miestneho trhu.²⁴⁴

3. 4.2 Činnosť zastupiteľských úradov členských štátov Európskej únie

Aby sme mohli podať uspokojivú odpoveď na otázky týkajúce sa významu zastupiteľských úradov v EÚ, potrebujeme určiť, aké funkcie vykonávajú vo vzťahu k EÚ, vo vzťahu k iným ČŠ a vo vzťahu k podnikateľskej sfére. V podmienkach SR realizovala výskum zameraný na charakter bilaterálnych vzťahov v rámci EÚ Kristína Gablovská z Fakulty sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského, ktorá si za predmet skúmania zvolila zastupiteľské úrady štyroch ČŠ EÚ v Bratislave – zastupiteľský úrad Francúzska, Švédska, Slovinska a Poľska. Niektoré z jej záverov si dovoľíme rozvinúť do roviny hospodárskej diplomacie.

Pre zjednodušenie si z agendy zastupiteľských úradov v ČŠ EÚ vymedzíme 2 oblasti – činnosti súvisiace s prehĺbovaním európskej integrácie a činnosti zamerané na posilňovanie bilaterálnych vzťahov s prijímajúcim štátom, hoci „*interné (t.j. bilaterálne) otázky môžu byť spojené s tými na úrovni EÚ*“.²⁴⁵ Na ktorý typ činnosti sa na zastupiteľskom úrade ČŠ EÚ kladie väčší dôraz a do akej miery, je v zásade ovplyvnené faktormi ako dĺžka členstva v EÚ, geografická vzdialenosť medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom (t.j. či sa jedná o susedné štáty) a svoj význam majú i špecifiká vzájomných vzťahov (história vzťahov, príbuzné záujmy, členstvo v eurozóne, atď.).

Dĺžka členstva v EÚ

Mieru zainvolvovania personálu zastupiteľských úradov ČŠ EÚ do činností a procesov na celoeurópskej úrovni logicky determinuje faktor dĺžky členstva, hoci v praxi – ako sme uviedli v kapitole venovanej europeizácii na príklade Veľkej Británie – nemusí miera europeizácie nutne závisieť od dĺžky členstva štátu v EÚ.

²⁴⁴ FINANCE PORTAL. 2013. *Slovenská firma preinvestuje vo Vietname pol miliardy eur*. [online]. 15.5.2013. [Citované 25.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.financeportal.eu/2013/05/15/slovenska-firma-preinvestuje-vo-vietname-pol-miliardy-eur/>>.

²⁴⁵ GABLOVSKÁ, Kristína. 2010. Time to close the shop? The role of bilateral embassies of France, Poland, Slovenia, Sweden and Turkey in Bratislava. In *Working papers* [online], 2010, č. 3. [Citované 30.5.2013]. 55s. Dostupné na internete: <http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_3_2010_Gablovska.pdf>. ISSN 1337-5466.

Čím dlhšie je však štát členom EÚ, tým viac sa jeho zastupiteľské úrady zaoberajú pozíciami prijímajúceho štátu k otázkam rokovanií na úrovni EÚ,²⁴⁶ ktoré následne komunikujú svojej stálej misii pri EÚ v Bruseli, t.j. tým viac je diplomacia štátu europeizovaná.

Geografická vzdialenosť medzi vysielajúcim a prijímajúcim štátom

Nemenovaný zástupca Švédskeho kráľovstva v rozhovore, ktorý poskytol Kristíne Gablovskej v r. 2010, uviedol, že si nevie predstaviť, že by SR zrušila svoje zastupiteľské úrady v susedných štátoch. Tie budú vzhľadom k intenzite cezhraničnej obchodnej spolupráce, ktorá je v réžii OBEO na zastupiteľských úradoch vždy nevyhnutné.²⁴⁷ Napriek tomu sa MZV SR pod vedením Mikuláša Dzurindu rozhodlo v júni 2011 pristúpiť k výrazným personálnym zmenám a zrušiť pozície ekonomických/obchodných diplomatov na OBEO v 15 členských štátoch EÚ,²⁴⁸ vrátane ČR, Maďarska, Poľska a Rakúska.

Uvedené rozhodnutie obhajoval bývalý šéf rezortu diplomacie SR na 13. hodnotiacej konferencii MZV konanej dňa 14.2.2012 argumentom, že „*dial'ničné spojenie medzi Bratislava-vou a Viedňou predsa funguje, rovnako ako s Prahou*“, čím chcel vyjadriť, že na udržiavanie vzájomných hospodárskych vzťahov so susednými štátmi postačuje geografická blízkosť a dopravná infraštruktúra. Napriek nadštandardným česko-slovenským obchodným vzťahom nepovažuje Juraj Paľa, riaditeľ útvaru EÚ v rámci SOPK, OBEO na ZÚ ČR a SR za neopodstatnené a pre ilustráciu dodáva: „*Posledné tri dni si s českým obchodným radcom telefonujeme päťkrát denne.*“²⁴⁹

Je potrebné uviesť si, že propagáciu obchodu spolu s investíciami a turizmom je možné bez stáleho diplomatického zastúpenia, hoci i v susednom štáte, vykonávať len za predpokladu efektívne fungujúcej siete inštitúcií na podporu týchto činností. Rozhodnutie MZV SR zrušiť OBEO v susedných a ďalších piatich ČŠ EÚ sa veľmi rýchlo ukázalo ako neprimerané riešenie, preto Miroslav Lajčák po prehodnotení siete obchodno-ekonomických zastúpení SR schválil dňa 30.8.2012 návrh obnovenia pozícií

²⁴⁶ GABLOVSKÁ, Kristína. 2010. Time to close the shop? The role of bilateral embassies of France, Poland, Slovenia, Sweden and Turkey in Bratislava. In *Working papers* [online], 2010, č. 3. [Citované 30.5.2013]. 55s. Dostupné na internete: <http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_3_2010_Gablovska.pdf>. ISSN 1337-5466.

²⁴⁷ *Ibid.*

²⁴⁸ Zrušené boli OBEO v Aténach, Haagu, Viedni, Sofii, Padove, Berlíne, Varšave, Lubľane, Bruseli, Paríži, Dubline, Prahe, Londýne, Budapešti a v Bukurešti.

²⁴⁹ MACEK, Dan. 2013. Je český velvyslanec v Bratislave vôbec zapotřebí? In *Ceskapozice.cz*. [online]. 8.4.2013. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/je-cesky-velvyslanec-v-bratislave-vubec-zapotrebi?page=0,2>>.

ekonomických diplomatov v deviatich ČŠ EÚ, ktoré majú pre SR osobitý význam – ČR, Poľsko, Rakúsko a Maďarsko ako susedné štáty a Veľká Británia, Francúzsko, Belgicko, Slovinsko a Rumunsko ako strategicky dôležití partneri v EÚ.

Špecifiká vzájomných vzťahov

Význam obchodno-ekonomickej agendy ČŠ EÚ na ich ZÚ v EÚ určuje charakter bilaterálnych vzťahov daných štátov. Pre väčšinu ČŠ EÚ vrátane SR predstavujú NSR, Francúzsko a Veľká Británia strategických partnerov a významných investorov, s ktorými udržiavajú intenzívne obchodné styky. S víziou ich prehlbovania SR v priebehu r. 2013 obnoví posty ekonomických diplomatov vo Veľkej Británii, Francúzsku, Belgicku a Slovinsku, ktoré predchádzajúca vláda zrušila.

Špecifikom bilaterálnych vzťahov môže byť i dlhodobé poskytovanie rozvojovej pomoci, čím MZV SR zdôvodnilo znovuvyslanie ekonomického diplomata do Rumunska, prostredníctvom ktorého SR smeruje finančné prostriedky rozvojovej pomoci pre Moldavskú republiku.²⁵⁰

Na nasledujúcich riadkoch predkladanej podkapitoly sa zamyslíme nad tým, aké ďalšie špecifické a nové činnosti, predovšetkým v oblasti hospodárskej diplomacie môžu zastupiteľské úrady „vo vnútri EÚ“ vykonávať. Za spomenutie určite stojí návrh Maxima Verhagena.

Keď sa Maxime Verhagen vo funkcii ministra hospodárskych záležitostí, poľnohospodárstva a inovácií Holandského kráľovstva zúčastnil oslavy pri príležitosti 20.výročia vzniku jednotného trhu EÚ konanej dňa 19.10.2012, predniesol ideu, že národní diplomati na zastupiteľských úradoch v štátoch EÚ by mohli využívať hospodársku diplomaciu na riešenie prekážok vnútorného trhu. Hoci sa jednotlivci i obchodné spoločnosti môžu pri riešení problémov a otázok v súvislosti s vnútorným trhom obracať na SOLVIT²⁵¹, podľa Verhagena sú diplomati vďaka svojmu postaveniu schopní urobiť

²⁵⁰ VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj. In *Portál vlády Slovenskej republiky Rokovania.sk*. [online]. 2012. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-148808?prefixFile=m_>.

²⁵¹ SOLVIT je online sieť umožňujúca riešiť sťažnosti od jednotlivcov a obchodných spoločností týkajúce sa nesprávneho uplatňovania, resp. porušenia pravidiel vnútorného trhu orgánmi verejnej správy. SOLVIT ponúka alternatívu k formálnemu spôsobu riešenia sporov a vďaka online databáze je flexibilnejší - lehota na nájdenie riešenia problému je 10 týždňov a sťažovateľ nemusí navrhované riešenie prijať. SOLVIT existuje od r. 2002 a jeho centrá možno nájsť vo všetkých členských štátoch Európskej únie a EZVO, s výnimkou Švajčiarska. Centrá SOLVIT patria do vnútroštátnej verejnej správy a svoje služby poskytuje bezodplatne. EURÓPSKA KOMISIA. *Čo je to SOLVIT*. [online]. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/solvit/site/about/index_sk.htm#how>.

viac, napr. zorganizovať diskusné fóra, aby zistili, aké prekážky bránia spoločnostiam domovského štátu slobodne vykonávať podnikateľské aktivity v iných štátoch EÚ a naopak – akým obmedzeniam čelia spoločnosti z ostatných štátov EÚ na trhu daného štátu. Verhagen zároveň vo svojom príhovore vyzýva: „*Prečo by sme mali čakať, že nám Brusel povie, aké prekážky je potrebné odstrániť, keď to vieme zistiť sami!*“ S touto myšlienkou sám inicioval diskusie medzi reprezentantmi EÚ a zástupcami podnikateľského sektora v krajinách BENELUXu, do ktorej sa zapojili napr. Paribas a Telenet.²⁵²

Ekonomickí diplomati na zastupiteľských úradoch v ČŠ EÚ by tak vďaka otvorenému dialógu prispeli k realizácii jedného z cieľov, ktorý deklarovali členovia Európskej rady vo Vyhlásení z 30. januára 2012: „*zintenzívnenie multilaterálneho a bilaterálneho úsilia o odstránenie prekážok obchodu a o zabezpečenie lepšieho prístupu na trh a vytvorenie primeraných investičných podmienok pre európskych vývozcov a investorov v súlade so závermi Európskej rady z októbra 2011*“.²⁵³ Ak by boli z intenzívnych bilaterálnych stretnutí na multilaterálnej úrovni EÚ prijaté konkrétne závery a tie následne implementované, tento proces by zahŕňal všetky typy europeizácie (tak ako sú zobrazené v schéme č.3).

Kým na jednej strane sme svedkami rastúceho významu bilaterálnych ekonomických vzťahov v rámci EÚ, na druhej strane mnohé zastupiteľské úrady v štátoch EÚ v posledných rokoch prechádzajú opačnou zmenou. Presun ekonomických diplomatov zo zastupiteľských úradov v EÚ na posty v Latinskej Amerike, Ázii a Afrike je zdôvodňovaný potrebou mať ekonomické zastúpenie v mimoeurópskych štátoch, ktoré dnes zažívajú pozoruhodný ekonomický *boom*. Za týmito rozhodnutiami niektorých štátov EÚ, vrátane SR, stojí priam existenčná potreba mať tu diplomatické zastúpenie. Významným faktorom je nepochybne i spomínaná ilúzia familiarity, kedy štáty EÚ predpokladajú, že ich obchodné vzťahy s ostatnými členmi EÚ sú už dostatočne rozvinuté, a preto preorientávajú svoju pozornosť a aktivity na tzv. vynárajúce sa ekonomiky.

²⁵² VERHAGEN, Maxime. 2012. *20 Years of the Internal Market: Opportunities in an open Europe*. [online]. 19.10.2012. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2012/10/19/20-years-of-the-internal-market-opportunities-in-an-open-europe.html>>.

²⁵³ EURÓPSKA RADA. 2012. *Vyhlásenie členov Európskej Rady z 30. januára 2012: Na ceste ku konsolidácii podporujúcej rast a rastu priaznivému pre zamestnanosť*. [online]. 30.1.2012. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/SK/ec/127608.pdf>.

Záver

Predložená diplomová práca sa zaoberala vplyvom europeizácie diplomacie členských štátov EÚ na ich hospodársku diplomáciu. Autorka formulovala dve základné tézy a jej cieľom bolo na základe analýzy, indukcie a dedukcie tézy potvrdiť alebo vyvrátiť. Predstavené tézy boli doplnené otázkami, ktorých zodpovedanie položilo základy skúmania europeizácie v kontexte hospodárskej diplomacie.

Predpoklad, že inštitúcie EÚ a ich nástroje, konkrétne ESVČ, delegácie EÚ a misie pre rast, by mohli dopĺňať aktivity hospodárskej diplomacie realizované jednotlivými členskými štátmi Európskej únie v tretích štátoch, sme prijali na základe skúmania kooperácie medzi ESVČ a EK pri realizovaní externých politík EÚ. V teoretickej rovine sme analyzovali implikácie návrhov začleniť vybrané aspekty obchodu do ESVČ. Logiku návrhov zjednotiť realizáciu politík EÚ s vonkajšou dimenziou, ako sú SZBP, energetická politika, SOP, investičná politika a politika rozvojovej pomoci, pod záštitou ESVČ, môžeme zdôvodniť optikou spätosti politických, resp. bezpečnostno-politických a obchodno-ekonomických aspektov zahraničnej politiky EÚ. Spoločným riadením SZBP a SOP, by však v praxi dochádzalo k ich vzájomnému napätiu, prípadne až protirečeniu, napríklad pri udeľovaní medzinárodných obchodných sankcií voči tretím štátom. I navzdory uvedeným argumentom eurofederalisti zamýšľajú inštitucionálne pričleniť ESVČ k EK, a teda centralizovať zahraničnú politiku EÚ, vrátane jej ekonomickej dimenzie, na úrovni EK.

Autorka na základe skúmania možností delegácií EÚ dopĺňať aktivity hospodárskej diplomacie ČŠ v tretích štátoch dospela k presvedčeniu, že najvýraznejšie môžu z asistencie delegácií EÚ benefitovať malé štáty EÚ a ich podnikateľské subjekty, najmä za predpokladu, že ČŠ EÚ nemá v danom treťom štáte zriadený zastupiteľský úrad. Definovali sme dva spôsoby, ako môžu byť delegácie EÚ nápomocné ČŠ pri výkone ich hospodárskej diplomacie. Pravidelné podávanie správ o ekonomických trendoch, o obchodnej politike tretích štátov spolu s analýzami podnikateľského prostredia vypracovávanými odborným personálom delegácie EÚ by ČŠ EÚ a ich podnikateľom umožnilo preniknúť i na trhy tých tretích štátov bez stáleho diplomatického zastúpenia. Finančne dostupnou alternatívou pre ČŠ je i dočasné alebo trvalé prenajatie jednej alebo dvoch kancelárií v priestoroch delegácie EÚ, čím by vznikali mini-diplomatické misie ČŠ.

Zároveň sme v práci upriamili pozornosť na nový fenomén v diplomacii EÚ, ktorým je uskutočňovanie misií pre rast pod vedením eurokomisárov pre obchod a

priemysel a podnikanie. Misie sme označili za prejav europeizácie zdola, lebo boli podmienené požiadavkami podnikateľských subjektov združených v asociáciách Business Europe a Eurochambers a na základe rastúcej periodicity sme misie pre rast označili za zhmotnenie európskej ekonomickej diplomacie. Misie si kladú za cieľ zjednodušiť podnikateľskému sektoru z EÚ prístup na strategické trhy rozvojových štátov.

Kým malé ČŠ EÚ a zástupcovia ich podnikateľskej sféry sa môžu vďaka jednotnému vystupovaniu EÚ na medzinárodnej scéne a vo vzťahu k tretím štátom zviditeľniť a získať na význame, politicky a ekonomicky vplyvné ČŠ EÚ môžu byť ambíciou EÚ formulovať a následne uplatňovať jednotný prístup vo vzťahu k tretím štátom, brzdené, preto majú tendenciu inklinovať k prehĺbovaniu bilaterálnych kontaktov na úkor spoločného vystupovania. V našej práci sme tento fenomén skúmali na príklade vzťahov EÚ a jej ČŠ s ČLR a vyzdvihli sme paradox, že kým na úrovni makroekonomickej diplomacie kladú ČŠ väčší dôraz na povahu ich bilaterálnych vzťahov s ČLR ako na charakter vzťahov EÚ-ČLR, v rovine mikroekonomickej diplomacie prejavujú podnikatelia z EÚ rastúci záujem a potrebu hovoriť a prezentovať sa vo vzťahu k ČLR jednohlasne. V tomto úsilí im pomáhajú záujmové združenia pôsobiace na celoeurópskej úrovni.

Komplexnú analýzu problematiky práce dopĺňa téza, že napriek prehľbujúcej sa európskej integrácii a silnejúcemu multilateralizmu na úrovni EÚ má upevňovanie vzájomných obchodno-ekonomických vzťahov medzi ČŠ EÚ prostredníctvom nástrojov bilaterálnej diplomacie, t.j. zastupiteľských úradov, stále svoj význam. V dôsledku centralizovania diplomacie na vysokej úrovni do podoby ESVČ kladú štáty EÚ väčší dôraz na oblasti tzv. nízkej politiky, ktoré zostávajú v ich právomociach, kam zaradujeme i realizáciu hospodárskej diplomacie. Práve vykonávaním činností hospodárskej diplomacie, ktorú charakterizuje bilaterálny kontext vzťahov, môžeme obhájiť existenciu zastupiteľských úradov v ČŠ EÚ, ktorých jadrovými funkciami sa stále dôraznejšie stávajú propagácia obchodu, investícií a turizmu. Význam zastupiteľských úradov zanikne vtedy, keď zaniknú národné záujmy.

Autorka sa stotožňuje s názorom, že ekonomickí diplomati pôsobiaci na zastupiteľských úradoch v štátoch EÚ čelia novým výzvam, na ktoré môžu odpovedať hľadaním nových spôsobov využívania hospodárskej diplomacie napríklad na riešenie prekážok vnútorného trhu.

Na záver si dovoľíme zhrnúť, že autorka dostatočne zodpovedala otázky, ktoré si kládla v úvode a na základe ich skúmania potvrdila stanovené hypotézy. práca môže napriek svojim limitom poslúžiť ako východisko k hlbšiemu skúmaniu problematiky.

Zoznam použitej literatúry

Knižné zdroje/monografie

- [1.] GRANČAY, Martin – SZIKOROVÁ, Nóra. 2011. *Nová metodika tvorby písomných prác*. Bratislava: EKONÓM, 2011. 88 s. ISBN 978-80-225-3168-9.
- [2.] HUBINGER, Václav. 2006. *Encyklopedie diplomacie*. Praha: Libri. 2006. 191 s. ISBN 80-7277-296-1.
- [3.] RANA, Kishan S. 2011. *21st Century Diplomacy: a practitioner's guide (Key Studies in Diplomacy)*. Londýn: Continuum, 2011. 372 s. ISBN 978-1-4411-6838-2.
- [4.] ŠTOURAČOVÁ, Judita et al. 2012. *Proměny ekonomické diplomacie v ČR a ve světě*. 1. vyd. Praha: Professional Publishing, 2012. 254 s. ISBN 978-80-7431-081-2.
- [5.] ŠTOURAČOVÁ, Judita. 2008. *Ekonomická diplomacie České republiky*. Praha : Professional Publishing, 2008. 235 s. ISBN 978-80-86946-71-9.
- [6.] TÓTH, Ľudovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. *Hospodárska diplomacia: bilaterálne vzťahy*. Bratislava : Sprint vĽra, 2006. 192 s. ISBN 80-89085-61-X.
- [7.] TÓTH, Ľudovít. 2008. *Úvod do diplomacie*. Bratislava: EKONÓM, 2008. 200 s. ISBN 978-80-225-2683-8.
- [8.] WOOLCOCK, Stephan. 2012. *European Union Economic Diplomacy: The Role of the Eu in External Economic Relations*. Farnham: Ashgate Publishing, Ltd., 2012. 2015 s. ISBN 978-07-546-7931-8.

Články vo vedeckých a odborných časopisoch a periodikách

- [9.] AUSTERMANN, Frauke. 2011. Political Theory versus Diplomatic Practice: Bridging the Sovereignty-Gap of EU-China Relations. In *EU External Affairs Review* [online]. 2011.[Citované 13.6.2013]. Dostupné na internete:<http://www.eu-review.com/editor/image/stranky3_soubory/austermann_eu_review_july_2011.pdf>.

- [10.] BÁTORA, Jozef – HOCKING, Brian. 2008. *Bilateral Diplomacy in the European Union: Towards “post-modern” patterns?* [online]. Leiden: Brill, 2008. [Citované 16.5.2013]. 37 s. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/sites/default/files/20080400_cdsp_diplomacy_batora.pdf>. ISSN 1569-2981.
- [11.] CSABAY, Marek. 2005. Dôsledky členstva v Európskej únii pre slovenskú hospodársku diplomáciu. In *Ekonomické, politické a právne otázky medzinárodných vzťahov: zborník príspevkov zo 4. medzinárodnej doktorandskej konferencie*, s. 140-145. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2005.
- [12.] DAI, Xiudian. 2006. Understanding EU-China Relations: An Uncertain Partnership in the Making. In *Centre for European Union Studies: Research Paper* [online], 2006, č. 1, 33 s. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www2.hull.ac.uk/FASS/PDF/Politics-Daipaper.pdf>>. ISSN 0968-9281.
- [13.] ECHAGUE, Ana. 2012. European Commercial Diplomacy: the hunt for growth. In *Policy Brief* [online], 2012, č. 138, 5 s. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_138_European_Commercial_Diplomacy.pdf>. ISSN: 1989-2667.
- [14.] GABLOVSKÁ, Kristína. 2010. Time to close the shop? The role of bilateral embassies of France, Poland, Slovenia, Sweden and Turkey in Bratislava. In *Working papers* [online], 2010, č. 3. [Citované 30.5.2013]. 55s. Dostupné na internete: <http://www.fses.uniba.sk/fileadmin/user_upload/editors/UESMV/Books/WP_3_2_010_Gablovska.pdf>. ISSN 1337-5466.
- [15.] GRABBE, Heather. 2006. The EU’s Transformative Power. Europeanization Through Conditionality in Central and Eastern Europe. In *Palgrave Studies in European Union Politics*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan, 2006. 250s . ISBN 1-4039-9511-7.

- [16.] HURNÁ, Lucia. 2008. K niektorým aspektom Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie: Diplomatická služba členského štátu EÚ v procese európskej integrácie* [online], Bratislava, 14.-15.5.2008, s. 131-136. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2008. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://fmv.euba.sk/files/Zbornik_2008_Diplomaticka_sluzba_clenskeho_statu_EU.pdf>. ISBN 978-80-225-2630-2.
- [17.] KUŽMOVÁ, Lucia. 2012. Inštitucionálne modely hospodárskej diplomacie – príklad Nemecka, Rakúska, Švajčiarska a Slovenska. In *Medzinárodné vzťahy* [online], roč. 10, 2012, č. 4, s.153-169. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/journal/MV2012-4.pdf>>.
- [18.] MAJTÁNOVÁ, Katarína. 2007. Vybrané otázky súčasného chápania hospodárskej diplomacie. In *Almanach: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. [online], roč. 2, 2007, č. 1, s. 112-124. Bratislava: Ekonóm, 2007. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fmv.euba.sk/RePEc/brv/almnch/A2007-1.pdf>>. ISSN 1337-0715.
- [19.] OLSEN, Johan P. 2002. The many faces of europeanisation. In *Journal of Common Market Studies* [online], roč. 40, 2002, č. 5, s. 921–952. Oxford: Blackwell Publishers, 2002. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/77253745/J-olsen-the-Many-Faces-of-Europeanization>>.
- [20.] PAJTINKA, Erik. 2006. Diplomacia v Európskej únii: „Europeizácia“ ako faktor premien diplomatických metód. In *Politické vedy* [online], roč. 9, 2006, č. 3, s. 61-74. Banská Bystrica: Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov UMB, 2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.politickevedy.fpvmv.umb.sk/userfiles/file/3_2006/pajtinka.pdf>. ISSN 1335-2741.
- [21.] PAJTINKA, Erik. 2006. Európska diplomacia: mýtus, alebo realita? In *Mezinárodní politika*, roč. 30, 2006, č. 11, s. 33-35. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2006. ISSN 0543-7962.
- [22.] PAJTINKA, Erik. 2007. Hospodárska diplomacia a jej úloha v 21. storočí. In *Mezinárodní vztahy* [online], roč. 42, 2007, č. 4, s. 52-72. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2007. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <www.mezinarodnivztahy.com/article/download/278/284>. ISSN 0323-1844.

- [23.] PAJTINKA, Erik. 2011. Delegácie Európskej únie a ich funkcie v súčasnej diplomatickej praxi. In *Mezinárodní politika*, roč. 35, 2011, č. 9, s. 18-20. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2011. ISSN 0543-7962.
- [24.] PIRRO, Ellen. – ZEFF, Eleanor. 2005. Review essay: Europeanization, European Integration, and Globalization. In *The Whitehead Journal of Diplomacy and International Relations* [online], 2005, s. 209-217. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: http://kms1.isn.ethz.ch/serviceengine/Files/ISN/15261/ichaptersection_singledocument/38A66F68-3F33-465E-8F76-508AE9158774/en/15_PirroandZeff_reviewessay.pdf.
- [25.] RADAELLI, Claudio. 2004. Europeanisation: Solution or Problem? In *European Integration online Papers* [online], roč. 10, 2004, č. 16. 26 s. [Citované 13.4.2013]. Dostupné na internete: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2004-016.pdf>.
- [26.] RUA, Savino. 2008. The Europeanization of the Ministry for Foreign Affairs of Finland. In *ARENA Report*. [online], 2008, č. 8. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: http://www.sv.uio.no/arena/english/research/publications/arena-publications/reports/2008/Report_08_08.pdf. ISSN 1504-8152.
- [27.] SHI, Yinhong. China's Change and China's Foreign Policy. In *Journal of Renmin University of China*, roč. 1, 2006, č. 1.
- [28.] SCHMIDT, Vivien. 2001. Europeanization and the Mechanics of Economic Policy Adjustment. In *European Integration online Papers* [online], roč. 5, 2001, č. 6. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <http://eiop.or.at/eiop/pdf/2001-006.pdf>.
- [29.] ŠTĚRBOVÁ, Ludmila. 2010. Impacts of the Lisbon Treaty on the EU Trade Policy. In *E-Leader Budapest 2010*. [online]. 2010. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.g-casa.com/conferences/budapest/papers/Sterbova.pdf>.
- [30.] WOOLCOCK, Stephan. 2011. EU Economic Diplomacy: The Factors Shaping Common Action. In *The Hague Journal of Diplomacy*, vyd. 6, 2011, č. 1-2, s. 83 – 99. Leiden: Brill, 2011. ISSN: 1871-1901.

Internetové zdroje

- [31.] ABRUZZINI, Arnaldo. Promoting European Competitiveness. In *The Metropolitan Corporate Counsel*. [online]. 23.4.2012 [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.metrocorpounsel.com/articles/18819/eurochambres-promoting-european-competitiveness>>.
- [32.] AUSTERMANN, Frauke. 2012. *Towards Embassies for Europe: EU Delegations in the Unions Diplomatic System*. [online]. 8.1.2012. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://dseu.lboro.ac.uk/Documents/Policy_Papers/DSEU_Policy_Paper08.pdf>.
- [33.] BALKIR, Canan et al. 2006. *The impact of europeanisation on the institutional and administrative transformation*. 2006. [online]. [Citované 10.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.academia.edu/1199854/The_Impact_of_Europeanization_on_the_Institutional_and_Administrative_Transformation_Case_Study_of_Public_Private_and_Civil_Society_Institutions_in_Izmir>.
- [34.] BOWEN, Norman. 2007. *Is French Foreign Policy Dead?* [online]. 25.5.2007. Dostupné na internete: <http://www.politicalreviewnet.com/polrev/reviews/MISR/R_1521_9488_266_1007315.asp>.
- [35.] BRHLÍKOVÁ, Radoslava. 2007. Teoretické prístupy k európskej integrácii. In *Súbor textov z európskej integrácie*. 2007. [online]. Dostupné na internete: <<http://www.kpes.ff.ukf.sk/files/citanka.pdf>>.
- [36.] BROOKS, David. 2010. *Convergence but competition in French and German China-policies: Toward an understanding of underdeveloped EU foreign policy*. [online]. 2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <https://circle.ubc.ca/bitstream/handle/2429/23494/ubc_2010_spring_brooks_david.pdf?sequence=1>.
- [37.] BUKOVSKIS, Karlis. 2011. *The European External Action Service in the light of diplomatic service transformation*. [online]. 31.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.sipri.org/research/security/old-pages/euroatlantic/eu-seminar/documentation/bukovskis>>.

- [38.] BULLER, Jim – GAMBLE, Andrew. *Conceptualising europeanisation*. [online]. [Citované 5.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://aei.pitt.edu/1724/1/bullerandgamble.pdf>>.
- [39.] BUSINESS EUROPE. 2011. Priorities for EU-China relations. In *Policy briefing* [online]. 28.11.2011. [Citované 16.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=568&DocID=29526>>.
- [40.] BUSINESS EUROPE. *41 members in 35 countries*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.businesseurope.eu/content/default.asp?PageID=600#LT>>.
- [41.] BUSINESS EUROPE. *EU-China Business Summit*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.businesseurope.eu/Content/Default.asp?PageID=752>>.
- [42.] CONSILIUM. 2008. *Základné informácie o Rade Európskej únie*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2008. [Citované 16.5.2013]. 71 s. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/librairie/PDF/QC8107177SKC_001.pdf>. ISBN 978-92-824-2292-2.
- [43.] DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V ČÍNE. *Curriculum Vitae: Markus Ederer*. [online]. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eeas.europa.eu/delegations/china/documents/about_us/me_cv_en.pdf>
- [44.] DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V ČÍNE. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/china/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.
- [45.] DELEGÁCIA EURÓPSKEJ ÚNIE V INDII. *Internal Organization*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/india/about_us/internal_organisation/index_en.htm>.
- [46.] ESCRIBANO, Gonzalo – LORCA, Alejandro. 2004. The Ups and Downs of Europeanisation in External Relations: Insights from the Spanish Experience. In *Perceptions*. [online], 2004-2005, s. 131-158. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://sam.gov.tr/wp-content/uploads/2012/01/Gonzalo-Escribano-and-Alejandro-Lorca.pdf>>.

- [47.] EU SME CENTRE. Founding partners. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eusmecentre.org.cn/content/founding-partners>>.
- [48.] EURACTIV. 2011. SMEs' European future: Foreign embassies and easy cash? In *Európska únia: portál o EÚ*. [online]. 23.12.2011. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.euractiv.com/specialreport-smes-access-financ/smes-european-future-foreign-emb-news-508023>>.
- [49.] EUROCHAMBERS. *Global Chamber Platform*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=104>>.
- [50.] EUROCHAMBERS. *Horizontal trade issues*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.eurochambres.eu/Content/Default.asp?PageID=40>>.
- [51.] EUROPEAN UNION CHAMBER OF COMMERCE IN CHINA. *Basic Information*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.chinacsrmmap.org/Org_Show_EN.asp?ID=880>.
- [52.] EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *“Mission for Growth” to Morocco and Tunisia from 26 to 29 November 2012*. [online]. 7.9.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6169&lang=en&tpa_id=0&title=%E2%80%9CMission-for-Growth%E2%80%9D-to-Morocco-and-Tunisia-from-26-to-29-November-2012&goback=.gde_4084324_member_164469106>.
- [53.] EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Antonio Tajani on mission for growth in the US, Mexico and Colombia with a delegation of CEOs*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/tajani/headlines/news/2012/05/120508_en.htm>.
- [54.] EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Mission Growth: Missions for Growth in America*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/antonio-tajani/america/index_en.htm>.
- [55.] EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Mission Growth: Missions for Growth in Mediterranean countries*. [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/antonio-tajani/africa/index_en.htm>.

- [56.] EURÓPSKA KOMISIA. 2012. *Oznámenie Komisie Európskemu Parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a výboru regiónov: Silnejší európsky priemysel v prospech rastu a oživenia hospodárstva*. [online]. 10. 10. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2012:0582:FIN:SK:PDF>>.
- [57.] EURÓPSKA KOMISIA. 2013. *Written Information on Missions for Growth*. [online]. 6. 2. 2013. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://register.consilium.europa.eu/pdf/en/13/st06/st06011-re01.en13.pdf>>.
- [58.] EURÓPSKA KOMISIA. *Čo je to SOLVIT*. [online]. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/solvit/site/about/index_sk.htm#how>.
- [59.] EURÓPSKA KOMISIA. *Missions to help EU businesses benefit from world growth regions*. [online]. [Citované 13.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=6318&lang=en&tpa_id=0&title=Missions-to-help-EU-businesses-benefit-from-world-growth-regions->>.
- [60.] EURÓPSKA KOMISIA. *The EU's free trade agreements - where are we?* [online]. 18.6.2013. [Citované 19.6.2013]. Dostupné na internete: <http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2012/november/tradoc_150129.pdf>.
- [61.] EURÓPSKA RADA. 2012. *Vyhlásenie členov Európskej Rady z 30. januára 2012: Na ceste ku konsolidácii podporujúcej rast a rastu priaznivému pre zamestnanosť*. [online]. 30.1.2012. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_Data/docs/pressdata/SK/ec/127608.pdf>.
- [62.] EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. *Parliamentary questions: Answer given by High Representative/Vice President Ashton on behalf of the Commission*. [online]. 27.5.2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2010-1942&language=SK>>.
- [63.] EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. *Parliamentary questions: Written question by William (The Earl of) Dartmouth (EFD) to the Commission*. [online]. 26.3.2010. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=WQ&reference=E-2010-1942&language=SK>>.

- [64.] EURÓPSKY PARLAMENT. 2010. Správa EP k návrhu rozhodnutia Rady o organizácii a fungovaní ESVČ. [online]. 6.7.2010. [Citované 28.5.2013]. Dostupné na internete: <[www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2010/0228/P7_A\(2010\)0228_SK.doc](http://www.europarl.europa.eu/RegData/seance_pleniere/textes_deposes/rapports/2010/0228/P7_A(2010)0228_SK.doc)>.
- [65.] EURÓPSKY PARLAMENT. *Jan Zahradil*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/23712/JAN_ZAHRADIL.html>.
- [66.] EURÓPSKY PARLAMENT. *Metin Kazak*. [online]. [Citované 28.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/38613/METIN_KAZAK.html>.
- [67.] EURÓPSKY PARLAMENT. *William (The Earl of) DARTMOUTH*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meps/sk/96958/WILLIAM_%28THE%20EARL%20OF%29%20DARTMOUTH.html>.
- [68.] FINANCE PORTAL. 2013. *Slovenská firma preinvestuje vo Vietname pol miliardy eur*. [online]. 15.5.2013. [Citované 25.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.financeportal.eu/2013/05/15/slovenska-firma-preinvestuje-vo-vietname-pol-miliardy-eur/>>.
- [69.] Foreign minister sets out key tasks for Lithuania's economic diplomacy. In *the Lithuania Tribune*. [online]. 11.6.2012. [Citované 29.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.lithuaniantribune.com/13363/foreign-minister-sets-out-key-tasks-for-lithuania%E2%80%99s-economic-diplomacy-201213363/>>.
- [70.] GAVAS, Mikaela – MAXWELL, Simon. 2010. *Indicators of a successful EEAS. Overseas Development Institute*. [online]. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.odi.org.uk/resources/download/4981.pdf>>
- [71.] GRAZIANO, Paolo – VINK, Maarten P. *Chapter 2 - Europeanization: concept, theory and methods*. [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.fdcw.unimaas.nl/staff/files/users/215/Graziano_Vink_chapter2_Bulmer&Lesquene_2012.pdf>.
- [72.] GWIAZDA, Anna. 2002. *Europeanisation in Candidate Countries from Central and Eastern Europe*. [online]. 2002. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://aei.pitt.edu/737/1/C2W3_Gwiazda.pdf>.

- [73.] HASLINGEROVÁ, Ivana. 2013. Lisabonskou smlouvu má nahradit “Evropská smlouva vnější akce”. In *Fragmenty*. [online]. 2013. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://fragmenty.cz/archiv/iz000812.html>>.
- [74.] HOWELL, Kery. 2002. *Developing Conceptualizations of Europeanization and European Integration: Mixing Methodologies*. [online]. 29.11.2002. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://aei.pitt.edu/1720/1/Howell.pdf>>.
- [75.] KEOHANE, Daniel – YOUNGS, Richard. 2012. *Is the EU trading foreign policy for commercial gain?* [online]. 2012. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://esharp.eu/big-debates/external-action/28-is-the-eu-trading-foreign-policy-for-commercial-gain/>>.
- [76.] KESTELEYN, Jennifer – GHIONE, André. 2009. *Economic diplomacy beyond 2010: Geo-Economic Challenges of Globalization and Economic Security: Správa z konferencie* [online], Haag, 15.-16. 10. 2009. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.clingendael.nl/cdsp/events/20091016/20091016_economic_diplomacy_beyond_2010_conference_report.pdf>.
- [77.] Klaus: Ambasády v malých evropských zemích pro nás už nemají význam. In *IHNED.cz*. [online]. 1.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://zpravy.ihned.cz/politika/c1-46207100-klaus-ambasady-v-malych-evropskych-zemich-pro-nas-uz-nemaji-vyznam>>.
- [78.] KNEISSL, Karin. Une ambition extérieure pour l'Union européenne. Réinventer la diplomatie ou perdre sur tous les plans économiques. In *La Revue Parlementaire*. [online], č. 884. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.larevueparlementaire.fr/pages/RP884/RP884_debats_karin_kneissl.htm>.
- [79.] KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Do SMEs create more and better jobs?* [online]. 2011. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/facts-figures-analysis/performance-review/files/supporting-documents/2012/do-smes-create-more-and-better-jobs_en.pdf>.
- [80.] KOLEKTÍV AUTOROV. 2011. *Upgrading the EU as Global Actor*. [Citované 17.5.2013]. Brusel: Centre for European Policy Studies, 2011. 152 s. Dostupné na internete: <<http://www.scribd.com/doc/59055567/Upgrading-the-Eu-as-Global-Actor-E-Version>>. ISBN 978-94-6138-052-4.

- [81.] KOVÁČIKOVÁ, Gabriela. 2001. *Bratislavský kongres Eurochambers*. [online]. 17. 10. 2001. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.bratislava.sk/vismo/dokumenty2.asp?id_org=700000&id=950>.
- [82.] KUNDNANI, Hand. – PARELLO-PLESNER, Jonas. 2012. China and Germany: Why the emerging special relationship matters for Europe. In *Portál ECFR.eu* [online], 2012, 16 s. [Citované 12.5.2013]. Londýn: European Council on Foreign Relations, 2012. Dostupné na internete: <http://ecfr.eu/page/-/ECFR55_CHINA_GERMANY_BRIEF_AW.pdf>. ISBN: 978-1-906538-55-2.
- [83.] LADI, Stella. 2006. *Globalization and Europeanization: Analysing Change*. [online], 2006. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.recercat.net/bitstream/handle/2072/4274/WP_IBEI_4.pdf?sequence=1>. ISSN: 1886-2802.
- [84.] LAJČÁK, Miroslav. *Slovensko v novej Európe – význam zahraničnej politiky v záležitostiach EÚ*. [prednáška na Fakulte práva Paneurópskej vysokej školy v Bratislave]. 12.3.2013. Dostupné na internete: <http://www.mzv.sk/servlet/content?MT=%2FApp%2FWCM%2Fmain.nsf%2Fvw_ByID%2FID_C0B1D004B5A332B2C1257627003301E7_SK&OpenDocument=Y&LANG=SK&TG=BlankMaster&URL=%2FApp%2FWCM%2FAktualit.nsf%2F%28vw_ByID%29%2FID_E2777D043450851EC1257B2C006C4929>.
- [85.] LOUŽEK, Marek. 2006. *Evropeizace – užitečný, nebo módní pojem?* [online]. 28.03.2006. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.cepin.cz/cze/clanek.php?ID=681>>.
- [86.] MACEK, Dan. 2013. Je český velvyslanec v Bratislavě vůbec zapotřebí? In *Ceskapozice.cz*. [online]. 8.4.2013. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ceskapozice.cz/domov/politika/je-cesky-velvyslanec-v-bratislave-vubec-zapotrebi?page=0,2>>.
- [87.] MAGERRAMOV, Amil – RUSTAMBEKOV, Hajiaga. *Economic Diplomacy As A Tool For Realizing National Interests*. [online]. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.ca-c.org/c-g/2011/journal_eng/c-g-1-2/06.shtml>.
- [88.] MEUNIER, Sophie. 2004. Globalization and Europeanization: A Challenge to French Politics. In *French Politics* [online], 2004, č. 2, s. 125–150. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.princeton.edu/~smeunier/Meunier%20Globalization%20Europeanization%20French%20Politics.pdf>>.

- [89.] MINISTERSTVO SPRAVODLIVOSTI SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o stave a výsledkoch ekonomickej diplomacie za rok 2012*. [online]. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <https://lt.justice.gov.sk/%28X%281%29S%28ev0jd1a23grebj45fnfu3bzq%29%29/Attachment/Spr%C3%A1va%20vlastn%C3%BD%20materi%C3%A1l_doc.pdf?instEID=-1&attEID=54372&docEID=304685&matEID=6178&langEID=1&tStamp=20130516164857360>.
- [90.] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ ČESKEJ REPUBLIKY. 2013. *Desatero: Ekonomické záujmy ČR v zahraničí aneb co nabízí MZV podnikatelům a firmám*. [online]. 2013. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.mzv.cz/file/962230/Desatero.pdf>>.
- [91.] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÝCH VECÍ DÁNSKA. *Setting up abroad*. [online]. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://um.dk/en/tradecouncil/services/retention-and-development-of-the-market/setting-up-abroad/>>.
- [92.] MOFFETT, Sebastian. 2012. EU ministers want diplomacy for hard economic times. In *Reuters*. [online]. 9.3.2012. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://uk.reuters.com/article/2012/03/09/uk-eu-foreign-idUKBRE82814P20120309>>.
- [93.] MORAN, James. – CANTO, Fernando Ponz. *Taking Europe to the World*. [online]. 2.6.2011. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://eeas.europa.eu/delegations/docs/50_years_brochure_en.pdf>.
- [94.] MOULES, Jonathan. 2005. Businesses Raise Their Profile in China. In *Financial Times* [online]. 21.2.2005. [Citované 1.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ft.com/intl/cms/s/0/3757a998-83ad-11d9-bee3-00000e2511c8.html#axzz2KXKPjiFm>>.
- [95.] NOGHES, Yann-Antony. 2011. La diplomatie économique européenne fait ses premiers pas au Brésil. In *La Tribune* [online]. 21. 12. 2011. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.latribune.fr/journal/edition-du-2112/economie-international/1233149/la-diplomatie-economique-europeenne-fait-ses-premiers-pas-au-bresil.html>>.

- [96.] Non, la diplomatie européenne ne fait pas concurrence aux Etats. In *L'Express.fr*. [online]. 29.8.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.lexpress.fr/actualite/monde/europe/non-la-diplomatie-europeenne-ne-fait-pas-concurrence-aux-etats_1153961.html>.
- [97.] PAJTINKA, Erik. 2007. *Hospodárska diplomacia: Hľadanie efektívneho modelu riadenia, alebo boj o obchodných atašé?* [online]. 26.10.2007. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.czechtrade.cz/reference/czechtrade-media/hospodarska-diplomacia-hladanie-efektivneho-modelu-riadenia-alebo-boj-o-obchodnych-atase/>>.
- [98.] PASCHKE, Karl. 2000. *The Paschke Report: Report on the Special Inspection of 14 German Embassies in the Countries of the European Union*. [online]. 2000. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://grberridge.diplomacy.edu/paschke-report/>>.
- [99.] RAO, NIRUPAMA. *Economic Diplomacy – Changing Contours*. [online]. [Citované 23.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.cuts-international.org/pdf/Foreword_Nirupama-M-Rao.pdf>.
- [100.] REUVERS, Shirin. 2012. *Research on Commercial Diplomacy: Review and Implications*. [online]. 2012. [Citované 11.5.2013]. Dostupné na internete: <http://essay.utwente.nl/61817/1/2012-07_MSc_SIMReuvers.pdf>.
- [101.] ROTHERHAM, Lee. *EU Diplomats*. [online]. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.taxpayersalliance.com/EUDiplomats.pdf>>.
- [102.] Rozhodnutie Rady z 26. júla 2010 o organizácii a fungovaní Európskej služby pre vonkajšiu činnosť. In *Úradný vestník Európskej únie*. [online]. 8.7.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:351E:0454:0472:SK:PDF>>.
- [103.] RUANO, Lorena. 2010. *The Europeanization of national foreign policies towards Latin America*. [online]. 2010. [Citované 16.5.2013]. Dostupné na internete: <http://euce.org/eusa/2011/papers/3i_ruano.pdf>.
- [104.] Schwarzenberg vrací Klausovi: Pojem ekonomická diplomacie je "blbý". In *IHNED.cz*. [online]. 3.9.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://domaci.ihned.cz/c1-46251560-schwarzenberg-vraci-klausovi-pojem-ekonomicka-diplomacie-je-blby>>.

- [105.] SPECK, Ulrich. 2012. Why Germany Is Not Becoming Europe's Hegemon. In *Policy brief* [online], 2012, č. 126, 5 s. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://fride.org/download/PB_126_Germany_not_becoming_Europe_hegemon.pdf> ISSN: 1989-2667.
- [106.] ŠTOURACHOVÁ, Judita et al. 2010. Systém řízení ekonomické diplomacie v České republice. In *Portál Businessinfo.cz*. [online]. 2010. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.businessinfo.cz/files/archiv/dokumenty/sprc_analyza_rizeni_ek_diplomacie.pdf>
- [107.] ŠUPOVÁ, Tereza. 2011. Zahradil: Ashtonovou nikdo nebere vážně. In *Lidovky.cz*. [online]. 25.5.2011. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.lidovky.cz/zpravy-svet.aspx?c=A110525_141945_In_zahranici_mtr>.
- [108.] TA3. 2012. *Spoločná tlačová beseda Róberta Fica a Miroslava Lajčáka*. [online]. 13.4.2012. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ta3.com/clanok/12931/spolocna-tb-roberta-fica-a-miroslava-lajcaka.html>>.
- [109.] TEN HAAF, Wouter. 2010. *Commercial diplomacy and the role of embassies: From a target group perspective; In the case of the Royal Netherlands Embassy in Malaysia*. [online]. 2010. [Citované 9.6.2013]. Dostupné na internete: <http://essay.utwente.nl/60184/1/MA_thesis_W_ten_Haaf.pdf>.
- [110.] THE EUROPEAN BUSINESS COUNCIL IN JAPAN. *About the EBC*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ebc-jp.com/files/2012%20About%20the%20EBC.pdf>>.
- [111.] THE EUROPEAN BUSINESS COUNCIL IN JAPAN. *Promoting the interests of European businesses in Japan*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ebc-jp.com/index.php/about-the-ebc>>.
- [112.] THE EUROPEAN UNION CHAMBER OF COMMERCE IN CHINA. *About the Chamber*. [online]. [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.europeanchamber.com.cn/cms/page/en/about-the-chamber/3>>.
- [113.] TV EUROPA. 2011. *Slovakian Ambassador Radomir Bohac*. [videozáznam z rozhovoru]. Holandsko, 2011. 29 min. Dostupné na internete: <<http://www.tveuropahd.com/video/422/slovakian-ambassador-radomir-bohac>>.

- [114.] UEAPME. *External relations*. [online]. [Citované 19.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.ueapme.com/spip.php?rubrique67>>.
- [115.] VAN PRAET, Johan. 2011. Le pragmatisme l'emporte sur la forfanterie. In *Forward* [online], 2011, s. 64-65. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <<http://fr.scribd.com/doc/49924871/Bilan-de-la-presidence-belge-de-l%E2%80%99UE-le-pragmatisme-l%E2%80%99emporte-sur-la-forfanterie>>.
- [116.] VAN REISE, Mirjam. 2010. *Establishing the EU External Action Service*. [online]. 21.4.2010. [Citované 12.6.2013]. Dostupné na internete: <http://www.eepa.be/wcm/dmdocuments/20100421_Briefing_EEAS.pdf>.
- [117.] VEL'VYSLANECTVO ČESKEJ REPUBLIKY V PEKINGU. 2011. *Další úspěch PPF v Číně*. [online]. 25.05.2011 [Citované 13.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.mzv.cz/beijing/cz/vzajemne_vztahy/dalsi_uspech_ppf_v_cine.html>.
- [118.] VERHAGEN, Maxime. 2012. *20 Years of the Internal Market: Opportunities in an open Europe*. [online]. 19.10.2012. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2012/10/19/20-years-of-the-internal-market-opportunities-in-an-open-europe.html>>.
- [119.] VINK, Maarten. 2002. *What is Europeanization? and Other Questions on a New Research Agenda* [online]. 22.11.2002. [Citované 10.5.2013]. Dostupné na internete: <https://www.essex.ac.uk/ecpr/standinggroups/yen/paper_archive/2nd_yen_rm_papers/vink2002.pdf>.
- [120.] VLÁDA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. 2012. Správa o stave siete zastupiteľských úradov SR v zahraničí v roku 2012 a východiská pre jej ďalší rozvoj. In *Portál vlády Slovenskej republiky Rokovania.sk*. [online]. 2012. [Citované 14.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Mater-Dokum-148808?prefixFile=m_>.
- [121.] VÝBOR PRE MEDZINÁRODNÝ OBCHOD EURÓPSKEHO PARLAMENTU. 2010. *Návrh stanoviska k návrhu rozhodnutia Rady, ktorým sa ustanovuje organizácia a fungovanie Európskej služby pre vonkajšiu činnosť*. [online]. 4.5.2010. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/inta/am/815/815429/815429sk.pdf>.

- [122.] YOUNGS, Richard. 2012. Upgrading EU commercial diplomacy in 2012. In NEWEUROPE Online [online]. 23.1.2012. [Citované 12.5.2013]. Dostupné na internete: <www.fride.org/download/neweurope_upgrading_RY.pdf>.
- [123.] ŽABKA, Jakub. *Európska služba pre vonkajšiu činnosť*. [online]. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.fes.sk/file/161/ESVC.pdf>>.
- [124.] ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE V ČESKEJ REPUBLIKE A EURÓPSKY PARLAMENT (INFORMAČNÁ KANCELÁRIA V ČR). *Společná obchodní politika EÚ a podpora exportu*. [online]. [Citované 22.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/20110916_reader.pdf>.
- [125.] ZASTÚPENIE EURÓPSKEJ KOMISIE V ČESKEJ REPUBLIKE. 2011. *European External Action Service - The Role of New EU Diplomats (Panelová diskusia)*. [online]. 2.6.2011. [Citované 30.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.keynote.cz/events/49-the-role-of-new-eu-diplomats>>.

Zoznam príloh

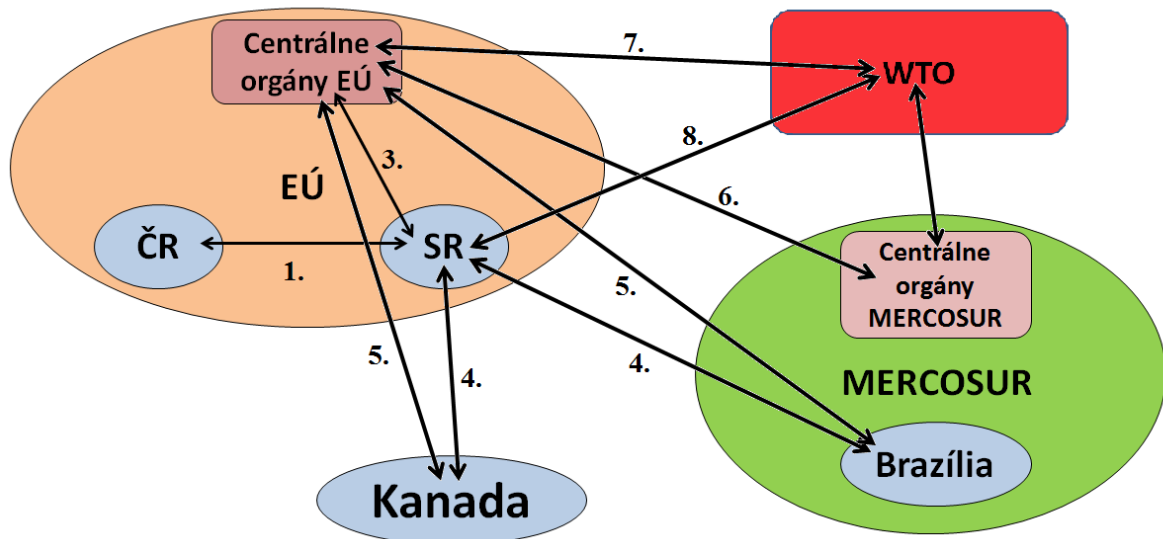
Príloha č. 1: Dimenzie dvojúrovňovej europeizácie podľa konceptu 3P – politiky, politické zriadenie a politika.....	i
Príloha č. 2: Úrovne bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov vo vnútri Európskej únie a navonok Európskej únie.....	ii
Príloha č. 3: Zastúpenie podnikateľských subjektov a združení/organizácií z jednotlivých členských štátov Európskej únie na misiách pre rast.....	iii
Príloha č. 4: Zastúpenie podnikateľských subjektov a združení/organizácií z Európskej únie na misiách pre rast podľa sektorov (k aprílu 2013).....	iv
Príloha č. 5: Orgány hospodárskej diplomacie štátu v zahraničí.....	v

Príloha č. 1: Dimenzie dvojúrovňovej europeizácie podľa konceptu 3P – politiky, politické zriadenie a politika

Europeizácia	Politiky	Politické zriadenie	Politika
Dolu (od EÚ k členským štátom)	Národná poľnohospodárska, politika, politika životného prostredia a podobne – implementácia politík EÚ	Vzťah regióny – centrum, legislatíva, exekutíva, súdnictvo ústavné štruktúry - národné identity	Národný stranický systém, vznik koalícií – vznik euroskeptických politických strán
Hore (od členských štátov k EÚ)	Vstup do SPP, SZBP a pod.	Vstup do inštitúcií EÚ, vzájomné vzťahy (Komisia, Rada, atď.)	EP, mimovládne organizácie a pod.

Prameň: BRHLÍKOVÁ, Radoslava. 2007. Teoretické prístupy k európskej integrácii. In *Súbor textov z európskej integrácie*. 2007. [online]. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <<http://www.kpes.ff.ukf.sk/files/citanka.pdf>>.

Príloha č. 2: Úrovně bilaterálnych a multilaterálnych vzťahov vo vnútri Európskej únie a navonok Európskej únie



1. bilaterálne vzťahy medzi ČŠ EÚ
2. multilaterálne vzťahy medzi ČŠ na úrovni EÚ (môžeme ich označiť ako „intra-EÚ“ vzťahy)
3. ČŠ vo vzťahu k inštitúciám EÚ
4. ČŠ vo vzťahu k tretím štátom
5. EÚ ako organizácia vo vzťahu k tretím štátom (bilaterálne „extra-EÚ“ vzťahy)
6. EÚ ako organizácia vo vzťahu k iným regionálnym celkom/entitám/organizáciám (medziregionálne vzťahy)
7. EÚ ako organizácia pôsobiaca na pôde iných medzinárodných organizácií (multilaterálne extra-EÚ vzťahy)
8. ČŠ EÚ rovnako patriace do WTO.

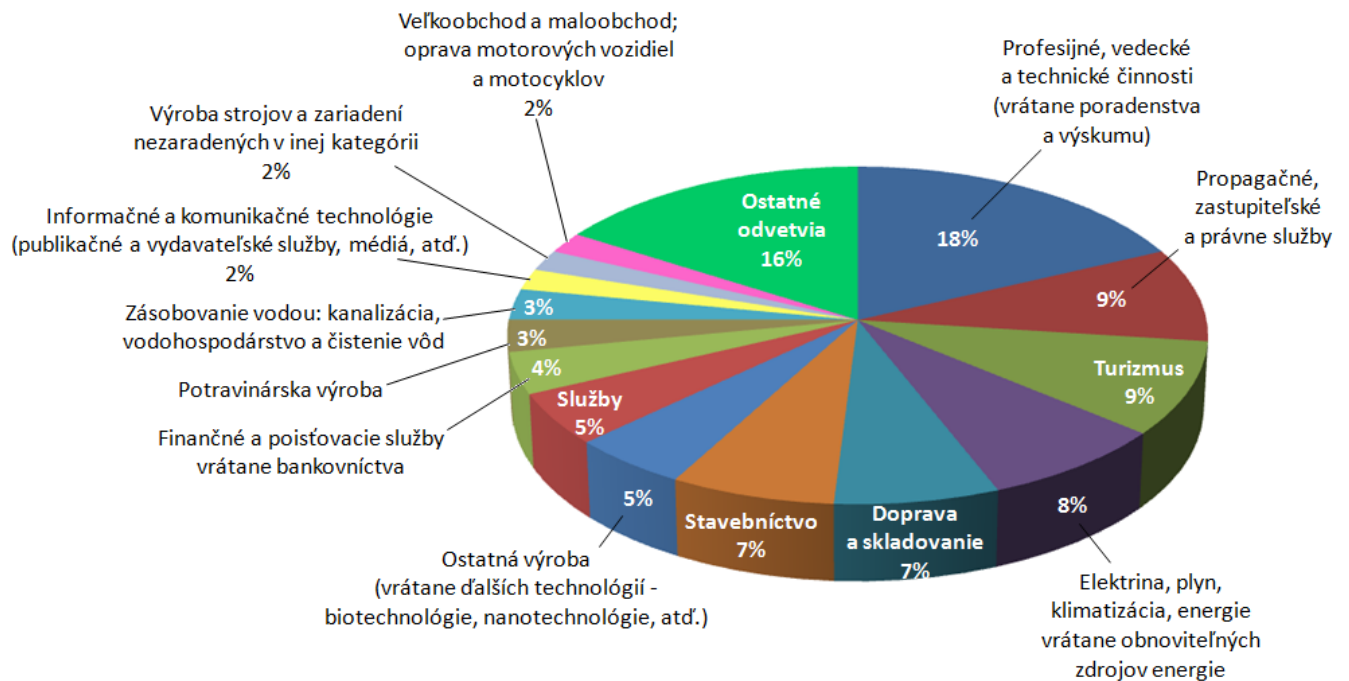
Prameň: Vlastné spracovanie.

Príloha č. 3: Zastúpenie podnikateľských subjektov a združení/organizácií z jednotlivých členských štátov Európskej únie na misiách pre rast

Štát	Počet spoločností/združení
Španielske kráľovstvo	62
Talianska republika	56
Spojené kráľovstvo Veľkej Británie a Severného Írska	25
Nemecká spolková republika	21
EÚ	18
Belgické kráľovstvo	12
Francúzska republika	12
Cyperská republika	7
Dánske kráľovstvo	7
Portugalská republika	6
Rakúska republika	5
Helénska republika	5
Bulharská republika	4
Poľská republika	4
Holanské kráľovstvo	4
Fínska republika	2
Švédske kráľovstvo	2
Maďarská republika	1
Luxemburské veľkoveľkovoľvodstvo	1
Slovinská republika	1
Spolu	255

Prameň: Vlastné spracovanie na základe: EURÓPSKA KOMISIA. *Mission Growth: Companies and Organisations having participated in the Missions so far* [online]. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/participants/index_en.htm>.

Príloha č. 4: Zastúpenie podnikateľských subjektov a združení/organizácií z Európskej únie na misiách pre rast podľa sektorov (k aprílu 2013)



Prameň: EURÓPSKA KOMISIA. Mission Growth: Sectors represented at the Missions for Growth: Sectors represented at the Missions for Growth [online]. [Citované 17.5.2013]. Dostupné na internete: <http://ec.europa.eu/enterprise/initiatives/mission-growth/missions-for-growth/statistics/index_en.htm>.

Príloha č. 5: Orgány hospodárskej diplomacie štátu v zahraničí

Orgány hospod. diplomacie v zahraničí	DIPLOMATICKÉ	NEDIPLOMATICKÉ
STÁLE	obchodno-ekonomické oddelenie (OBEO)	konzulárne úrady a honorárne konzuláty
DOČASNÉ	osobitné obchodné a ekonomické misie a delegácie na medzinárodných konferenciách, napr. WTO	komisári na medzinárodných výstavách a veľtrhoch, ale aj delegácie štátu na obchodných a ekonomických medzinárodných konferenciách

Prameň: Vlastné spracovanie na základe: TÓTH, Eudovít - HORVÁTHOVÁ, Katarína. *Hospodárska diplomacia: bilaterálne vzťahy*. Bratislava : Sprint vfra, 2006. 192 s. ISBN 80-89085-61-X.